

CRONICA

26

(491)

Săptăminal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași, anul X nr. 26 (491), vineri, 27.VI.1975, 10 pagini, 1 leu

Ziua învățătorului, ziua învățămîntului

A intrat în tradiție ca sărbătoarea de la sfîrșitul lunii iunie consacrată învățătorului să reprezinte, de fapt, o sărbătoare a școlii românești, a slujitorilor ei. Educatori, instituitori, profesori de liceu sau de universitate toți sînt, într-o accepție largă și adecvată menirii lor, învățători ai tinerei generații, dascăli ai celor care mîine vor construi comunismul pe pămîntul patriei noastre. Cinstirea învățătorului este cinstirea tuturor celor care, în condițiile grele ale trecutului sau în efervescența istoriei contemporane a României, și-au dedicat întreaga viață unei nobile misiuni, împărțînd elevilor propriile lor cunoștințe și propria lor generozitate sufletească. „Domnul Trandafir” al lui Mihail Sadoveanu simbolizează în conștiința noastră pe cel care ne-a pus în față lumea miraculoasă a cuvîntului scris, necerînd altă satisfacție decît pe cea a datoriei împlinite.

Sărbătorim anul acesta ziua învățătorului într-o etapă de radicală activizare și organizare a școlii românești. Plenara C.C. al P.C.R. din iunie 1973 a hotărît un amplu program de perfecționare și dezvoltare a învățămîntului de toate gradele, astfel ca să se ajungă la o stabilitate și școala să răspundă în mod optim înaltelor sale obligații. Programul partidului oferă și pentru învățămînt o amplă perspectivă în complexul proces de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism. Astăzi școala românească este angajată în generalizarea și perfecționarea primei trepte a liceului, în preocuparea de a asigura elevilor, pe lingă pregătirea științifică și cultura generală, o serioasă pregătire tehnico-profesională, în așa fel încît aceștia să se poată integra activ, după absolvire, într-o muncă socialmente utilă. Dacă legătura cu producția stă în atenția întregii școli, triada învățămînt-cercetare-producție care definește orientarea învățămîntului superior ajută la pregătirea unor specialiști cu o largă formație, capabili de a se adapta cerințelor progresului științific și tehnic contemporan. Toți slujitorii școlii românești sînt hotărîți să nu și precupească eforturile pentru a răspunde nobilei lor misiuni și a traduce în viață liniile directoare ale învățămîntului, formulate cu pregnanță și clarviziune de tovarășul Nicolae Ceaușescu de la tribuna celui de al XI-lea Congres al partidului: „Considerăm că și în acest domeniu avem o orientare clară, o bază materială corcospunzătoare, dispunem de tot ce este necesar pentru ridicarea pe o treaptă superioară a învățămîntului de toate gradele, așezînd ferm la temelie școlii noastre concepția materialist-dialectică, tot ceea ce știința, gîndirea umană au creat mai bun”.

CRONICA

Acest număr este ilustrat cu reproduceri din expoziția „Gîndirea lui Michelangelo în capela Medici” de Eugen Ștefan Boușcă.

Relația editură-public

Intîlnirile din librării reprezintă doar o treaptă a contactului dintre editor, scriitor și public. Cele mai fructuoase sînt însă sub aspectul cunoașterii reciproce, al dezbaterii unor probleme de creație, al posibilității de prezentare a producției editoriale, intîlnirile din școli, uzine, întreprinderi, instituții etc.

Editura Eminescu a pornit de la principiul că asupra tineretului în momentul de față se exercită influențe diferite care chiar atunci cînd nu au nici un grad de nocivitate morală și intelectuală pot deturna atenția unor categorii foarte largi de oameni în formarea de la carte, de la plăcerea și bucuria lecturii. Spre deosebire de situația de acum un sfert de secol, omul în perioada formației sale intelectuale și morale devine din ce în ce mai mult un receptor pasiv, beneficiind de ceea ce îi oferă în chiar mediul său familial, radioul, televiziunea, magnetofonul, pickup-ul etc. Toate aceste mijloace moderne de comunicare, cele mai multe dintre ele chiar portative, putînd să-l însoțească în toate momentele vieții sale (plimbare, excursii, pregătirea lecțiilor, masă etc.) creează o stare de comoditate intelectuală, de pasivitate, dînd impresia adolescentului că bunurile culturale, spirituale se pot reține fără efort prin formule derivate, adaptări, dramatizări, prelucrări, armonizări etc., etc. De aceea, lectura unei cărți îi cere un efort pe care toate genurile ușoare de care el este înconjurat zilnic nu îl cer. Dacă pînă în urmă cu un sfert de veac, lectura era principala cale de informare și formare, filmul fiind de pildă doar un adjuvant, în momentul de față există iluzia că formarea și informarea se pot realiza pe căile oferite de mijloacele de comunicație în masă. În felul acesta, lectura care presupune o concentrare

mentală și spirituală, renunțarea la alte preocupări, urmărirea pe un timp mai îndelungat al unui filon epic, a unei demonstrații sau concentrarea pentru a descifra un sens sau o imagine, este trecută în rîndurile îndeletnicirilor dificile ale unui tînar. Se mai adaugă la acest fapt și împrejurarea care devine din ce în ce mai acută și anume că o parte a publicului este format spiritual prin perspectiva televiziunii; urmărind încă din cea mai fragedă vîrstă povestea de desen animat, iar apoi serialul de toate genurile, în special cel polițist, copiii înțeleg și își formează, după opinia mea, o optică de a percepe arta în care prevalează acțiunea și dezlegarea unei enigme. Ei caută să dezlege enigma, să reconstituie fața ascunsă a acțiunii și dacă-și imaginează ceva, își imaginează tot în acest sens, adică, propunînd o soluție posibilă de dezlegare a enigmei sau o altă variantă de rezolvare a unui conflict între părți. Așa se și explică de ce o bună parte a publicului citește orice roman polițist, fără să-și pună nici un fel de întrebare asupra calității. Cu atît mai sensibile sînt reperensiunile acestui climat, asupra formației a celor tineri care vîzînd în opera de artă numai acțiunea și numai enigma la nivelul strict al conflictului polițist riscă să se îndepărteze de literatura de ficțiune, de literatura de meditație, de literatura de idei, de proza, poezia sau teatrul care vehiculează adevăruri prin simboluri, prin imagini, prin metafore. Lectura îi cere și un efort de imaginație, pe cînd mijloacele de comunicare modernă nu-i cer acest efort, deoarece eroul i se prezintă „în carne și oase” în toate detaliile existenței lui, cu toate amănuntele înfățișării sale, iar mediul îi este redat pînă în cele mai mici detalii. Să mai adăugăm și faptul că televiziunea și cinematograful îi dau iluzia integrală a realității și de aceea opera literară chiar cea naturalistă i se pare convențională. Se mai adaugă și faptul că

Valeriu RĂPEANU

(continuare în pag. 4-5)

În celelalte pagini:

LIVIU LEONTE

Ion Lăncrăjan, nuvelist
și romancier

G. IVĂNESCU

Cultivarea limbii

CORNELIU

ȘTEFANACHE

Petrecere de familie
(proză)

GH. MACARIE

Turner — un contemporan

Teiul

Adierea unui vînt
Printre frunze rătăcește,
Cînd din nou în teiul sfînt
Eminescu înfloreste.

Toți simțim mireasma lui —
Ce răsună cînd e vara
Pentru sufletul oricui
De la Iași în toată țara.

Îi simt cei îndrăgostiți
Cu-a lor inimă de rouă,
Cei de viață osteniți
Capătă-o putere nouă.

Mirosul, sub nori nomazi,
Dăruind tristeții leacuri,
Vine din trecut spre azi
Și se duce peste veacuri.

Tinerii, bărbați, femei,
În nemuritoare vreme,
Simt miros adînc de tei
Ce răsare din poeme.

Vechiul tei de la Copou
Sub a soarelui aramă
Pe poetul veșnic nou
Cu glas lin de flori îl cheamă

George LESNEA

Galeria „Cronica”

GÎNDIREA TITANULUI

S-a scurs o jumătate de mileniu de la nașterea lui Michelangelo Buonarroti și aproape 400 de ani de cînd, sub puterea tulburătoare a genului sau, în capela Medici a bisericii „San Lorenzo” din Florența, timpul a încetat să mai curgă, devenind eternitate. Ziua și Noaptea, Aurora și Amurgul coexistă aici, dăltuite în marmură de mina divinului toscan. În simultaneitatea lor, succesiunea ciclică este anulată și, odată cu aceasta, ordinea temporală. Sub cele patru simboluri ale eternității, console armonioase, cu voută dinamice, sustrag eroziunii timpului mormintele adîncite în tăcere ale ilustrilor florentini Lorenzo și Giuliano de Medici; deasupra lor, mai presus de Zi și Noapte, dincolo de Auroră și Amurguri, tronează statuile idealizate ale celor două personaje, Lorenzo simbolizînd gîndirea abstractă, sferice transcendente ale existenței umane, iar Giuliano fapta, acțiunea practică întreprinsă de om. Fără să fi oferit suficiente temeuri acestor transfigurări idealizante, modelele reale ale artistului, atînse de aripa genului său, astfel au trecut în marmură și — odată cu marmura — în nemurire, făcîndu-l pe demiurg să se întrebă, uluit el însuși de miracolul pe care l-a înfăptuit: „Cum pot prin vreme, doamnă, să rămînă / Și știu că pot — ființe-n piatra dură, / Mai mult ca mîinile ce le făcură / Și care s-or întoarce în țărîna?”.

Răspunsul pe care și-l dă marele artist la o întrebare atît de adîncă este dezarmant de simplu: „E de ajuns să mă îndrept spre daltă”.

Zămislită din contraste, grandioasa creație a lui Michelangelo răsfrînge propria-i gîndire, în a cărei dialectică se confruntă, se contopesc și se disociază principii opuse: binele și răul, lumina și întunericul, triumful și înfrîngerea, viața și moartea, mîndria și umilința, o lume care apune și alta care se iveau. Transpuse în plămîmirile sale plastice, aceste principii opuse dinamizează, diversifică, tensionează și contorsionează formele, supunîndu-se voinței creatorului și contopindu-se — la flacăra unei gîndiri titanice — într-un tot unitar cu infinite articularii. „Artistul mare nici un gînd nu-și pune / În marmură și ea să nu-i răspundă; / Cu prisosință poate s-o pătrundă, / Doar mîna care minții se supune”.

Claudiu PARADAIS

(Continuare în pag. 6)

Ion Lăncrăjan, nuvelist și romancier (I)

Liviu LEONTE

Încă de la debutul cu masivul roman *Cordovanii*, Ion Lăncrăjan s-a evidențiat prin capacitatea de a aborda o problematică de prim ordin a contemporaneității prin răbdătoarea forță cu care a așteptat ca fiecare din scrierile sale să se matureze pînă la ieșirea din atelier și la întîlnirea cu publicul. Ion Lăncrăjan nu e un grăbit să-și vadă numele pe copertile volumelor și nici un comod dispus spre artificii sau spre apelul la minima rezistență. Proza sa, adeseori trudnică, se refuză oricărei gratuități și caută, parcă de fiecare dată, să răspundă unor întrebări capitale privind omul și societatea noastră actuală. Istoria, în scrierile lui Ion Lăncrăjan, nu e o prezență subînțeleasă sau doar implicată în destinele eroilor. Ea este realitate explicită, surprinsă în datele ei esențiale, generind frecvent drame și violente deziantări pasionale. Sub acest raport, al prezenței nemijlocite a istoriei, apropierea de Marin Preda este cea dintîi din lanțul unor posibile asocieri. Măsura în care o atît de înaltă conștiință civică și etică capătă și o forță de persuasiune artistică rămîne de urmărit de la caz la caz, cu rezultate din cele mai surprinzătoare.

Drumul cînelui, povestire apărută la Editura Dacia, cu indicația finală: „București 1958—1967” are toate atributele unei tragedii antice în care eroii sînt loviți de un implacabil destin, dar nu obosesc în a căuta obstinat adevărul. Trei personaje se înfruntă, toate trei au un sfîrșit năpraznic, cu funcție catarctică, întîmplările se petrec pe parcursul unei singure nopți, într-un singur loc, casa mamei unde se întîlnesc cei doi frați, Jilu și Mihai. Intenția unei valorificări simbolice se întvede pe întreg circuitul narațiunii și la nivelul fiecărui personaj ilustrînd un caz limită. Conflictul se desfășoară în zona ciocnirilor de opinii, dar el capătă o asemenea incandescentă în-cît dezastrul final devine perfect credibil, în ordinea logică a faptelor, singurul capabil să incheie teribila confruntare nu numai a două individualități, dar a două lumi exacerbate pînă la paroxism.

La început, Raveca pare a fi personajul tragic prin excelență, mama cu șapte feciori, ca în baladă, căreia nu-i rămîne decît mezinul Mihai, toți ceilalți plecînd la oaste și nemaiîntorcîndu-se. Mama simbolizează prin chipul contrariat al ritualului, al le-

gii nescrise care îi dicta să-și prelungescă prin copii existența dar se vede amenințată cu extincția neamului. Mai mult decît în orice antecedente, aversiunea împotriva lui Mihai aici își are explicația. Fiindcă Mihai, angajîndu-se să slujească necondiționat noua orînduire, înrolîndu-se în cadrul securității, își impune o conduită severă pînă la ascetism, căutînd să elimine orice umbră de gînd personal, orice îndoială care îl face să se întrebe asupra iușetei sau inușetei unor acțiuni. Gîndurile care îl frămîntă, în perioada cînd se produc abuzuri, și le reprimă ca pe niște slăbiciuni. Scriitorul a avut ideea de a confrun-ta pe acest tînr și sincer adept al revoluției, purtînd amprenta exceselor acelei perioade, cu un adversar care are, obiectiv, toate datele unui antagonism total și ireductibil și care, în plus, este propriul său frate, Jilu. Prin Jilu, prozatorul a urmărit un tipic caz de înstrăinare, în accepția cea mai directă a termenului, după dezertarea de pe front, însușirea unei alte identități odată cu actele respective și începerea unui șir de întîmplări pe cît de extravagante pe atît de verosimile în timpul și după cel de al doilea război mondial. Jilu a devenit „altul” și toate aventurile lui ulterioare justifică această condiție de „dublu”, de om care are o conduită dar poate și renunța la ea, care vrea sincer să se întoarcă în țară, mînat de dor dar nu-și alege mijloacele. El este un dezabuzat, un om care nu mai crede în nimic, dorește stabilizarea și liniștea pe care însă nu le mai poate avea. Biografia apasă asupra lui ca o fatalitate și singura ieșire nu e decît moartea. Scriitorul a urmărit cu un ochi sever și fără nici un fel de sentimentalism dialogul celor doi frați, imposibil de acordat, desfășurat sub semnul unei fatalități de la care nici unul nu reușește să se scutur. Mihai e intransigent pînă la dezumanizare, Jilu, cu toată dorința lui sinceră de așezare, de găsirea firească a unui rost, a săvîrșit acte pasibile de maxima pedeapsă. Însăși venirea lui în țară s-a făcut pe căi ilegale ca trimis al unei agenturi străine de spionaj. În disputa dintre cei doi frați, mama își asumă un rol de mediație, în numele unei permanențe a pămîntului și a istoriei românești. Prezența ei, remarcabilă la început, devine însă tot mai palidă, redusă la convenție, la idei pe care scriitorul i le atribuie din-

tr-o perspectivă actuală. Ea le ține celor doi fii mici prelegeri despre poezia lui Goga, despre demnitatea românească, despre dațina care e mai veche decît religia, puțin credibile pentru acel moment de înfruntare supremă, unele chiar mai greu accesibile însăși condiției sale.

Finalul consemnează moartea protagoniștilor, comunicînd, ca în pieșele antice, potrivit cerințelor aristotelice, „milă și groază” față de tragismul implacabil al unor existențe. Jilu este împușcat de Mihai, acesta, la rîndul său, este ucis de mîna mamei care, după incendierea casei, se aruncă într-o copcă din Mureșul înghețat. Cu toată exacerbarea unor scene și convenționalismul în care cade personajul feminin, *Drumul cînelui* rămîne prin calitățile sale acut dramatice, intensitatea și concentrația conflictului, o piesă antologică a nuvelisticii actuale.

Fcarte inegal, dificil la lectură se prezintă *Caloianul*, apărut în două volume la Editura Albatros. Ambițiile scriitorului sînt aici maxime, depășind intențiile din trilogia *Cordovanii*. Scriitorul vrea să îmbrățișeze problematica întregii noastre epoci, cu incursiuni în perioada imediat anterioară eliberării, plecînd de la intenția eroului său, scriitorul în vîrstă Alexandru Gheșea, de a scrie un roman, *Caloianul*. *Caloianul* semnat de Ion Lăncrăjan este, așadar, romanul elaborării unui roman, specie al cărei cap de serie îl reprezintă *Les faux monnayeurs* de Gide. Scriitorul își permite astfel să folosească o pluralitate de modalități, să alterneze paginile de ficțiune cu cele de publicistică, într-o vastă construcție, scrisă parțial sub semnul prozei moderne. Parțial căci, în esență, Ion Lăncrăjan rămîne prozatorul omniscient, dominîndu-și destinele eroilor, făcîndu-ne și pe noi, de la început, să știm care și cum va evolua. De la început înțelegem că Alexandru Gheșea este un ratat că romanul proiectat nu se va implini niciodată, că toate angajamentele sale vor rămîne literă moartă. Pentru Alexandru Gheșea acest roman ar trebui să fie o reabilitare în fața propriei sale conștiințe după oportunismul anterior, după scrierile sale conformiste, expurgate programatic de orice autenticitate, în vederea unui imediat succes. Făcînd procesul unei asemenea mentalități, cu patosul său specific, Ion Lăncrăjan trece la reconstituirea, din unghiuri diverse, a unei întregi epoci și a oamenilor, unii reali, care au populat-o.

Cîntare românească

Poezia lui Traian Iancu este o sinceră și frumoasă cîntare românească care poate fi oricînd rostită în Agora (*Dragostele mele*, 1969, *Puntea Soarelui*, 1971, *Noi*, 1972). Poemele se nasc spontan dintr-o sensibilitate deschisă la tot ce există în viață, în lume, în istorie ca fenomen moral și social. Peste acest fond de experiențe trăite, reinventate, vin să se suprapună și experiențele și motivele folclorice, cuceritoare melodice a baladelor populare. Traian Iancu este un autentic cîntăreț al pămîntului, al satului, al României socialiste. Poetul închină imnuri de laudă lui Decebal, Tudor, Cuza-Vodă, Brăncuși dintr-un cult al eroilor neamului. Istoria nu devine pur și simplu o temă, ci un teritoriu al unei existențe tragice, exemplare („Din harul învierii; să făurim mari glorii / E dorul României și-a celor morți, poruncă!...”). Fascinat de miturile naționale, de eroii acestei națiuni, poetul le creează în poezia sa, un statut cu valoare morală și socială eternă. Poemele ascund un suflet de o mare vibrație pentru conștiința și fenomenul românesc. Traian Iancu descoperă în spațiul românesc lumea geto-dacică, simbolul viu al vârstei istoriei naționale. Totul este „povestit” cu nerezînut entuziasm în narațiuni lirice invadate nu o dată de retorism, de platitudini. Poezia lui Traian Iancu se remarcă însă printr-o mare sinceritate: lumea satului este evocată în manieră esențială, dar și cu multe ecouri din Octavian Goga. Poemul *Scrisoare* trăiește dintr-un climat al afecțiunii, al memorării. Valoarea lui stă într-o reală intuiție a sufletului rural supus neiertătorului timp. Reîntoarcerea acasă declanșează emoții, nostalgii, o dureroasă confruntare. Totul este însă reînviat de vocea tinărară a mamei: „La noi acasă, prin grădină, răsună glasul mamei mele / (...) Și sufletul-i torcea un caier de dor și de povește vie”. Bătrîni, troieniți de vreme, avînd în față ideea morții, se întrebă „Cum merge-nțelepciunea lumii...”. Există în acest poem de o mare frumusețe a sentimentelor o voce lirică a memoriei care păstrează totul. E vocea unei poezii străină de canoanele unei retorici uzate. Traian Iancu nu falsifică adevărul acestei experiențe rurale, ci îl face să trăiască direct în tot dramatismul lui. Tot din lumea satului face parte și ciclul *Trei cîntece din cetera* (*Baladă pentru hanțișă*, *Baladă pentru hanțiu*, *Cîntec de panar*) unde stratul folcloric este valorificat cu o maximă eficiență. Sintem la un han aproape sadovenian, „aseciat” de povestitori și drumeți îndrăgostiți de noua hanțișă. Ca și la Hanul lui Mihail Sadovenian, și aici se petrece, se fac inflăcărâte declarații într-un autentic limbaj popular: „Nu mai beau pe datorie!... / Din a inimii simbrie / Pot plăti... hanțișă știe / Vin, cît crește într-o vie! / Dar drogostea nu-i moșie, / Hanul ei nu-i han de țară, / Ci e han de foc sub pară / Para tare-a focului... / Și jarul sufletului / Stîns la crama dorului!...” Influența lui Octavian Goga este evidentă mai ales în *Baladă pentru hanțiu*: „Măi, hanțiu, parsiv și lotru, / Hoț de inimi și de codru, / Mă dușeși între pahare, / Sus la crîsmă-n dealul mare...”

Poemul *Puntea Soarelui* reia cu mijloacele literaturii folclorice tema *Lucaefărului* eminescian. Rîsul este enorm, dar aspirația lui Traian Iancu nu este aceea a unui arhitect obsedat de construcție, de desăvîrșirea ei, ci mai mult a unui pictor care vrea să se convingă de adevărul și frumusețea unor culori foarte mult întrebunțate de alții. Este o încercare de a schimba perspectiva, de a te apropia de o temă celebră cu ochii unui „primitiv”. Modelul este respectat în ideea lui fundamentală, cu toate că personajele și-au schimbat identitatea, numele. Astrul eminescian este înlocuit cu Soarele. Traian Iancu rescrie într-un limbaj plin de candoare, naivitate, cunoscuta poveste: „Ce-am crezut că pot să spui... / Ce e-n viața trecătoare, / Puntea cea nemuritoare, / Care-nvie, care moare...” Poemul este notabil prin perspectiva pe care ne-o propune: Soarele e mai apropiat de viața terestră decît Lucaefărul. Poemul *Puntea Soarelui* ar trebui revăzut, trecut printr-o severă analiză a simbolurilor, a sensurilor, a expresiei. Traian Iancu este capabil de a crea poezii de valoare dacă ar renunța la un supărător retorism care-l dezavantajează. El scrie aceste frumoase versuri în vecinătatea unor mediocre: „Setos de frumusețea logodnei cu Lumina”; „Tăcerea mi se sprijină de-un milenar altar...”; „Roză, ca o taină sacră de canon”; „Somnul morții, eternul viselor mele”; „Suflete, bolnav de roade, de minuni și de arome”; „Mirajul unui suflet ce arde de iubire...” etc.

Poet adevărat, Traian Iancu este un cîntăreț inflăcărât al existenței românești.

Zaharia SÂNGEORZAN

mențiuni critice

VALENTIN DEȘLIU: Pasăre fără somn

Ceea ce-l definește pe Valentin Deșliu este voința de-a fi o „pasăre fără somn”, de-a scrie cu orice preț și de-a publica oricum și orice. Rareori se poate cita o poezie întreagă, și atunci cu indulgență: *Căință*, *Umbre*, *Rod*, eventual și *Paralele*. Abundă în scrierile sale mormane de naivități și clișee. Arbitrar este și împărțirea plachetei în trei cicluri, o formulă artistică încolășit planînd peste tot. Chiar și atunci cînd se vrea purtătoarea unor puternice și nobile sentimente, poezia lui Valentin Deșliu se bălăcește într-un suris îngăduitor. Se observă lipsa unei culturi poetice și, mai mult, a unui ideal și travaliu poetic minimum conturat. Semne de înzestrare sînt, dar numai atîta nu ajunge. Trebuie depășită faza elegiacului, singurului greiere care scîncește parcă-un fel de cîntec (Pe răsărit și pe-afîințit), pentru a ajunge la temelul acelei stări „Unde pinguinii în colonii, în societăți anonime, / scriu pe zăpadă poezii / fără ritm și fără rime // Și au la critici succes” (*Căință*), adică la poezia adevărată. Preaplînul de sine trebuie eliminat, este nevoie de o cunoaștere de sine. În măsura în care o va dobîndi, Valentin Deșliu va scrie și poezie și va simți cu adevărat că inima „nu mai bate-n pieptul meu, ci arde” (În ochii mei e lumea răsturnată), așa cum ar fi vrut în *Mai suntem destui aplecați peste pravilă*, sau într-un aproape realizat *Scînceț*: „Frunză sunată de vînturi fierbinți, / de vînturi uscate din Sud, / îmi moare cuvîntul mușcat între dinți / și plînsul tău, frunză eu nu-l mai aud. // Îmi trec pe retină înți semne de zbor. / Aripile lor vedera mi-o scutură. / Mi-njunghie gîndul, țipînd un cocor / și capul mi-e gol în vînt ca o ciucură”.

Totuși, pînă la „cupa de lumină” a „lacrimii albastre”, pînă la fîntîna albastră a poeziei, Valentin Deșliu mai are de străbătut un drum lung, dovadă și acest „poem” care suferă de preamultă stîngăcie pentru a deveni poezie „Mi-am privit cu ochi albaștri / chipul albastru în fîntîna albastră / eram eu, cel dinlăuntru, / umbră de duh, umbră sihas-tră, / eram eu, patimă albastră, / durere albastră, bucurie albastră. / Jur împrejur rotundă fereastră, / ochi zugrăvit de pană măiastră, / ochiul deschis, albastru adînc / eram eu, lacrimă-albastră” (Început).

Miron BLAGA

LUDOVIC ROMAN: Racheta albă

O foarte reconfortantă povestire despre copii, o mai mult decît agreabilă lectură pentru copii, iată ce reușește să fie această carte care, așa după cum, pe bună dreptate, notează Vasile Rebreanu pe coperta finală, certifică o vocație. Saturată de informație științifică — evident, informație de excepție, situată deci în vecinătatea fantasticii; cultivînd misterul exact pînă în punctul în care, intrîndu-ne, ne lasă în același timp să întredem explicațiile profilîndu-se complice în zarea plămînzilor jucăușe; dînd, pînă la urmă, o finalitate eficient-educativă întregii narațiuni, prin asimilarea comorilor căutate de eroii cărții cu ceea ce reprezintă comora vieții de fiecare zi — munca, volumul lui Ludovic Roman are toate virtuțile literaturii autentice. Așadar, a acelei literaturi care nu se refugiază în stil și nici nu mimează stereotipele candori infantile. De o aparte naturalitate a expresiei, autorul istorisește întîmplările neobișnuite trăite de un puști, a cărui imaginație îmbracă faptele cotidiene într-o aureolă irizantă, inoculîndu-ne nu știu ce dimensiune minierocă. Narațiunea este desfășurată în maniera unei povestiri polițiste, totul — de la corbul Fantomas și pînă la enigmaticele mesaje radiofonice — concurred la alertarea cititorului, căruia de-abia în final i se descoperă pe deplin secretul acestei ingenioase puneri în scenă. Practic, este vorba de o aventură, care se soldează cu îngrijirea unui parc și cu înfiriparea unei diafane idile, în pragul adolescenței. Prag din care o privire retrospectivă nu poate să nu se încarce de nostalgie în fața inegalabilului și ireversibilului farmec al copilăriei. O copilărie ale cărei basme iau chipul modern al zborurilor interplanetare, ilustrînd un nesecat apetit pentru ceea ce știința, ca într-un palpitant serial, ne spune despre noi, despre existență, materie, lumină, vid etc.; aspect deloc arid, peripatetismul științific al eroilor noștri fiind la fel de captivant ca orice incursiune științifico-fantastică, de astă dată consumată în mare măsură în domeniul cunoașterii. Să nu uităm umorul, inclusiv acel umor indirect insinuat povestirii, făcîndu-ne părtași la această extravagantă lectură a evenimentelor unei „mici vacanțe mari”, căreia orice încruntare didactică îi este străină. A povesti pentru plăcerea de a povesti (frumos și implicit moralizator) este poate cel mai instructiv lucru, eliberînd imaginația din canoanele rutinei și redîndu-i propria ei rațiune de a fi. Fiește nu o imaginație sterilă, ci una fecundă, hrînită de realitățile cele mai concrete, capabilă să ne restituie nouă înșine, la modul apt a ne reîn-tineri, respirînd aerul mirific, tonifiant al universului de aur al vârstei celor mai splendide și generoase temerități. Hotărît lucru, *Racheta albă* este o carte care merită să fie citită.

AI. I. FRIDUȘ

OCTAVIAN VOICU: Viața pe rod

În cel de-al doilea volum de versuri, *Viața pe rod* (Editura Junimea, 1975), poetul Octavian Voicu ne propune o artă a spunerii sincere, simple, cu largi reverberații afective. Alcătuit din elemente poetice obișnuite, spațiul poetic circumscrie totdeauna o singură idee spre care converg nuanțele „secundare”, cele care colorează atmosfera poetică și conferă, în același timp, poemelor o respirație firească.

Este celebrată *viața* sub toate formele ei, întemeierea (Ce întemeiază privighetoarea, 1973) unui spațiu poetic, propice discursului liric: temelul cîntecului, temelul rodului (= sămînța), temelul ființei, temelul firii etc.: „Largi sînt aripile semănătorului! / Dintotdeauna, / De la început, / Iarși, calendarul înflorind, / Și nu de mucenici, și nici de uscații / Pe stîlpi, / Fosînd, / Ci de ochi la lumină, / De neazute bubuituri, / De cutremurul despăcării din fire” (Iarși, calendarul înflorind).

Octavian Voicu reabilitează rosturile poeziei autentice, înțelegînd prin autentic ceea ce nu se îndepărtează de om, ca ființă a unei Patrii („Si aceasta e țara / Fără de care nu se iese în lume” — Există un pămînt), ca ființă cosmică: „La seama cum fiul te-nțreabă / De frunza veche, / De frunza nouă, / De cuibul gol / Și de cîntări” (Scrie cu semnele mari). O artă a autenticului, în sensul că tema se fixează în jurul „ființei privighetorii” (= poetul) ca cea care înregistrează mișcarea afectivă, concretizată prin termeni ce statornicește o constantă: „Un semn sînt rosturile, o faptă — / Cea mai de preț — și în gura poetului / Sînt oracolul — sămînța pe care fiii o țin / Pentru un rod fericit” (Ființa privighetorii).

Ceea ce se întemeiază sau se zidește, prin așezare, încolțire și rostire sînt semnele adevăratei poezii: „Nimic nu s-a așezat / Fără știință locului tău” (Ca unui fiu). Rostul poetului în lume e de a spune ceea ce se întîmplă, de a celebra evenimentul și firea, ființa cosmosului. Octavian Voicu este un poet al nuanțelor ființei, deopotrivă existență și componență a universului elementar: „E rodul. Rotundul. Izbuvenia. / Și guri de sete îl caută — / O devinere pe alta așteaptă. / O mare nu este decît un munte / Mutat din locul lui / Un munte nu este decît o mare / Mutată din ochiul ei / Nu mult ție dat să fii încolțire / La subțioara pămîntului — ca o copilărie” (Neistovita izvorire).

Georghe SIMON

Portul oțelului

Ca și Porțile de Fier sau Hunedoara și, de altfel, ca orice mare șantier din anii aceștia, Galațiul a cunoscut — la rindul său — frisonul tensiunii maxime, declanșat prin acumularea rapidă de potențial tehnic și prin aflulul a sute de mii de oameni care înalță, concomitent, titanicele edificii — Furnalul, Oțelăria, Laminorul sleabing —, acumulare de potențial tehnic și de oameni care este sporită vertiginos, în urma aprinderii focului în aceste agregate; și asta în timp ce orașul însuși se dilata în toate direcțiile, pentru a da adăpost noilor veniți, al căror număr sporea fără întrerupere. Este perioada în care, firește, figura constructorului se impune pe primul plan. E de remarcat că la Galați predomină, în ceea ce privește structura nucleului uman de bază două categorii. Este mai întâi, constructorul de înaltă profesionalitate, care a luat parte la cele mai mari șantiere din țară, din domeniul siderurgiei de preferință, și care vine la Galați în virtutea unei firești mișcări de ascensiune. Intervin desigur și motivații de ordin personal. Veteranului Gh. Cușmir îi place să afirme că a venit aici de dragul tovarășilor de muncă și, în special, al nevastei, al cărei sat natal este prin împrejurimile Ploieștilui. Maistrul șamotor Eugen Deak, nepot de zidar la roșu, fiu de zidar șamotor, originar din Reșița, a încercat la Galați, o dată mai mult, confirmarea unei mize de viitor, acențiată încă din tinerețe. Inițial tatăl său, văzându-l cam plâpând, l-a trimis să învețe profesia de electrician. Băiatul însă tot la șamotă trage. Pleacă la Hunedoara, unde se călcește, înscriind la activul său captușirea a douăsprezece furnale, a patru baterii de coes, a unui număr nesfârșit de cuptoare. Ajuns, în 1965, la Galați leagă noi cunoștințe și prietenii, statornicindu-se aici ca un adevărat localnic. Nicolae Foltozan și cei trei frați ai săi, Gheorghe, Ștefan și Vasile, lucrează în aceeași brigadă de montaj. Foltozani se trag din împrejurimile Galațiului. Nicolae, cel mai mare, lucrase prin 1949, la S.N.G., ca lăcătuș. Apoi a plecat prin țară, la Ploiești, Făgăraș, Hunedoara, devenind șeful unei brigăzi de montori, în componența căreia au intrat, rînd pe rînd, frații săi mai tineri. Acum, și-au reșezat familiile la Galați, într-o alcătuire familiară mai largă, întrucît stau în apartamentele învecinate ale aceluiași bloc. Iși petrec timpul liber împreună, la televizor sau în ieșiri duminicale. În concluzie, se poate constata că aceste nuclee de bază, fie că fac parte dintr-o categorie sau alta, alcătuiesc deopotrivă niște focare de atracție și de modelare a tinerilor veniți din toată țara, dar în special a tinerilor localnici.

Vara anului 1968 a marcat, pentru constructori, apogeul perioadei de efort suprem. Întreprinderea lor trebuie să facă față unui front atât de vast și atât de complex, încît include tot ce poate interveni de la săpături în pământ și pînă la reglaje automate. Obiective mari și complicate, avînd termene stricte de predare, încep să intre rînd pe rînd în funcțiune. Este un efort intelectual și fizic, asociat cîntodată și cu o mare încordare a nervilor, căci, din motive obiective, trebuie acceptate condiții de lucru, care implică riscul. Pentru inginerul Rădvan, un astfel de moment al tensiunii supreme cuprinde de fapt o perioadă de trei-patru luni, în cursul căroră montajul halei de la oțelărie s-a desfășurat paralel cu lucrările de echipare. Se luca concomitent la două-trei nivele suprapuse, și orice eroare ar fi putut duce la compromiterea termenului, sau — și mai grav, — la întreruperea circuitului productiv între furnal și laminor. Dar, în afară de încordarea pînă peste limita posibilității a nervilor, nu s-a întîmplat nimic din cîte le-a fost teamă că ar putea să se întîmple și, pe data de 9 iunie 1968, Galațiul dădea prima lui șarjă de oțel. Data este de importanță istorică fiindcă ea marchează, printr-un potrivit botez al focului, nașterea unui nou Galați, care de acum înainte își poate aroga, nu doar virtual, ci pe bază de realități avea, denumirea de Port al oțelului. Este vorba totodată de o premieră pe țară, căci șarja de la 9 iunie a fost produsă, printr-o tehnologie radical deosebită, față de cea tradițională, practică la Reșița și Hunedoara. În locul masivelor Siemens-uri, ca niște redute, în care oțelul ciocotește timp de șase sau opt ore, la Galați, cuptoarele-convertisor, de proporții mult mai reduse, arată ca un șir de nuferi de foc ce-și proiectează în văzduh petale roșii, incandescente. Dar diferența cantitativă este compensată prin intensificarea arderii. O lance cu oxigen introdusă chiar în miezul de foc al metalului provoacă o adevărată erupție solară. Reușita se bazează pe rapiditatea de reacție a oțelărilor, ce urmărește panoul electronic. Adaosul de corecție trebuie calculat, în câteva secunde, cu ajutorul riglei de calcul. Probele vin și pleacă la laborator proiectate instantaneu, printr-un tub pneumatic. Facerea șarjei durează mai puțin de o oră. În momentul suprem, convertizorul este răsucit, prin basculare. Metalul incandescent curge liniștit, aruncînd în aer jerbe de scînteie efemere, — privesc ce însoțește pretutindeni geneza oțelului. Cît privește pe oțelari, aceștia, veniți aici de la Hunedoara sau

Reșița, au trebuit să se deprindă cu interpretarea mai exactă a structurilor chimice. Ca și în cazul constructorilor, ei sînt profesioniști de înaltă calificare, transferați temporar. Localnicii, cum e și firesc, sînt reprezentați de tineri în formare profesională. Mai ales în secția laminarelor, întrucît minutul cajeilor constituie o veche tradiție gălățeană.

Ei, acești tineri, vor fi fără îndoială performerii de mîine ai siderurgiei gălățene. Afirmăția decurge din observarea că la Galați meseriile metalului incandescent tind să polarizeze atenția adolescenților, ca un ideal de viață. O scrisoare mai veche, însoțită de fotografie, cu intenția de a fi publicată în presă, dovedea, dincolo de afirmațiile directe, un subtext de sinceritate ce nu poate fi mimat: „Cel mai bun elev din anul nostru, Bontea Eugen, a trecut de la liceu la școala noastră din dorința de a deveni laminator. Și printre cei din fotogaafie sînt mulți pasionați, ca și el, pentru această meserie, care învață cu rîvnă. Cum ar fi și colegul... Toni Gheorghe, care de pe acum e un laminator îndemînic, „talentat“, cum vorbesc despre el profesorii și băieții din anul nostru. La un concurs pe meserie, la care au luat parte toate școlile profesionale din țară, el s-a clasificat al doilea“. Citez rîndurile, ca pe un document istoric, al unei stări de spirit, chiar cu riscul ca adolescenții nu miți mai sus să nu-și fi împlinit poate promisiunile. Mitul OTEL s-a contopit, în decursul anilor, cu viața de fiecare zi a acestui oraș al vaporenilor, pentru a-i stimula vigoarea, voința de afirmare.

Dar să revenim la viața de fiecare zi, urmărind fluxurile muncii, prin oraș, de la platoul titanilor și pînă la Dunăre, acolo unde metalul gălățean e învățat să plutească. Aici, între marile docuri ale șantierului naval se află treapta intermediară între ipostaza de oțelari și de vaporeni, a gălățenilor. Constructorii de nave sînt metalurgi și marinari, deopotrivă.

Oțelul gălățean a devenit plutitor. Cei care îl pun în mișcare pe lucii apei sînt bărbaii în uniforme albe sau bleumarin — vaporenii. Ei reprezintă cea-laltă ipostază simbolică a Galațiului, foarte veche și mereu tinără. Fiindcă se transmite, din tată în fiu, prin generații și cere, mai înainte de toate, renunțarea la comoditățile pe care le-ar oferi profesiile de uscat. Lucrul de opt ore, dormitul în fiecare noapte acasă, berca de duminică dimineață, cu prietenii, etc. Bătrînii vaporeni, pe care i-am înfîlțit pe Dunăre, — comandantul de remorcher, Constantin Bălan, ori circuliul Silvestru Orlov — mi-au mărturisit, cu nedismulată mîndrie, cum proprii lor fii au ascultat în cele din urmă, din îndemn interior, de chemarea apei. Unora, ca Gheorghe Mitroi, șeful mecanic de pe navarachtă Poseidon, poate să-i placă mai mult mersul pe Dunăre, primăvara, cînd sălcii dau în floare, parfumînd vîntul. Alții, ca Mircea Borovițchi, comandantul remorcherului Rodna, preferă manevrele de noapte, în liniște, sub lumina stelelor precum și cursele lungi din timpul verii. Lui Vasile Postea, de pildă, îi dau satisfacție momentele de încordare, plutit prin locuri periculoase, cu ape mici și bancuri de nisip schimbătoare, fapt pentru care s-a făcut pilot. Dar, în ciuda acestei diversități, o normă strictă și egală pentru toți, indiferent de vîrstă sau funcție, este: respectarea strictă a regulamentului. Fiindcă viața marinarului are ca ax fundamental: munca. Munca în cel mai aspru înțeles al cuvîntului. Comandantul Mircea Borovițchi duce cu remorcherul său material de construcții pentru marile șantiere de construcții din Brăila, Galați și Tulcea. Indiferent de timp și vreme. La fel, se înfățișează și misiunea de fiecare zi a căpitanului Nicolae Ioan. După zece de ani de marinărie, din care n-a lipsit serviciul pe rutele internaționale, el face acum cărașie navală cu împingătorul Bistrița. Împingătorul este o uriașă roabă, lungă de două sute de metri, care e manevrată din spate. Drumurile lui sînt prinse în graficul de aprovizionare, cu termene precise, al agregatelor de pe Platoul titanilor. Căci piatra de calcar, pe care o transportă zi de zi, de la cariera din Mahmudia este necesară fierberii metalului gălățean.

Activitatea acestui vechi vaporean are, în ceea ce privește portul oțelului, un înțeles de simbol. Căci prin el se închide un vast ciclu. Metalul provenit de pe platoul gălățean și lansat pe apă servește aducerii către combinatul siderurgic a materiilor necesare elaborării unor noi tranșe de oțel. Vaporeanul înzestrat cu metal plutitor de către siderurgist și de către constructorul de nave, devine la rîndul lui, într-un fel, oțelar. De fapt, este timpul de a se afirma, ca o concluzie pe plan omnesc, că această simbioză este mult mai adîncă. Echivalența ceea ce am spus că înseamnă pentru marinari chemarea apei, cu patima pentru foc a oțelarului, identificați, în ambele cazuri, aceeași rigoare ecruată de activități aspre, menite să înfrunte stihia acvatică, ori cea incandescentă, și veți avea în față două personaje, altfel echipate, cu chipuri altfel dăltuite, dar foarte asemănătoare în spiritualitatea lor adîncă, ce este alcătuită din asprime și generozitate, din patimă și rigoare.

Potrivit înclinației lor către fabulare, proprie oamenilor apei, vaporenii gălățeni au avut, cu ani în urmă, revelația unui platou cu flăcări incandescente, populat de titani. Dar în loc ca ei să călătorească într-acolo cu vaporele, întregul spațiu care-i înconjură, platoul închipuit și orașul, s-au pus în mișcare. Iar ei, după ani de zile și după terminarea acestei fantastice deplasări, nu a corăbiei lor, ci a fărmerilor, s-au pomenit, ca într-o călătorie avea, acostînd lîngă un port. Era portul pe care ei îl prevăzuseră și pe care l-au numit Portul Oțelului. Întocmai ca în schema fundamentală a unor vechi epopei, căreia în cazul de față i se adaugă un sens fundamental schimbat... Un sens prometeic.

Vasile NICOROVICI

POȘTA LITERARĂ

Traian Paloman — Faptul că între timp ați trecut de la muncă de suprafață la aceea de adîncime nu se răsfrînge și în versurile trimise, care sînt cam la vechiul nivel. Cît privește ideea: că „epicul muncii minerești nu încapă în lirismul poetic (vorbesc de epicul muncii în sine) și că cei care încearcă riscă să rămînă neînțeleși — mai ales atunci cînd creațiile lor se izbesc de oameni care nu au văzut o mină“ cred că la mijlocul irazei este o... neînțelegere. Important fiind dacă un text transportă sau nu o cantitate de poezie, iar nu dacă epuizează o temă. Din scrisoarea dv. mai reiese că „în Petroșani nu există la ora actuală nici un cenaclu“ ceea ce, dacă e adevărat, este regretabil, neferindu-se celor care scriu posibilitatea unui dialog. Dacă totuși acel cenaclu există — sau se înființează între timp — revistă noastră îi oferă ospitalitate.

Ștefan Vraga — Starea lirică invocată și căutată, în intenția de a se ajunge la surse, la izvoare este destul de rar detectabilă în versurile dv. Intîmplător sau nu, o poezie care se cheamă Izvoarele lumii deslușește ceva din acel alfabet al începutului („dar ne trebuie mai întîi alfabetul / cu care să ne citim ochii“). În celelalte texte exprimarea este precară, pînă la inadvertențe gramaticale („Cum însăși pădurile“).

Dorina Aldca — Cîntece naive și firave, de spus unui fir de iarbă (ceea ce nu-i chiar rău) : „Așa, deodată, / nici un drum înapoi / Pereți nevăzuți / au crescut între noi / Nu mai pot să te ating / Nu mai știu să te chem / Nevăzuții pereți / Au crescut pîn-la cer“.

Constantin Sofran — „Port în inimă amintirea / chipului scaldat de soare / Șoapta ei mîngîietoare / Și gîndind... mă pierd cu firea“. O „opinie certă“? Sînteți pierdut cel puțin... deocamdată pentru poezie.

Gh. Crăciun — Chiar dacă versurile nu sînt publicabile, pasiunea dv. este demnă de laudă. Așteptăm versuri ale cenaclului din Cimpina.

Constantin Leorda — Aveți niște titluri promițătoare: A doua zi după carnaval ieșind de sub mască, Despre imensitatea semnelor, După ce semințele mi-au scufundat trupul, dar ceea ce urmează este deconcertant, lipsit de orice rigoare poetică. Greu de găsit ceva care să poată fi citat. Să vedem ce mai urmează.

Mărioara Mihai — „Cele mai frumoase dar în același timp și cele mai triste clipe din viața mea de liceant (!)“ nu si-au găsit o expresie lirică adecvată. Trebuie să citiți cît mai multă poezie, fără teama de a fi influențată.

Gali Gabor — Ceva mai bine în Cad muguri de cometă (litlu imposibil) și Să nu tăiem pădurile.

I. Canaro — La întrebarea „cît soare duci, poete?“ cu care încheiați a opta „stampă“ se poate răspunde că — destul de puțin. Doar „stampă“ nr. 6 are o pondere lirică mai ridicată: „Ta-nă cu tine! greierul mă roagă / să țeș / lumina unui cîmp / în vis. / Pe umeri duce / greierul / un vas. / În el se limpește / apa vie. / Sorbind-o / greu de cîntec / am rămas / din clipa asta / poate / pentru vesnicie“.

Teophil Tristu — Versuri triste: „Se zbeugiau sub coaje fașii“; „norii stau chirciți în glasuri / și potire“; „sfiioase vremurile pruncilor / nezmislîți / botează acoperișuri / în magma nu știu cărui soare“.

N. T.

cărți

Monumente de arhitectură

Ne aflăm în anul european al patrimoniului arhitectural, prilej binevenit de a ne îndrepta și mai mult atenția asupra modului în care contribuim la prelungirea vieții tuturor monumentelor de artă și cultură, în raport cu valoarea lor. Printre acestea, un loc important îl ocupă monumentele istorice bisericesti, mai ales dacă ne referim la Moldova, în care șiragul minăstirilor din nord se întrece în splendoare cu salba nemțeană ori cu ctitoriile ieșene. Iată de ce nici nu se putea o mai concretă și totodată de înaltă ținută întîmpinare a acestui an dedicat poematicii scrierii în piatră și lemn decît prestigioasa lucrare Monumente istorice bisericesti din Mitropolia Moldovei și Sucevei, întocmită de un colectiv avizat în materie, cu studii introductive semnate de Vasile Drăguș și Corina Nicolescu, prefațată de prof. dr. Iustin Moiseșcu, Mitropolit al Moldovei și Sucevei. „În fiecare piatră, în fiecare element decorativ, în fiecare frescă, păstrată pînă în zilele noastre, se scrie în patetică predoșlovie, deslușim ideile și sentimentele adînci ale celor care au trăit înainte de noi, sîntem în legătură cu diferite laturi din viața culturală a poporului român“.

Iar aceste elemente de legătură cu ființa noastră istorică, în evoluția ei milenară, sînt alese cu grijă din bogăția monumentelor de certă valoare istorică și artistică întrucît, așa cum menționează Vasile Drăguș, „istoria arhitecturii religioase din Moldova poate fi considerată — și nu ar fi o figură de stil gratuită — o adevărată cronică a statului moldovenesc însuși, a aspirațiilor și zburcîmii lui sîu pe un rîstimp de mai multe secole. Dincolo de orice fals patriotism local, arhitectura moldovenească trebuie considerată și prețuită ca una dintre cele mai originale și expresive sinteze artistice din întregul spațiu european, ilustrînd capacitatea poporului nostru de a se racorda la marile mișcări de cultură și civilizație din Occident și din Orient, ilustrînd în mod nuanțat polivalențele unui univers artistic plin de fantezie, dar pururi armonios și echilibrat, stăpînit de legile unui clasicism funciar“.

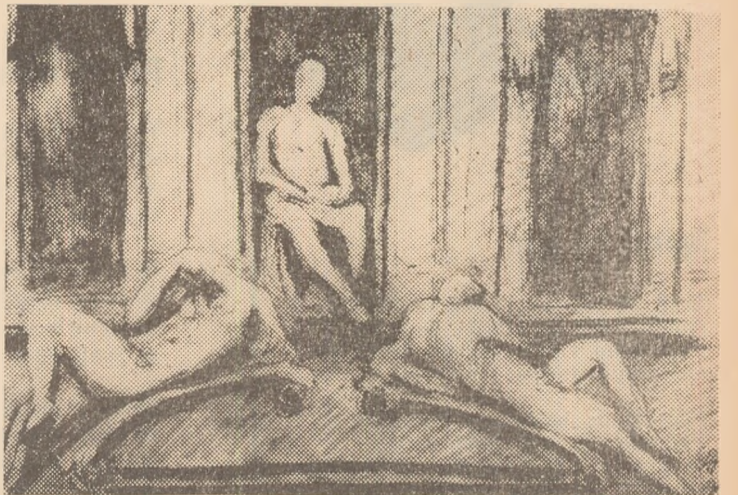
După studiul de sinteză referitoare la pictura murală (Vasile Drăguș) și la argintărie, broderii, mobilă (Corina Nicolescu), ne sînt prezentate 82 de asemenea monumente: istoric, descrierea incintei și a împrejurimilor, arhitectură, modificări survenite în decursul anilor, inscripții, podoabe, cărți, tot ce e legat de citoria respectivă și ne poate da o imagine cît mai completă asupra ei.

O iconografie extrem de bogată, cu admirabile planșe color, susține textul concis, exact, înflorind cu metafore plastice erudiții expunerii. Au colaborat la acest volum cercetători avizați, precum Al. Andronic, St. Marieș, Gh. Buzatu, I. Caproșu, V. Ciobanu, Al. Ciurea, Ilie Gheorghîță, N. Grigoraș, Scarlat Porcescu, Leon Simanșchi, C. Turcu, D. Vitcu, Nestor Vornicescu, I. Zugrav și R. Mironovici, asigurînd o expunere clară și unitară deși e vorba de 15 condeie. Distribuția spațială s-a făcut cu o economie deosebită, în raport cu valoarea monumentului, reușindu-se astfel o imagine de ansamblu armonioasă și care confirmă cele scrise de savantul sovietic Mihail Alpatov : „În nici o țară din Europa, nici chiar în patria clasică a picturilor murale, în Italia, nu vom găsi ceva cît de cît asemănător cu aceste biserici, ale căror culori armonioase scintilează pe verdele poienilor, pe fondul tremur al dealurilor din trumoasa Moldovă“.

Astfel, acest volum de 500 pagini, format 4°, cartonat și supra copertat, în afară de funcționalitate imediată de conducător în drumurile turistice, constituie o podoabă bibliofilă și un instrument de lucru pentru cercetători, fiind prima lucrare de asemenea amploare și ținută. El traduce de fapt grija pentru păstrarea și valorificarea acestor tezaure de istorie și sensibilitate românească.

După un început atât de prestigios, ne permitem a sugera editorilor proiectarea unei lucrări similare privind bisericile de lemn din Moldova, citorii de certă valoare istorică și artistică, necunoscute încă marelui public.

Aurel LEON

Petrecere de familie

Petru Gherasim locuia în apropierea grădinii Copou, într-o casă spațioasă, cu etaj, moștenită de la soțul său, pe care el o renovase complet și o umpluse cu mobile vechi — adevărate opere de artă, achiziționate prin consignația, dar mai ales de la bătrâni scăpați — pereții erau încărcăți cu tablouri ale unor pictori în viață, însă se puteau vedea și anemone de Luchian, „ochi” de Țuculescu și portrete de Pallady, toate montate în rame groase, aurite, înghesuite între rafturi cu cărți rare, legate în piele, alternând cu icoane pe sticlă ori cu cele pictate pe lemn, lucruri străvechi, afumate în cine știe ce biserică sau bordei de țaran, încit interiorul arătau mai degrabă cu cele din muzee, deși n-aveau răceala acestora, ci dimpotrivă, cum pretindea stăpâna casei, erau intime, emanau o anumită „căldură”. Pretenția îi era îndreptățită în bună parte, le aranjase scotind pe un astfel de efect, și numai ei, fiică de general, i se datora „ordinea artistică” din casa lor și chiar pasiunea lui Petru pentru asemenea lucruri, fiindcă nimeni nu ar fi putut crede că el învățase să aprecieze o piesă „stil”, o cutie de piele, decorată cu arabescuri de aur, ori o lampă susținută de miinile unei dansatoare de bronz, cu abajurul verde, de opalină, sau un tablou... în sfârșit, că văzuse măcar ceva din ripsa de bibelouri în casa unde crescuse, a unui pirlit de agent sanitar comunal. Alături de muzică — de muzică simfonică — colecțiile erau cealaltă pasiune a profesorului, amindouă îi umpleau puținul timp liber, când nu asculta un disc îi plăcea să mîngie între degete o statueta ori să rămînă nemișcat minute în șir în fața unei compoziții, să se „distreze” astfel, să se destindă, și el explica această necesitate ca o compensație după orele lungi de clinică unde privirea îi înregistra doar trupuri suferinde și auzul gemete... Varga o numea însă boală, și-i spunea Iuliei că fratele ei căpătase chiar ceva din filozonomia anticarilor ori a misiților de opere de artă, semăna cu acei indivizi mărunti, cu gesturi mărunte și zimbete incerte, dubioase, care îți laudă cine știe ce vechituri, vrînd să îți le bage pe gît. Sigur, procurorul exagera, poate în cuvintele sale se strecura și o oarecare doză de invidie, dar cînd vorbea despre Petru nu se gîndea atît la „muzeul” lui — „Ce timpieie, să te înrobești lucrurilor! — ci mai ales la viața în doi, cu Margareta, la traiul acela presărat cu tot felul de compromisuri inadmisibile. Și Iulia n-avea cum să nu-l dea dreptate soțului ei — „Petru ar fi ajuns mai departe fără hăturile nevastă-sii” — le știa mai mult decît Varga, cum profesorul fusese transformat încet și sigur într-un fel de marionetă. Nu era încă măritată cu procurorul cînd întîlnise în casa lor tot felul de bărbați, mai ales în orele în care Petru se afla la clinică sau era plecat în capitală ori peste hotare, și Margareta îi prezentase întotdeauna cu „bunul meu prieten”, fără să facă prea mult efort și să as-

cului adevăratele relații cu asemenea înși. Puțin îi pasa ei de o gîscuța ca Iulia, făcută din același aluiu ca Petru... Iulia își aduse aminte, deși nu voia, făcea efort să arate vesele — „Numai din cauza lui Mircea, ut!... trebuie să vorbesc odată serios cu el” — dar imaginiile reveneau mereu, se întîlnesc tot în anticamera aceea ce suiragene, unde se ațeau acum mușafirii, așezați în fotoni ori în picioare, în jurul unor mesețe scunee, bind whisky, un scotch rar, procurat de Margareta sau adus de Petru din ultima lui călătorie și pastrat pentru sărbătorirea lor, iar Margareta era la fel, lîngă fereastră, și ea mohorîta într-un fotoliu, deci numai ele amindouă, la ora confidențelor feminine, așa zicea cumnata sa rîzînd, cînd o auzise: „Dar, iartă-mă, tu pe ce lume trăiești?!... de ai asemenea gînduri de... de gîscuțică, hi-hi... că nu găsesc alt cuvînt. Parcă trăiești în pădure, ești așa sperioasă... sau numai o faci pe mironosița, cu ochii în jos, cu roșeața aceea în obraji... Pentru Dumnezeu, îți închipui că bărbatu-tu este ușă de biserică... Ha-ha, pină și Petru, dragă, cred că și el, amorțit și apatic, cu dezinteresarea pentru lucrurile acestuia de jos nivel...”. „Nu înțeleg”, spusese ea. „Ei! făcuse Margareta, n-am văzut eu că-ți place pictorul meu... de ce n-ai acceptat să-ți faci portretul?... Ți-a spus doar că ochii tăi...” „Cum să accept?” — îi replicase, și în același moment chiar risul Margaretei sunase pervers și ostil... Ca și acum, își spuse Iulia, nimic nu se schimbaseră în ființa cealaltă, și-i urmări mai atentă mișcările și vorbele cumnatei sale care părăsise fereastră și se apleca mereu peste umărul lui Pustianu, spunîndu-i ceva la ureche, și izbucnind apoi în cascadele ei de ris. — Nu-i așa, n-am eu dreptate, tovarășe Pustianu? — Da, da, făcu celălalt dînd din cap și foindu-se în fotoliul pe care îl ocupase. Ca întotdeauna, dumneau este o bună sfătuitoare chiar pentru, hă-hă-he-he, pentru un ministru, deși eu... — Nu-i mare lucru, parcă vă și văd, replică Margareta. — Țin cont, am înregistrat, mai adăugă el, ridicînd paharul. Iulia întoarse capul spre locul unde se afla Petru. Acesta stătea în spatele fotoliului soției lui Pustianu ca un chelner, gata să-i îndeplinească dorința acelei femei ce privea în jur speriată. Trecu repede peste „frumusețea rece” a doamnei Pustianu și și-o opri iar pe fratele ei, care zimbea absent și răsucea între degete piciorul înalt al paharului. „Un imbecil!” își aminti brusc revolta lui Varga. „Numai să poți spune că nevastă-ta este fiică de general și să trăiești într-o vilă, cu adunătura de vechituri... numai peste asta, Iulia?... Parcă generalul de ce a plecat din casa lor? I s-a făcut greață bătrînului?... și Iulia îi dădea din nou dreptate lui Varga, întrebîndu-se în același timp unde fuseseră ascunse toate aceste cu-

vinte care îi veneau acum în minte atît de clar, mai ales cele ale Margaretei pe care le respinsese cu atîta violență. Dar se lăsă iar în seama lor, n-avea altceva mai bun de făcut printre invitații aceia, un alt profesor universitar, coleg cu Petru, venit cu soția, amindoi aproape niște bătrîni simpatici și tăcuți, apoi un subaltern al fratelui ei, un doctor burlac, care se și pusese pe bătut zdravăn, și încă trei perechi, ingineri toți prieteni ori șefi de-ai Margaretei, cu niște soții țepene și îmbracate țipător, fără nici un gust. Fratele Margaretei, singurul de altfel, despre care lumea spunea că ar fi un alt Coandă, trimisese o telegramă, iar două familii de medici, pur și simplu, nu veniseră. Iulia însă nu se gîndea la nici unul dintre ei, ci la bătrînul general. „A, doamna doctor, ce să fac?... mă odihnesc și eu în vederea celui mai lung concediu” și își scutura pipa în palmă, clătînd din capul lui alb, distins. Bătrînul făcuse întregul război cu gradul de colonel — o dată îl auzise povestind — luptase toți anii războiului, fusese de mai multe ori rănit, dar se întorse teafăr și cu o căciulă de decorății, cum zicea el rîzînd, pentru actele de neobișnuită vitejie de la Debrețin și apoi cele de la Budapesta și din munții Tatrei, însă toate acestea n-avuseseră nici o greutate pentru cei care, în patruzeci și nouă, îi făcuseră vînt din armată și-i naționalizaseră casa. În anul acela îl mai lovise și moartea soției, însă el nu se lăsase doborît ca alții, făcuse memorii, ceruse audiențe, apelase la prieteni. — „Ce bucurie, doamna doctor, să ai un prieten de nădejde!” — și în cincizeci și opt, printre puținele excepții, își recăpătase gradul și casa, ba chiar fusese avansat, Iulia se gîndea la el cu o dragoste aproape filială, și îi cîntărea viața și sfîrșitul acela amar, văzîndu-l alungat de fiică sa pe care o idolatrizase, cînd se auzi strigată de Margareta: — Iulia, ce Dumnezeu!... absentă mereu, dusă și iar dusă... Cu asta nu mă impac, singurul lucru pe care îl impun, celor ce-mi calcă pragul casei, este să fie veseli... Nu-i așa, doamnă, spuneți și dumneavoastră!... Flavia Pustianu, pe care Margareta dorea să o atragă de partea ei, zîmbi cu silă, ridicînd din umeri, și ochii ei mari, albaștri, parcă mai strălucitori sub lentilele unor ochelari cu o ramă frumoasă, modernă, îi întîlni pe ai Iuliei. Soția procurorului îi întorse și ea zîmbetul, iar cealaltă descoperînd în el un fel de complicitate ori altceva, ce le-ar fi putut apropia, se ridică și, fără să-și ceară scuze profesorului Gherasim care tocmai începuse să-i povestească o întâmplare — un caz din clinică — veni lîngă Iulia, și trase lîngă fotoliul acesteia un taburet. Înainte de a se așeza, spuse: — Sint bucuroasă că v-am cunoscut, știți... de fapt vă cunoșteam, ca și pe soțul dumneavoastră... Mi s-a vorbit atît de frumos despre... frumoasa familie Varga. — O, vă mulțumesc, zise Iulia. — Nu mie să-mi mulțumiți, n-am nici un merit, răspuse Flavia... El mi-a povestit... o, dar ce spuneam?... — Care el? făcu Iulia, soțul dumneavoastră?... — Nu, nu... continuă cealaltă vădit încurcată, și Iulia observă cum obrazii doamnei Pustianu se înroșiră brusc. Își scoase ochelarii și-i puse apoi la loc și își aprinse o țigară, făcu totul cu gesturi repezite, de parcă soția procurorului, prin întrebarea ei, îi adusese la cunoștință o ve-

ingrozitoare sau o jignire, și în pauza aceea Iulia băgă de seamă că Margareta își continua asaltul asupra lui Pustianu, iar restul mușafirilor erau aproape neglijați. Petru rămăsese nemișcat la locul lui, discuta cu Petrescu, subalternul lui de la clinică, „incorigibilul burlac”, cum îl numea fratele său, și ea își aduse aminte că acesta îi făcuse, în urmă cu un an, un consult soțului ei, bineînțeles că în prezența „sefului”, și-i spusese urmă: „N-are nimic, domniță, hă-hă... am văzut la dînsul niște plămîni ca foalele... un bărbat tare, care, nu-i așa, n-are motive să cedeze... să bată în retragere în fața dumneavoastră... că mă înțelegeți, ca doctoriță, nu-i așa... aveți un bărbat, ha-he-he... masculul ideal”, iar Petru i-o rețezase scurt: „Termină cu prostiile, Petrescu!...” Tocmai atunci o auzi din nou pe soția lui Pustianu: — Sînteți o femeie fericită, doamnă... Un copil, un soț, armonie perfectă, gusturi identice... O, văd prin ușă o bibliotecă fantastică, n-afi vrea să intrăm acolo. Oare gazda ne dă voie? — Nici o piedică, doamnă, spuse Iulia, ridicîndu-se s-o urmeze. Varga intră însoțit de exclamațiile cumnatei sale, care îl luă în primire de la ușă și-l prezentă pe rînd mușafirilor, manevrînd în așa fel ca, la sfîrșit, să ajungă la Pustianu. — Directorul meu, dragă Mircea, un om rar, de excepție... că știți cum sînt, hi-hi-hi... șefii... Sigur, energic, mină forte, ca și tine, ticăloșule... Pe unde ai umblat?... dar, în sfîrșit, faceți cunoștință, cumnatul meu, procuror, omul legii... Pustianu îl privi pe Varga de jos, fără să se scoale din fotoliu, și-i întinse mîna cu o mină destul de acră — „Cine mai este și așa, domnule?” — iar procurorul, aproape fără voia lui, se aplecă spre celălalt, politicos, spunîndu-i: — Cred că ne cunoaștem. — De unde? făcu mirat Pustianu, dar își răspunse singur, zicînd că

n-avea importanță, că prin birou se perindă multă lume. Și, hă-hă, cîți mai sînt pe stradă, tovarășe ga... nu? N-am greșit, Varga, numiți. — N-am încotro, replică procurorului. Nici eu și nici dumneavoastră sîntem vinovați pentru numele purtăm. Sigur, Varga, Pustianu prea au rezonanțe plăcute... imediat cu gîndul la sensul lor damental. — Sens fundamental! se miră lalt. Ce spuneți, domniță?... în rîlta noastră harnică și distînt Ce-i așa sens fundamental?... hă... Margareta simți imediat per unui incident între cei doi, mai că Varga, după părerea ei, nu prea bine — „A băut ticăloșu și interveni, zicîndu-i: — Să vezi ce-ai să pășești Iulia... S-a retras în bibliotecă-ute și o impacă, încearcă să-l răguș, o femeie totdeauna arvoie de niște mici gingășii, fdragostea obosește, dispare. Dar bărbații, le uitați și de acestea. soțul meu, de pildă uită zilele că mai are soție... Să fi fost medic la țară, hi-hi-hi... vi-l puiți pe Gherasim al meu?... mai aproape, iubitule!... să ne ginăm că te-ai fi dus la țară cum ziceai la început, că dacă eram eu acolo ajungeai... I continuă ea, luîndu-l la braț Petru, un medic de circă, călare cal sau într-o șaretă, minată de tul satului, deplasîndu-te peste luri, cu o geantă scorojită în nă... iar acasă cu trei sau copii și cu o nevastă grasă, învcozonacii la bucătărie... Vă imagina?

VASILE MIHĂESCU

Mireasma și mierea florilor

Lui Mihaj Eminescu

Din mireasma subtilă a morții sau poate din mierea fierbinte și fără cuvînt a palidei flori, plîngînd mierea-i în noapte el pare un înger de aur, un sfînt, de-a pururi plutînd pe-ocean de raze. Și haina-i țesută din neguri și fluturi — cuvintele. Haina-i de-acum e chiar trupul și-acesta cuvîntul din începuturi.

Spice de griu

Sorii aprinși se scaldă în cîmpie — Adolescenți cu pieluța de crin. Cînd bate vîntul parcă-s torță vie cu miinile întinse în senin

Fac semne hotărîte de iubire. Sudorea ca o lacrimă apare la țîmpla lor, o țîmplă ca de mire Gîngășă zămisliță sub ninsoare.

se scaldă și așteaptă ca o miere, ei, adorata rană blondă, Sorii aprinși invesmîntați de boltă subtila, femciasca mingiere.

Preschimbarea în veveriță

Grație pină în veacuri ție și jucăușelor tale insoțitoare — veverițele — regate de poezie cărora tu le ești tremurătoare

și blindă și prea bună cu zodiac aleasă și magi tăcuți în univers regină, precum în anotimp sămîntă de mireasă se schimbă-n fructul zemuind lumină,

încet, plins de cuvinte mă preschimb în zeul veveriță. Și din rouă iau lira delicată și-mi pun nimb, cerînd la păsări, coji subțiri de ouă.

Relația editură-public

(urmare din pag. 1)

la orle de literatură română, profesorul nu mai are timp decît pentru predarea lecției incluse în programă, menținîndu-se la transmiterea unor cunoștințe care vor forma subiecte de examen, ceea ce, bineînțeles nu-i lasă răgazul necesar trezirii dragostei față de frumusețile literaturii și nu-i oferă posibilitatea pătrunderii în limbajul mai dificil și nu întotdeauna accesibil de la prima lectură al literaturii moderne. Se mai adaugă și faptul că vedetele de muzică ușoară, cinematograful și o prezență infinit mai mare decît a scriitorului de aceea personalitatea celor dintii devine familie, iar tot ce se leagă de ei intră mult mai repede în sfera lor apercipivă. În timp ce printr-o suită de interviuri, declarații, confidențe etc. vedetele își explică activitatea într-un chip de cele mai multe ori rudimentar decît la îndemîna oricui, viața lor dezvoltînd mai ales în rîndurile adolescentelor stări bovarice — vedem de ce acum literatura nu mai are situația privilegiată pe care o avea odinioară. Iată motive teoretice și practice care au condus colectivul Editurii Eminescu să întreprindă o acțiune susținută în vederea penetrației literaturii române contemporane în școală. Aceste întîlniri au avut ca principiu esențial dialogul. S-a pornit de la ideea, în cazul întîlnirii numai cu reprezentanții editurii că la început este necesar să se prezinte în mod concret această noțiune abstractă pentru mulți tineri: editura. Curiozitatea lor este diversă dar din multele întrebări se degajă cîteva care revin cu insistență: modul în care un manuscris este acceptat sau respins în consecință un interes de-

sebit pentru sistemul de decizie în matematică și literară, apoi sistemul de departamentare a autorilor în condițiile exist multor edituri cu același profil, sistemul de promovare a debutanților, colecțiile de editură. Ceea ce îi preocupă este aflarea modului se constituie o carte, în care manuscrisul forma ce ajunge în mîna cititorului. Cuvîntul vizează deopotrivă și cunoașterea aceluia care deși nu sînt autori totuși participă la fel sau altul la operația de selectare a manuscrisului, a raporturilor dintre ei și autor. Cînd acestor întrebări face ca „editura” să prezinte ca o noțiune abstractă ei să delectentului un element concret al cărui este cunoscut în tot ceea ce are el esențial. O a doua grupă de întrebări se axează pe cîștigurile neimplinite de editură în le formarea elevilor, și chiar a profesorilor, cîștigurile generale de cunoaștere ale editurii. Dacă prima categorie de întrebări sa curiozitate și dădea posibilitatea unor asupra unui sistem cea de-a doua s-a nemijlocit asupra activității editoriale căm cum s-a întîmplat aceasta: fără primele întrebări se referă la „absențe” tivate din librării timp de luni și ani titluri din bibliografia școlară ceea ce p rectarea „din mers” a unor anomalii a derea în planuri a operelor unor scrii și contemporani. Dar cele mai importanbări se referă la necesitatea unor sinte literatură română și mai ales anume fundamentale care au traversat frecv ei. Ceea ce se poate observa în sistele de învățămînt este faptul că man hiculează un număr de noțiuni al căror este explicat din perspectiva istorică. Aceste noțiuni au fost însușite după nuale de estetică, după cursuri univers cărți de critică în care ele sînt prezent mod îngust, sociologizant vulgar și ele tuează ca atare. Să mai adăugăm că pen categorie de profesori care lucrează în mici este practic imposibil să realizeze mentare serioasă și completă asupra bleme care traversează un secol și m viață culturală românească, multe din

— înăcriți, "încă s-au trezit cu niște caciuli prea mari pentru capul lor... De aici mulțimea de cazuri de astenie... — Radule! făcu nevastă-sa de lângă el.

— Gata, am făcut... Voiam să spun că profesorul Gherasim... dar ce să mai spun?!... Parcă nu știm cu toții cine este, ce poate.

Și prima care bătu din palme, rîzind fu Margareta, dorea să-i acopere pe toți, să împrăștie cuvintele celui care pînă atunci păruse că doarme. — Vă mulțumesc, ați fost foarte draguți, domnule profesor, strigă Margareta, dar în sinea ei era altceva, ca uite, boșogolul asta îi strică pe-trecerea și doar îi spusese lui Petru să nu-l invite.

Petru zîmbea încurcat, tot la brațul soției — ceruse mai înainte o țigară care îi ardea acum uitată între degete — și Varga fu gata că se alătură celui care îi luase apărarea, dar renunță repede, gîndindu-se că nu pentru asta venise la ei. Ascultă apoi părerea lui Pustianu — că „Da tovarășe profesor, mai sint și de aștia, cu căciula prea mare, dar sint și de ceilalți, nu?” — și se retrase spre bibliotecă. Iulia îi făcu din mină ză-rindu-l, și fața ei veselă, și acele mici semne afectuoase, mărunte, cunoscut numai de ei doi, care urmărară pe urmă, îi dovediră că nu era supă-rată de întirzirea lui, că îi iertase. Totuși îi spune:

— Apleacă urechea! și îl apucă de ureche rîzind... Iar? Nu-i așa, tre-buri urgente... Ssst!... nu te-am întrebant nimic, să-ți fac cunoștință cu doamna Pustianu.

Varga se aplecă și-i sărută mîna, rămînind în picioare în fața celor doi femei, așezate în fotoliile mari, îmbrăcate în piele, din fața biroului uriaș al lui Petru.

— Vorbeam despre niște nimicuri, domnule procuror, spuse Flavia, ușor emoționată. Spuneam că eu n-aș ține în casă un asemenea „bibelou” mai adăugă ea, întinzînd mîna spre un craniu lustruit, cu suport metalic, de lângă lampa de pe birou.

— Depinde de gust, zise Varga, medicii aștia sint niște ființe ciudate, își ridică niște ziduri care-i feresc de asemenea sensibilități...

— O, greșiți! Soția dumneavoastră, numai așa cum arată, vă con-trazice.

Lui Varga nu-i plăcu observația acestei fetișcane — „Uită-te la ea, o ființă fără nici o grijă, ca un căte-luș de casă, îmbăiat zilnic, tuns, parfumat, bine hrănit” — era prea tî-nară și avea un aer prea frivol să o poată aprecia pe Iulia. Și, fără s-o privească, o întrebă cu un început de răutate:

— Sînteți poate tot medic?

— O, nu, răspuse Flavia. Nici nu mi-am terminat facultatea. Eram în anul întâi cînd ne-am căsătorit, pe urmă am pierdut trei ani... Știi, soțul meu are ideile lui fixe, preferă să mă țină acasă. Un an a mers, primul adică, am fost chiar fericită... să nu ai nimic de făcut, să te poți culca cînd dorești!... să-ți umpli timpul cu ce vrei!... Da, da, să-ți umpli, am zis!... Te plictisești însă repede, nu mai ai ce face cu libertatea... și astfel am început să urăsc asemenea libertate și m-am reinscris la filologie, la fără frecvență.

Flavia Pustianu nu-și mai putu continua mărturisirile, fiindcă Margareta apăruse deja în prag și bătea din palme:

La masă, copiii!... Cineva își exprimă dorința să audă muzică, și gazda, învîrtindu-se ca o piruetă, în rochia ei albă, care o făcea mai înaltă decît era în realitate, indicînd la fiecare locul la masă, îi spuse lui Petru să dea drumul la magnetofon: — Vrem de cealaltă, dragă, cu simfoniile admirabile — și în sufrageria lor spațioasă, scaldată în lumină, răsuna vocea aproape feminină a lui Adamo, iar Pustianu, așezîndu-se primul, îl imita pe cîntăreț, spunîndu-i neveste-sii: — Vinoooo... vino, bruneta mea!..

Flavia Pustianu era într-adevăr brunetă, înaltă și subțire, — cu un cap mai înalt decît bărbatul său, își zise Varga, ocupînd locul indicat, chiar în fața directorului general — și în ciuda staturii ei, poate din cauza mîinilor mici și al gîtului lung, arcuit, îi dădea o senzație de fragilitate. Nu se potrivea de loc cu Pustianu, scund, îndesat, cu mîini mari și părtoase, care acum apucaseră cravata, arătînd-o inginerului de lângă el și întrebîndu-l:

— Merge chestia asta seara, domnule?

— Merge, tovarășe director...

— Aș! făcu Pustianu. Mi-a cum-părat-o soția și n-am încotro, și se întoarse brusc spre Flavia, cuprinzîndu-i cu mîna umărul ei gol. Femeia avu un spasm de repulsie, observat de Varga, iar acesta, întinse și el mîna și atinse genunchiul Iuliei, degetele ei fierbinți, cu pielea ușor înăspriată. Totul era în regulă, se gîndi procurorul, fără să meargă mai departe, să înțeleagă ce însemna acel „tot”, dar oricum uitase discuția cu maică-sa și cu politehniciana, era gata să fie amabil chiar cu bărbatul din fața lui.

Margareta se așezase lângă direc-torul general, iar Petru, în partea cealaltă, alături de Flavia și, cînd se ridicară cu paharele în mîna, Varga îl privi pe Pustianu cu neîncrederea sau chiar cu satisfacția bărbatului înalt față de unul mic, cu început de burtă și de chelie, și îndreptă paharul spre el zîmbindu-i.

— Gata cu toasturile, cu asemenea cuvîntări! spuse Margareta. Nu sim-tem la ședință... Ei, Mircea, ce-ai rămas cu paharul în mîna?

Varga bău repede — Margareta avusese dreptate, procurorul „se uitase” cu paharul ridicat, urmărind mișcările rapide ale femeilor și ale bărbaților peste farfuria peste plato-urile uriașe, încărcate cu tot felul de sandvișuri, de pește și de salate. Ceva mai tîrziu, avea să-și dea seama că se înșelase în privința lui Pustianu, ființa scundă a acestuia era înzestrată cu multe calități de „om de lume”, pe care și le scotea la suprafață cu bruschețe aproape, domi-nînd discuția, stîrnind admirația subalternilor prezenți acolo, și zîm-betele neutre ale soțiilor, fără nici o legătură cu ce se vorbea, pentru că ele nu înțelegeau sau nu erau inter-esate, le tenta poate mai mult whiskyul profesorului Gherasim și bunătățile din fața lor — de unde găsiseră aștia icre negre? — ori ar fi vrut să audă aprecieri asupra roboților și coafurilor să omoare timpul mai plăcut, mărunțindu-l în cuvintele lor, chiar birfînd așa în general. După ce urmărise singur, la televi-zorul din hol, o înfîlțire de box, și Margareta făcuse nenumărate ori na-veța de la masă la fotoliul lui, du-cîndu-i ba un sandviș, ba un pahar plin, Pustianu povesti mai multe in-

tfimplări din tinerețea lui, strict la profesia de inginer, apoi altele de peste hotare, pe unde fusese, se`opri la combinat, pe urmă se întoarse din nou la acele călătorii.

— Și doamnei i-ați împărtășit impresiile din barurile acelea, i-ați povestit, domnule director, interveni la un moment dat subalternul lui Pe-tru, „buriacul convins”, aproape beat după cele două ore care se scurseseră.

— Hm! făcu Pustianu. Care ba-riuri?... hă-hă-hă, mai bine vedeai meciul de box. A fost strașnic, pumni de zile mari, hă-hă... —

Dar medicul nu-l slăbi, îi spuse că se eschiva cam meschin, mirîndu-se că unuia ca el îi mai plăcea încă să vadă cum doi inși se snopesc din bă-taie.

— Lasă, mătăluță pumnii de zile mari, schimbă el brusc tonul, eu te-am întrebat ceva, stimabile, știm și noi, bineînțeles din auzite. Numai profesorul Gherasim, cînd se duce, fuge ca dracul de tîmție de ele. Dum-nealui preferă un concert, un muzeu... Nu zic, sînt bune și astea, dar he-he-he... celelalte sînt de lepădat!

Sufrageria se umplu brusc de rî-sete și Pustianu întinse o mîna, în semn să se facă liniște, ajutat și de Margareta, și cînd încetă și hohotele burlacului, spuse că ce vedeau nenoro-ciții aia acolo de ce înghesuiau ca oile?... Sau ce-ar fi putu vedea fiecare dintre bărbații de la masa lor, cu asemenea soții. Spunînd asta, Pustianu se întoarse spre Flavia, uitată aproape pînă atunci, și-i puse din nou mîna pe umărul gol, întin-zîndu-si degetele spre ceafă, și mîn-gîndu-și-o ușor. Arăta încîntat de Flavia, le-o prezenta parcă — „Uite ce soție am, domnilor!”, iar Varga nu vedea altceva decît o satisfacție meschină, de proprietar, ca și cum celălalt i-ar fi adus în fața unei bi-juterii, a unei case nemaipomenite, ori a unui animal rar, de rasă, cu: „Ei, ce ziceți, așa-i că mă învidiați?”. — Esti înocent, director, izbucni iar burlacul, privindu-l cu ochii în-cețoșați. De cînd turui aici, mă tot conving că ești o licheluță he-he-he... că mătăluță ești o licheluță...

Din clipa aceea petrecerea se strică, Margareta se ridicase palidă, sim-pingînd scaunul cu violență, și-i spu-se ceva la ureche lui Petru, iar ace-sa își luă la braț subalternul și-l scoșese pe terasă. Doar Pustianu, stă-pîn pe el, încă în stare să discearnă cuvintele și mai ales nuanțele lor sociale, rise scurt și apoi zise:

— Lăsați-l, i se poate întîmpla o-ricum!... Un pahar în plus, puțină rezistență...

Dar atmosfera de la început, de veselie, cu toate eforturile Margare-tei, nu mai putu fi readusă și, la o oră după miezul nopții, musafirii ple-cară, zîmbind din nou neutru și de-licat, strîngînd sau sărutînd mîini, repetînd mereu: „Vai ce plăcut a fost!... Ne-am simțit minunat... păcat că nu v-am văzut și domni-soara, fetița dumneavoastră... este plecată la mare ați spus?... dar a fost minunat...” și vorbele acestea îi zvîcniră în urechile lui Varga tot drumul pînă acasă, pe care îl făcu-seră ne jos, făcînd amîndoi. În pat, îi spuse Iuliei:

— Ca la teatru, nu-i așa?

— Lasă-i în pace, zise ea cuibă-rindu-i-se la piept, apoi întinzînd brațele, cuprinzîndu-i gîtul cu ele, și sărutîndu-l cu o lăcomie neobișnuită. Ce ne pasă nouă cum sint ei?...

ANGELA TRAIAN

Cintec

te iau în stăpînire ca pe-un astru în care a fosnit cîndva o lume lumina ta bate-n rafale și nimănui nu-i vine-a crede că eu ți-am amintit ce nume și ce blazon și ce blesteme îți încrustează-n lacrimă carate

tirziu, insuflețită doar de viața inconștientă a plantelor ajung aproape în pragul iubirii... invinsă cad în genunchi și ascult solzii timpului:

e ceva să duci o viață fără lacrimă și pată fără tine, fără chinul dulce-al pietrei curgătoare care-mi bate-n piept statornic, bucurie tulburată doar de lacrima cea verde a pupilei visătoare

Stampă

străjuită de mireme dau mireasmă unui crin.

pasărea cea mai măiastră de pe-o creangă înflorită mă privește și așteaptă să se regăsească-n mine;

eu cosesc cu răsuflarea iarba soarelui și-a lunii adormită-n sînul meu și mă uit ca-n vis la dînsa și mă strig cu disperare:

ea — pe-o creangă înflorită eu — pe-o piatră curgătoare.

Colindul boabelor de rouă

tăcuți, înveșmîntați cu rouă, trei crizanteme de vecie și strecurîndu-ne tomatic printre cuvintele de rouă neînțelegînd misterul clipei ce nenăscută va să vie și-mbrățișîndu-ne clerice cu-amare brațele de rouă...

vezi tu, deci, nu e întîmplare această lungă rătăcire cînd piatra sufletului curge printre cuvintele de rouă din mine o să crească plopul care va fi al lumii mire viețile noastre-s două lacrimi adînci și gingașe de rouă...

ascultă, dar, eu tot mă-ntunec și tot mă luminez himeric fiindcă drumul meu spre tine e-o sferă vecinică de rouă aruncă-ți clopotele cîrnii în iarba grea de întuneric și lumina-o-voi cu trupul însingurat de sori de rouă...

DUȘAN PETROVICI

Să părăsim tăcerea

vom fapții deci, menirea ne-a fost dată și acum trebuie să căutăm uneltele adînc pătrunzătoare ca apa, necesarele elemente pentru lumină. Să părăsim tăcerea veșnic îndatorați tăcerii: adevărata zicere ce-i fapt și mai mult decît fapt. Acum nu mai așteptăm zorile pentru cuvînt, iluminăm noaptea.

Ca un imn

seninătatea încorporată chiar în zidire de întunecime. ca un imn totuși, ca un imn al muncilor grele. poeții spun că e bine, o țară să înalți dintr-o umbroasă salină de timp, pe ceață și soare. În cuvinte de-alint ori aspre dojeni omenești. prea slab nu-i nimeni pentru miracol. poeții spun că e bine.

„Jurnalul” a patra echipă, Festivalul spectacolelor de teatru pentru tineret și copii și simpozionul care îl însoțește și-au păstrat interesul, orașul Piatra Neamț fiind din nou, timp de opt zile, cel mai important centru teatral al țării. Intrate deja în tradiție, aceste manifestări au căpătat totodată maturitate și prestigiu, căuțate pe care actuala ediție a ambiționat și s-a zbatut dacă nu să le sporească, cel puțin să le conserve; în buna măsură, acest deziderat al organizatorilor s-a împlinit. Zic „în bună măsură” pentru că, dacă fiecare ediție anterioară ni s-a părut mereu superioară, de data aceasta am avut senzația unui ferm pas pe loc, a unei (aparente?) oboseli atât a organizatorilor cât și a participanților. Acestora din urmă le-a lipsit parcă mobilul esențial, alura competiției și angajarea decisă în atingerea scopului propus, iar inițiatorilor le-a lipsit, cred, un cod de criterii clare în selectarea spectacolelor celor mai reprezentative și mai adecvate. Am asistat, ca urmare, la seri de teatru pentru tineret și copii care n-au interesat tineretul și copiii, la spectacole slabe sau mediocre care nu și-au justificat, sub raport calitativ, prezența în această confruntare. Un festival — de altfel singurul festival de teatru ce se desfășoară la noi — trebuie să fie briant, cuceritor, să țină publicul cu sufletul la gură, să stimuleze performanța scenică, să determine discuții vii, în sfârșit, să se desfășoare sub imperiul celui sublim „n-aveți un bilet în plus?”. N-a fost cazul, de data aceasta, la Piatra Neamț. Și n-a fost pentru că chiar de la început ni s-au prezentat spectacole modeste (teatrul din Brașov cu „Anton Pann” de Lucian Blaga în regia lui Sergiu Savin și teatrul din Baia Mare cu „Nu sînt Turnul Eiffel” de Ecaterina Oproiu în regia lui Adrian Lupu), spectacole care au pus de la început sub semnul întrebării funcția criteriilor calitative. Din păcate, nici în continuare festivalul nu a fost scutit cu totul de asemenea „surprize”; mă gîndesc la obositorul, obositorul și plicticosul spectacol al teatrului din Sibiu cu „Adam și Eva” de Rudi Strahl, în regia lui Hans Pomarius și chiar la „Capete rotunde și capete țuguie” de Brecht, în regia greoaie a Olimpiei Arghir (Teatrul „Ion Vășilescu” din București). Am fi nedrepti însă dacă nu am recunoaște că am avut și seri de aleasă ținută artistică, seri în care buna tradiție a Festivalului a fost prezentă spre emoția și satisfacția publicului. O asemenea seară ne-a prilejuit-o Teatrul Național din Iași cu spectacolul „Istoria ieroglică” în regia Cătălinei Buzoianu (distins cu Premiul C.C. al U.T.C. pentru cel

Piatra Neamț

Zile și seri de teatru

mai bun spectacol adresat tineretului și cu Premiul Uniunii Scriitorilor pentru adaptarea scenică a operei lui Cantemir, adaptare semnată de Cătălina Buzoianu și Mircea Filip). Deși prezentat în condiții neprielnice, pe scena Casei de cultură, spectacolul și-a păstrat virtuțile alese care i-au asigurat încă de la premieră un meritat succes. Am descifrat în acest spectacol al Cătălinei Buzoianu o ușoară înclinare spre maniera felliniană de montare, vizibilă nu numai în aplecarea spre grotesc, ci și în imbinarea acestuia cu o anume opulență a imaginii, a culorii, a costumației, a figurației, etc. Spectacolul lasă impresia că e un circ inens în care menajeriile au fost uitate deschise și animale de tot felul au invadat arena principală. Peste tot pluteste, totuși, o voce a rațiunii, a lucidității, o voce plină de ironie și de amărăciune: Cantemir însuși, înconjurat de o lumină curată și de liniște, apare din cînd în cînd parcă pentru a stabili echilibrul universului.

Spectacol de aleasă factură a fost și „Matca” de Marin Sorescu, în regia autorului, prezentat de teatrul-gazdă (Marele Premiu al Festivalului), spectacol despre care subsemnatul s-a pronunțat imediat după premieră, socotindu-l cea mai bună traducere scenică a piesei și totodată evenimentul teatral al stagiunii produs cu o piesă originală. Aici, la Festival, „Matca” și-a menținut acest prestigiu ridicînd mult stacheta calitativă a întregii manifestări.

În alt plan valoric, firește, dar circumscrisă la adecvarea scopului și exigențelor Festivalului socotim a fi fost reprezentația teatrului din Oradea (secția maghiară) cu piesa lui Ulrich Plenzdorf „Noile sufe-

rințe ale tinărului W”, în regia lui Ezabo Jozsei. Interpretul principal Zalányi Gyula (Premiul C.C. al U.T.C. pentru interpretare) a jucat cu temperament drama tinărului Edgar, un Werther modern, nonconformist, aparent teribilist și însingurat, dar în fond capabil de mari efuziuni sufletești și de o nobilă disponibilitate juvenilă. Ingenios ni s-a părut procedeul introducerii muzicii ușoare în acest spectacol.

Un loc aparte au ocupat în acest Festival spectacolele adresate copiilor. Ele s-au remarcat prin fantezie, ingeniozitate, spontaneitate, poezie, sinceritate. Teatrul pentru tineret și copii din Iași a venit cu „Bing-bang-bing” de D. Văcariu în regia lui C. Brehnescu și muzica lui Sabin Păuța. Ieșeni, după ce au făcut o excelentă impresie, s-au întors acasă cu Diploma de onoare a Festivalului (cucerită la edițiile anterioare doar de Teatrul Național „Vasile Alecsandri” și de Teatrul „Bulandra”) și cu un premiu de interpretare obținut de Camelia Bujdei (oferit de Studioul de Radio Iași). Teatrul „Tăndărică” a prezentat un spectacol cu frumoase valențe scenografice și invenții tehnice-păpușărești, cu doi interpreți fermecători (Anda Călugăreanu și Florin Zamfirescu), cu voci celebre pe bandă (Toma Caragiu, Silvia Popovici ș.a.), dar fără a străluci și fără a cuceri toate inimile. (Premiul Consiliului Național al pionierilor pentru cel mai bun spectacol destinat copiilor). Tot la acest capitol trebuie să-i amintim pe inimoșii autori ai spectacolului „Fantezii” (Teatrul de Animație Bacău, regia Petru Valter — diploma Centrului Național ASSITEJ).

Au mai fost și alte spectacole, dar ele s-au situat undeva la mijloc, între cele mediocre citate la început și cele foarte bune, de care ne-am ocupat mai pe larg. Iată încă o dovadă că la această ediție criteriile calitative ale selecției au fost cam amorteite.

Simpozionul, desfășurat în ultimele zile ale Festivalului, a suferit și el de aceeași boală. O temă prea generală: „Educația revoluționară a tineretului și teatrul”, comunicări insuficient circumscrise temei sau, unele, plătind tribut teoriei în sine, o lipsă de legătură între spectacolele festivalului și dezbaterile simpozionului, iată hibe care reduc eficiența acțiunii. Nu i-a lipsit însă întregii manifestări de la Piatra Neamț calitatea comunicării utile între oamenii de teatru, a schimbului de opinii, a confruntării ideilor care animă astăzi mișcarea noastră teatrală. În aceasta își găsește ea, de fapt, rațiunea de a fi, justificarea, utilitatea.

Ștefan OPREA

Filarmonica „Moldova”

Orchestra din Gottwaldov

Concertul orchestrei de stat din Gottwaldov a făcut posibil contactul publicului cu una din cele mai importante formații simfonice din R.S. Cehoslovacă. Dirijată de Zdenek Bilek și avînd ca solist pe violonistul Bruno Bělcik, simfonicul acesta a avut semnificația unei manifestări deosebite a stagiunii ieșene, atît prin programul de muzică națională cehă cît și prin ținuta interpretării. Chiar primele minute de muzică dezvăluiau calitatea fundamentală a acestui aparat orchestral: partide bine omogenizate cu un aport echilibrat asupra ansamblului. Pe măsura desfășurării concertului, suflătorii, atît instrumentele de lemn cît și alămurile, s-au remarcat prin acordajul perfect, prin precizia ritmică și melodică a intervențiilor fiecărei partide în parte. Cu excepția unor porțiuni de asprime timbrală, existente mai cu seamă în interpretarea uverturii „Carnaval” de Antonin Dvorak, corzile merită aceeași mențiune. Partidele violoncelor și ale violonilor au realizat o ținută superioară a rolului ce le revenea în simfonia a VIII-a de Dvorak. Ansamblul sonor nu a prezentat reliefați exagerate ale unor instrumente și nici goluri sau neclarități. Toate aceste atribute ale orchestrei simfonice din Gottwaldov s-au putut afirma datorită concepției interpretative a dirijorului Zdenek Bilek. Dacă uvertura „Carnaval” și Simfonia a VIII-a de Antonin Dvorak au apărut în viziunea dirijorului drept două momente distincte ale evoluției unui singur stil, legate prin trăsăturile comune ale acestuia, fantezia pentru vioară și orchestră de Josef Suk a fost recreată ca reprezentînd o etapă ulterioară primii școli naționale cehi. Lucrarea pune mari probleme de unitate a interpretării, rezolvate exemplar de orchestră, avînd ca solist pe Bruno Bělcik. Tehnica instrumentală și capacitatea interpretativă a acestui violonist de seamă determină abordarea fanteziei lui J. Suk într-un mod care aduce un plus de valoare unei creații naționale mai puțin intrată în repertoriul universal. În realizarea interpretării unitare a fanteziei aportul orchestrei a fost maxim, încercîndu-se și realizîndu-se permanent concizia posibilităților orchestrale și menținerea unui sens comun al expresiei. Caracterul național al lucrării a stat mereu în atenția interpreților, faptul făcîndu-se simțit în modul de relevare a intonațiilor specifice.

Simfonia VIII-a de A. Dvorak și-a găsit un model de interpretare. Implicațiile rapsodice și improvizatorice, întreaga frumusețe a acestei capodopere în care amploarea planurilor orchestrale și minunatele detalii individuale, tematica concepută în gen popular, plasticitatea dansului ceh preluat, măiestria dezvoltării tematice și a orchestrației s-au reflectat în interpretare.

Paula BĂLAN

Gîndirea titanului

(urmare din pag. 1)

Vizitînd acum cîțiva ani Capela Medici, Eugen Ștefan Boușcă a fost surprins și uluit nu numai de gîndirea unitară a celor două grupuri statuare și de semnificațiile universale pe care i le-a conferit geniul lui Michelangelo, ci și de corespondențele subtile dintre acestea și cadrul arhitectonic în care au fost plasate ele.

Spirit universal, la fel de genial în toate domeniile pe care le-a abordat — sculptură, pictură, arhitectură, poezie — Michelangelo și-a gîndit opera ca un tot unitar în care părțile se supun întregului iar întregul își subordonează spațiul ambiant, impunîndu-i raporturi care duc la potențarea lor reciprocă.

În suita celor 20 de desene colorate intitulată semnificativ „Gîndirea lui Michelangelo în capela Medici”, pictorul ieșean și-a propus să ne releve — prin schițe luate la fața locului dintr-o mare varietate de unghiuri — tocmai acest aspect al creației michelangioloștii, tocmai această corespondență integratoare dintre părți și întreg, dintre sculptură și arhitectură. Formele modelelor sale florentine sînt surprinse în desene, cu virtuozitate și dinamism, traducînd uimirea autorului lor în fața miracolului contemplat la Florența. Liniile și rursiunile statuilor se schimbă, se mulează, se continuă sau se opun detaliilor arhitectonice în funcție de unghiul din care sînt privite. La fiecare mișcare a privitorului, raporturile dintre ele se modifică, dezvăluindu-ne caleidoscopice noi armonii și noi ritmuri, cînd mai calme, cînd mai alerte. În alternanța lor, volumele se rostogolesc viguros, sau alunecă lin unele într-altele, făcînd să pilpeie în lucirile marmurei — ca o peliculă miraculoasă — însuși geniul în care le-a învățat demiurgul.

Organizînd această expoziție, pe care Eugen Ștefan Boușcă o consacră aniversării a 500 de ani de la nașterea lui Michelangelo Buonarroti, trebuie să-i rămînem recunoscători artistului pentru relevarea acestor frumuseți, pentru perspectivele pe care ni le oferă desenele sale în contemplarea creației titanului toscan, multe din aspectele relevate fiind inedite chiar și pentru cei ce au avut prilejul să se aplece față-n față cu operele originale din faimoasa Capelă Medicee.

Autenticitate

Puține țări din lume, foarte puține, ar avea posibilitatea să imagineze și să realizeze o asemenea expoziție anuală, de amploarea, diversitatea talentelor și stiiurilor, autenticitatea valorică, atît de specifică astăzi culturii noastre plastice.

Juriul, condus de criticul Dan Grigorescu, a avut de îndeplinit o misiune dificilă. După o selecție exigentă și îndelungată, căci s-au prezentat mii de lucrări bune și foarte bune, s-a decis admiterea a 427 picturi, semnate de 389 autori și 142 sculpturi aparținînd la 134 sculptori participanți. În total 570 de lucrări, dintre care 24 ale artiștilor plastici din Iași.

Numai maestrul Ciucurencu are expuse trei lucrări, de mare impresie coloristică, în sala centrală. Corneliu Baba vine cu un singur portret, acela al sculptorului Ion Irimescu, el însuși autorul unui „Icar” subtil stilizat, în bronzul surprins cu rezonanța căderii.

Artiștii au consimțit să expună cîte o singură lucrare, cea de a doua, la 35 de pictori și 8 sculptori, fiind trimisă într-o expoziție aparte, la sălile Ateneului Român, pentru ca la „Dalles” să-și găsească locul rîvnit și meritat, mulți tineri talentați sau chiar de excepție, care bat cu lucrările lor la porțile consacării, într-un ritm și cu un stil care tind să fie numai ale lor.

Întreaga expoziție este dominată de tema gravă a păcii și războiului, a demnității umane, atît de strîns conexă cu ideea contemporană a suveranității, independenței, egalității popoarelor. Elogiul omului și omeniei, al iubirii și muncii, al frumuseții și temeiniciei virtuților dobîndite din greu, se face în contextul dublei aniversări a victoriei asupra fascismului și a aproape seculare cuceri a independenței statului modern român. Chiar pinzele de un mare suflu vital, ca grupurile compo-nistice „Tinerii”, de V. Almășanu, „Maternitate” de S. Bălașa, destinderea contemplativă a lui C. Piliuță în „Deltă”, chipurile generice-simbolice ale lui T. Brădean și ale Dorei Beldean, „Primăvara” lui C. Blendea, sau cea a lui N. Groza, „Prima zi de pace” de Iacob Lazăr, multe altele care s-ar fi pretat la o tratare luminos-facilă, de un optimism fără margini, au de fapt aerul meditativ, tensiunea, gravitatea de care vorbeam, marcînd capacitatea unui popor de a înțelege, a înfrunța și a învinge încercările tragice ale istoriei. Este o pictură predominant filozofică în această republicană de arte plastice, pentru că ea reflectă, cu mijloace specifice, conștiința de sine a unui popor, modul său original de a-și formula axiologia, judecata binelui și a raului, a dreptății și a neareptății, a adevărului și frumosului.

Este o lume de o bogăție imensă a gîndului și a sentimentului, în mijlocul căreia școala ieșeană își menține prestigiul, evoluînd stilistic. Dan Hatmanu și Nicolae Păduraru sînt prezenți cu cite două lucrări. Pictorul redescoperă virtuțile graficii, într-o serie ornamentică, cu tușe trucate în pasta viguros și sobru organizată. Cel mai tînar sculptor, revelația lunii februarie, cînd tot la „Dalles” Ion Frunzetti remarcă personalitatea lui plastica: „fantastice” — are o aleatorului organic, de o expresivitate cu totul ieșită din comun”. Și acum „Impușcat” ori „Compoziție” nu sînt în afara lecturii vizibile a influențelor organice-expressioniste dar poartă mai mult decît amprenta, poartă în ele energia gestului poetic propriu. Pictorul Liviu Suhar, vizibil chiar din avantscena expoziției, impune prin energia virilă a tușelor sale, încheiate monumental și conținînd definitiv culoarea în forme parcă de piatră, pe valem umbrelor sinilii, — ca în Iacobenii natali. Val Gheorghiu, cu o ascetică renunțare la culorile amuzante, ori dulci, caută efectele de interiorizare reținută „în atelier” unde concentrează dense stări de spirit, penele cu tonalitatea muzicii de cameră. Retine atenția temeinicia picturii figurative a lui Adrian Podoleanu, capabil de caracterezări ample în „Deschizătorii de drumuri”. Incintă pasiunea pentru culoare la Fr. Bartok. Sînt tot atîtea calități distincte, care ne fac să credem în prezentul acestei școli. Admirabila tinerețe și prospețime ornamentică a lucrărilor lui Corneliu Ionescu, care compune acum scene istorice, jocul lui dezinvolt, firesc, prin care ajunge la construcții monumentale, seriozitatea fără reproș profesional a lui Nicolae Matyus, cînd își clădește proiectele de frescă și mozaic, mai conving din nou că pe cît de prestigioasă a rămas tradiția primei Academii de arte frumoase de la noi, reprezentată încă viguros de Mihai Cămaruț, Costache Agaiței, Iftimie Bărlăneanu, sculptorul monumentalist, tot atît de puternică și viabilă este aripa viitorului înălțată de sculptorul Ion Buzdugan, pictorul Dimitrie Govrilean și de generația marilor aspirații cu Mircea Ispir portretistul, Felicia Brîndas-Gavrilean, povestitoarea, Bartos, Gonciariuc, Dinulescu, alți tineri care trudesc cu chin și bucurie spre a da strălucire talentului lor.

Radu NEGRU

S-au împlinit 10 ani de când, la Iași, a fost fondat cenaclul literar și de artă „Viața”, de pe lângă Casa de cultură a sindicatelor.

Succint, activitatea noastră se întemeiază pe un șir de succese care au adus cenaclului notorietate. Treptele pe care le-am urcat în munca de creație și obștească se concretizează în lucrări literare, de artă plastică, compoziții muzicale, culegeri de folclor — pe care le-au dat cele patru secții ale cenaclului —, în manifestări cu public — șezători literare, recitaluri de poezie militantă, schimburi de experiență cu alte cenacluri din țară, festivaluri literare, întâlniri cu cititorii, turnee de poezie și umor, medaliae literare, aniversări, comemorări ale unor scriitori, artiști plastici, muzicieni, seri de muzică, de poezie populară — materiale și manifestări menite să contribuie la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste și comuniste a oamenilor muncii.

Multe din lucrările cenaclului au fost tipărite în publicații locale și centrale, au fost cuprinse în emisiuni la radio și televiziune, au fost premiate la diferite concursuri, inserate în antologii. Unii dintre ei au tipărit volume de poezie și proză, culegeri de folclor, au avut deschise expoziții colective și personale de pictură, sculptură, caricatură. Cenaclul a tipărit foi volante ocazionale, caietele periodice

„Anii de ucenicie”, lucrări pentru formații artistice, culegeri literare și de artă.

Din acești ani se poate urmări evoluția unor autori de poezie cum sînt Simion Paraschiv, Nicolae Berea, Dumitru Grigoraș, Emilian Marcu, Aurel Ștefanache, Radu Felecan, Gheorghe Botez, Adriana Lișman, Mihai Platon, Gheorghe Gireadă, Petru Pruteanu, Silvia Ștefănescu, Constantin Radu, Vasile Stoleriu, Vasile Cațarschi, Dinu Aono-freiesei, Jean Panaite, Viorel Beldiman, Paraschiva Barbacaru, Vasile Mihuleac, Gheorghe Duca, proza și teatrul Eugeniei Popa, ale lui Grigore Hiliță, Vasile Obadă, Ilie Paliciuc, Constantin Varganici, Gheorghe Dumitriu, Violeta Rotaru, Doru Hirjoabă, reportajele și portretele literare ale lui Ion Aruxandei, Dumitru Hariga, Elena Răducea, Sanda Toma, Ștefan Burlacu, Maria Găspăr, lucrările de satiră și umor ale lui Gheorghe Petrone, Nicolae Ioanid, Petru Pascariu, Petru Aioanei, Iulian Olaru, cele de critică literară ale lui Emil Alexandrescu, Valeriu Rugină, Puiu Hertanu, traduceri din literatura universală ale lui Nicolae Pintilie, Ion Lepădatu. Se impun, de asemenea lucrările de artă plastică ale lui Ștefan Hotnog, Alexandru Clavel,

Paul Dimitriu, Grigore M. Bejenaru, George Dăscălescu-Ghilia, Mircea Nețea, Florica Morțun, Mihai Sava și compoziții muzicale ale lui Gheorghe Filip, Eugen Chelariu, Natașa Cotaș, Gheorghe Vuza.

Succesele unor autori, ale activității cenaclului au fost confirmate de presa literară și de artă, de alte mijloace publicistice care de multe ori ne-au apreciat favorabil.

La asemenea succese s-a ajuns prin preocuparea noastră continuă pentru o bună pregătire teoretică a cenaclistilor, pentru lărgirea neconținută a orizontului lor cultural, politic și estetic, pentru cunoașterea vieții, a realității, a actualității noastre socialiste, pentru deprinderea de a munci susținut și organizat.

Cenaclul — această formă de îndrumare colectivă și organizată a talenților — în acest timp și-a dovedit pe deplin utilitatea și eficiența. În plus, de-a lungul anilor s-au statornicit legături strînse între creatori, forța colectivului s-a evidențiat hotărîtor.

La acest popas aniversar, la o vîrstă a cenaclului capabilă să ne aducă amintiri și stări de nostalgie, entuziasm în munca și arta noastră se reazimă pe satisfacțiile artistice pe care le-am trăit.

I. A.

Cartea de căpătii

Pe masă am o carte temerară.
Pînă în ceas tîrziu cu ea rămîn.
Un manifest cu literă de pară.
L-a scris Partidul Comunist Român.
E un poem. Cu veacuri de vîpale
În pagini este scris cutezător
Al României mare viitor.
E scris de Ceaușescu Nicolae.

Această carte e eurltmia
Istoriei trecută în cuvînt.
Din leagăn de milenii România
Cu prînzăvara pe al ei pămînt.
E flamură-nălțată să ne cheme
Să punem României nou temel
Și să aducem împliniri supreme
Și veșnicie primăverii ei.

Ne mistuie mereu un dor aprîns
Ca țara și mai mîndră să devină.
Înflăcărarea noastră a deprîns
A astrelor severă disciplină.
De viitorul ei deplin deschis
Neconțent privirea ni-l atrasă,
Îl urmărîm pe raza unui vis
Aieva-n veșnicia lui frumoasă.

E vîrsta noastră patria de mîine.
Ca soarele deplin această carte
A patriei, în vîrsta ei departe,
Deplină călăuză ne rămîne.
Spre orizontul care ne adastă
E călăuză noastră cea dintîi.
Ni-i tinerețea-n ea — entuziasată.
Ne este cartea cea de căpătîi.

Ion APETROAIE

Imn moștenirii

Lui Bălcescu

Prin iarba
crescută din verde matern
încolțeau silabele sacre:
Libertate, Fraternitate, Dreptate.

În clopotul viu
lumina venea să vorbească.
Era o formă de cîntec
prelînsă prin vena de grîu
în a neamului palmă,
era o formă de viață
crescută din iarba
ce mingile pieptul
cu semnul de țară.
Pămîntul foșnește de stele,
repaos la porți, durere de fluter.

În drumul de jos,
mai înalt ca un munte
se-ntoarce Bălcescu, Soare,
cădere spre centrul de plai,
să cînte seve de frate
la fiii venirii,
la cerul strigat în ecoul lumini
cu ramuri albe.
Se-ntoarce Bălcescu,
braensă moștenire,
la început de nașteri fertile,
ca o prelungire de vis
în inedite fructe
crescute din ceramica serii.

Aurel ȘTEFANACHE

Floare-nrouată

Lacrimile fetelor
ce plîng de dor
nu cad la întimplare
și nu mor.

Luceferii candizi, scinteietori.
în rouă le preschimbă
pină-n zor.
Iubitul meu, dacă vreodată
ai sărutat vreo floare-nrouată
în asteptatul zilei răsărit,
și lacrimile mele le-ai sorbit

Elena RĂDUCEA

Flori...

Flori,
Parfumate-n zor
De roua dimineții ...

Flori,
În miile de culori.
Vă cîntă poezii ...

Flori
Îmi sînteți viorl.
Seara, dimineața ...

Flori,
Cîte sărbători ...
Îmi dăruie viața ...

Iulian OLARU

Din dragostea mea

Nu inimă am în piept.
Ci o floare pornită
Să se desfacă

Împrejurul pămîntului
Mari răsărituri s-aprind.
Petalele ei

Cine să-i oprească avîntul?
Din dragostea mea
Ca un mac
Va înflori tot pămîntul.

Ion C. BOBU

Comunicare

Posibilitățile mele
De comunicare cu patria,
Îmi sînt sufletul, inima.

Transfuziile ei de dragoste
Îmi sînt necesare ca aerul.

Cîntătoare mi-au fost clipole,
În care m-a recunoscut ca flu.

Dumitru GRIGORAȘ

Mi-e țara

Mi-e țara livadă roditoare,
Cu douăzeci de milioane de meri în floare:
Păsările dimineții cîntă pe ramuri,
În fața casei cu luminate geamuri
Și zboară apoi spre-nălțîmî îndrăznețe,
Scrutînd viitorul, trimițîndu-i binețe.
Mi-e țara nesecată fîntînă
Spre ale cărei izvoare s-apleacă
Douăzeci de milioane de cumpene —
Și douăzeci de milioane de ciuturi,
Se umplu cu apă de noi începuturi.
Mi-e țara un fluviu ce curge din muntî,
În ritmuri de sirbe și hore la nunți,
E țara o mare
Ce-și leagănă valul în vreri seculare.
Douăzeci de milioane de unde,
Douăzeci de milioane de punți
Unesc țara
Cu cele douăzeci de milioane de frunți.

Nicolae BEREĂ

Preocupările de cultivarea limbii noastre naționale se justifică prin importanța pe care o prezintă fenomenul limbii în viața socială contemporană. Limba își are normele ei, care trebuie cunoscute și respectate, tot așa cum trebuie cunoscute și respectate legile sociale, convențiile sociale dintr-o anumită epocă. Limba este un fenomen social, ba chiar fenomenul social prin excelență, căci fără limbă nu poate exista comunicarea între oameni, nu poate exista deci societatea. Mai precis, limba este o activitate socială, aceea de comunicare și de expresie, și ca atare ea constă nu numai din acte de vorbire, dar și din reguli, norme, convenții sociale, am putea spune legi, care trebuie cunoscute și respectate. Acestea e valabil pentru orice formă de limbaj, dar e cu atît mai valabil pentru limbile literare, care constituie forma, realizarea cea mai înaltă a limbilor, întrucît sînt instrumentul culturii superioare. De aceea limbile literare se numesc și **limbi de cultură** și poate că acest termen este cu mult mai potrivit decît cel curent astăzi în limba noastră, **limbi literare**, pentru a le denumi. De aceea problemele limbii literare nu sînt numai problemele unui grup de specialiști, cum e cazul cu problemele altor realități, ci, ca de obicei în cazul faptelor sociale, sînt problemele oricărui om. Căci astăzi nu mai putem concepe oameni care să nu aibă accesul la cultură, oameni care să nu vină în contact cu cultura, oameni care să nu se intereseze de cultură. Știința regulilor limbii literare este o știință pentru toți, o știință a tuturor. De aceea gramatica și lexicul unei limbi literare se învață începînd din epoca preșcolară, nu numai acolo unde familiile vorbesc limba literară, dar chiar acolo unde se vorbește cu precădere dialectul; dar limba literară se învață mai ales în școală, în școala elementară și în cea de cultură generală, și continuă a se învăța în perioada de pregătire pentru carieră, și chiar după aceea, tot timpul vieții. Căci limba literară este un domeniu extrem de complex, cuprînzînd un mare număr de elemente, care nu pot fi stăpînite toate de oricine, și nu sînt stăpînite toate nici de cei care sînt profesioniști ai scrisului, ca ziaristii, publiciștii, oamenii de știință, oamenii politici, scriitorii. Cu excepția cîtorva maestri ai scrisului, care sînt oamenii noștri de știință cei mai mari și scriitorii noștri cei mai mari, facem cu toții greșeli de limbă, de care este bine să le discutăm, să le relevăm, să le înălțurăm. Cu atît mai mult greșesc cei care nu au obligația profesională de a scrie cărți, studii, articole, opere literare, opere politice, etc., ci acte administrative, juridice, economice, militare etc. Aceste categorii sociale au și ele obligația profesională a scrisului, dar a unui scris care nu devine public, ci este cunoscut numai de instituțiile interesate în cele comunicate. Și mai mult sînt expuși greșelilor de limbă cei care nu sînt obligați de meseria lor să scrie, ci impunînd limbii literare pe care o vorbesc — sînt obligați s-o vorbească —, elemente și aspecte din dialectul pe care-l cunosc din copilărie sau elemente împrumutate din exprimarea populară de la orașe. Există și profesioniști ai vorbirii, ca profesorii, judecătorii, avocații, educatorii, activiștii politici, care de asemenea sînt interesați în cel mai înalt grad, în stăpînirea corectă a limbii literare. Este clar deci ce mare importanță prezintă problema limbii literare în viața socială a unei națiuni moderne. A căuta să vorbești și să scrii bine, deci corect, sau chiar cu măiestrie, limba literară, a căuta ca ea să se prezinte într-o formă cît puțin acceptabilă, corectă, dacă nu frumoasă, perfectă, înseamnă a-ți cultiva propria limbă, a cultiva limba maternă. Aceasta este datoriu oricăruia dintre noi, de la cei mai tineri la cei mai în vîrstă. Și realitatea este că, la noi, ca în toate țările, se vorbește și se scrie bine, că mulți oameni de știință și mai toți scriitorii și criticii literari scriu sau vorbesc cu măiestrie, creînd opere reușite, chiar strălucitoare, cel puțin din acest punct de vedere al limbii, opere care continuă tradițiile stilistice cele mai înalte, cele mai valoroase ale scrisului românesc din toate timpurile. Dar aceasta nu înseamnă că în scrisul românesc nu există astăzi și manifestări criticabile sub raportul limbii.

În special categoriile sociale care nu au obligația zilnică a scrisului și vorbitului în public fac cîteodată greșeli grave, care rezultă din cunoașterea parțială și imperfectă a limbii literare, explicabilă prin puțînul timp pe care-l au la dispoziție pentru cultură și limbă. Dar greșeli de limbă și în genere aspecte criticabile ale exprimării găsîm și la unii profesioniști ai scrisului, cum deja am spus-o mai înainte. Limba nu poate sta pe loc și nu poate fi unitară: oamenii de știință, scriitorii, oamenii politici vor căuta moduri de expresie noi, vor crea sau împrumuta cuvinte care n-au existat pînă atunci în limbă, vor căuta să inoveze și stilistic. Dar aceste inovații lingvistice trebuie făcute cu aceeași grijă pentru menținerea distincției și eleganței limbii, pentru perfecționarea limbii, iar nu pe linia împetrișării, barbarizării și anarhizării ei.

Nu trebuie să trecem sub tăcere faptul că o limbă frumoasă depinde nu numai de respectarea normelor limbii literare, dar și de însăși distincția manifestărilor noastre intelectuale și a comportării noastre în societate. Orice individ vorbitor recurge cîteodată la elemente vulgare, pentru a ironiza sau satiriza pe cineva, pentru a-și exprima disprețul pentru cineva sau cel puțin lipsa lui de stimă. Nu vom putea împiedeca niciodată pe oameni de a ironiza sau lovi crud prin cuvinte pe cei care o merită. Socot toți că avem și aici o limită, peste care nu se poate trece, fără a trece limitele bunului simț, și această limită se manifestă și lingvistic. Și oricum, trebuie să avem grijă ca limba noastră să nu devină depozitară unor expresii ale prostului gust. Sînt de exemplu oameni care cred că formula **domnu' șăf** este o formulă onorabilă de exprimare și se adresează cu ea unora pe care nu-i cunosc, crezînd că-și exprimă astfel stima pentru cei cu care vorbesc. Vulgaritatea acestei expresii rezultă din pronunția scurtată **domnu'** pentru **domnule**, din pronunția dialectală **șăf** pentru **șef** și din acordarea epitetului **șef**, el însuși nepotrivit ca formulă de adresare, cuiva despre care nu știi ce slujbă are. Dar sînt intelectuali care recurg la această expresie pentru a-și arăta puțîna stimă pe care le-o inspiră un cunoscut sau chiar un prieten al lor. Cei dintîi urînesc inconștient și involuntar limba și este rușinos că s-a putut ajunge la această formulă, față de un om pe care nu-l cunoști, despre care nu știi ce funcție ocupă, care poate fi profesor, funcționar etc. și căruia i se potrivește cel mai bine formulele: **tovarășe profesor, tovarășe director, tovarășe secretar** etc. Cei care utilizează această formulă pentru că o cred distinsă sînt inovatori de incultura lor. Dar intelectuali care recurg la această formulă cu intenția de a jigni pe un cunoscut sau un prieten al lor, dovedesc o josnicie sufletească, care este cu mult mai condamnabilă decît incultura celorlalți. Limba este și o expresie a particularităților sufletului nostru. Iar cultivarea limbii merge mîna în mîna cu cultivarea însăși a sufletului și spiritului nostru, deci cu ridicarea membrilor colectivității în care trăim la o treaptă superioară de civilizație și cultură. Așadar cine se ocupă de cultivarea limbii se ocupă nu numai de perfecționarea unui instrument de expresie, și de însușirea lui fără cusur, dar și de cultivarea și educarea omului, ca individ și ca societate. Vom avea prilejul să vedem cum și dezordinea spirituală a unora din contemporanii noștri se manifestă printr-o dezordine lingvistică, mai clar: a exprimării lor, care e cu totul ilariantă.

Problema cultivării limbii este sau trebuie să fie o problemă centrală a societății românești. Ea nu poate fi lăsată numai pe scama fiecărui dintre noi, ca o problemă individuală. Ea trebuie să devină și o problemă socială și publică. Revistele noastre de lingvistică, ziarele, radio-ul nu acordă, nu au putut acordă pînă acum atenția suficientă acestei preocupări. Acum cîțiva ani, Academia R.S.R. și-a creat un organism special care să se ocupe cu această problemă: Comisia pentru cultivarea și dezvoltarea limbii române. Dar manifestările acestei comisii sînt în mod fatal sporadice. Trebuie intensificată acțiunea de promovare a preocupărilor de cultivare a limbii. Este ceea ce intenționăm să facem, împreună cu alți tovarășii de specialitate, în paginile revistelor noastre. Sperăm că vom răspunde mulțumitor acestei nevoi a societății românești contemporane, acestei cerințe a epocii noastre, și că vom întîlni interesul și aprobarea publicului larg românesc.

G. IVANESCU

Adîncindu-se cercetarea diferitelor izvoare documentare despre V. Alecsandri, a fost posibilă stabilirea identității unei poete necunoscute, persoană cu care scriitorul corespundea și se afla în strînse relații de amiciție. Pornind de la descoperirea unor documente uitate, aflate în colecția familiei scriitorului francez Charles Fuster-Fallaux, fost director, între 1884—1890, al Revistei literare și artistice care apărea la Paris (prietenul poetului Al. Macedonski și adept al curentului „Literaturului”), istoricul literar este obligat să rețină numele Ortansei Costache-Fallaux, pentru prima dată întîlnit alături de al poetului Vasile Alecsandri.

Unul din documente este o scrisoare în franțuzește expediată de către Alecsandri la 1 iulie 1843, prietenei sale Ortansa Costache-Fallaux, aflată la Paris.

D-nei Ortansa Fallaux
Str. St. Pierre — Popiucourt 30 Paris
Ploesci 1 iulie 1843

Scumpă prietenă din copilărie,

Aflîndu-mă împreună cu Ghika în cehetel (îng Valah, speram să te revăd alături de soțul tău venit de la București în întîmpinarea lui Honore de Balzac, care călătorește spre Petersburg.

Am aflat de la domnul Fallaux că te aflu de cîteva săptămîni la Paris în așteptarea sorocului de a aduce pe lume primul copil, iar la bucuria de a fi în cîrind mamă, adaugi savoare succesului „Florilor de Mai” poezii care nădăjduiesc să le primesc cit de curînd. (...) Am speranța că la întoarcerea ta în București, vom tîmăci cărțile în scumpul nostru grai, spre bucuria celor care te cunosc (...).

Același prieten devotat
V. Alecsandri

Prin ineditul informațiilor, această scrisoare constituie punctul de plecare în identificarea unei poete necunoscute pentru istoria literaturii noastre. Corelînd aceste informații cu datele reținute dintr-o serie de documente de la Arhivele Statului, stabilim că Ortansa Costache, devenită în 1842 doamna Fallaux prin căsătoria cu consulul francez la București, contele Pierre Fallaux, s-a născut la Stolniceni, aproape de Pașcani, în lunca Siretului, la data de 23 octombrie 1821.

Tatăl ei, Vasile Costache, era nepotul de frate al lui Veniamin Costache, fostul mitropolit al Moldovei. Mama, Maria, născută Miculescu, era fiica cea mare a postelnicului Ioniță Miculescu din Iași, rudă prin alianță cu familia lui Matei Millo.

Dintr-o încercare de lucrare autobiografică (aflată în manuscris în colecția preotului Vasile Tomescu din București) rîmînem că Vasile Costache avea case spațioase la conacul moșiei Stolniceni și la Iași, în parohia Sf. Spiridon și dispunea de numeroase alte „acareturi” la Fălticeni și Pașcani. Tot din aceiași sursă aflăm că unica sa fiică Ortansa, a învățat carte mai întîi la conac, cu preotul Visarion, iar apoi, din 1829, la un pension francez din Iași, condus de surorile Bertrand. Din faptul că Vasile Alecsandri urma, încă din 1828, cursurile pensionului Victor Cușnin (un ostaș napoleonic stabilit în capitala Moldovei) deducem că odată cu venirea la pensionul Bertrand a viitoarei poete, s-au stabilit între cei doi și primele raporturi de prietenie, explicîndu-se în acest fel atributul de „prietenă din copilărie” pe care bardul de la Mircești îl folosește în scrisoarea din iulie 1843.

O altă scrisoare trimisă de Alecsandri prietenei sale Ortansa și desămenit se găsește în colecția familiei Charles Fallaux e datată 7 Mai 1847 și expediată din Constantinopol. După dată, dar în special după frazele de început se observă că epistola duce la Paris vestea morții Elenei Negri: „la 4 Mai ora 3 dimineața, Elena moare pe vapor la intrarea în Cornul de aur”.

Căutînd să uite pentru un moment marea sa durere, Alecsandri încearcă în următoarele pasaje ale scrisorii să-și abată gîndurile: „... de cînd am plecat din Paris (18 decembrie 1846) și pînă acum 4 zile, am călătorit mereu schimbînd la intervale scurte orașe, hoteluri și hanuri.

Pe vaporul austriac cu care am călătorit de la Napoli, am întîlnit și cîțiva prieteni de care îmi era tare dor.

Este vorba de Bălăceanu, Dron și Kogălniceanu, ultimul făcîndu-mi o

Pagini de istorie literară

O poetă franceză

de origine română:

ORTANSA

COSTACHE

FALLAUX

mare bucurie cînd mi-a arătat cartea ta de poezie „Dor de țară”, pe care o cumpărase la Paris, la sfîrșitul lunii martie. Citînd pe nerăsuflăte frumoasele tale stihuri, pline de nostalgie și patriotism, am înțeles mai bine ca oricînd, că alături de har tu ai și o inimă zdravănă de româncă ce pulsează sănătos pentru glia strămoșească”.

Considerînd ca definitorie o frază din suscitata scrisoare: „așadar te dovedești foarte prolifică dacă mă gîndesc că în ultimii trei ani ai reușit ca producțiile tale să numere tot atîtea cărți tipărite” tragem concluzia că de la anul debutului editorial (1843) și pînă la data acestei corespondențe, Ortansa Costache-Fallaux a publicat în fiecare an cîte un volum de poezii, cu excepția anului 1844.

Epuizîndu-se „pista” Alecsandri, care ne-a condus la descoperirea acestei poete, vom lua în discuție o altă categorie de documente care se păstrează în colecția Fallaux și care pot completa biografia și activitatea literară a Ortansei Costache-Fallaux. Este vorba de corespondența purtată de Al. Macedonski cu Charles Fuster-Fallaux, fiul poetei.

În octombrie 1886, primind de la Charles Fallaux nuvela „La mechante fontaine” pentru almanahul Literaturului 1887, Macedonski îi scrie prietenului său:

„Binevoind a ne da nouă întîietatea acestei nuvele și promișîndu-ne în același timp o colaborare constantă, dovedești încă o dată că singele moștenit de la mama ta este cea mai sigură cauțiune a prieteniei ce ne-o arăți.

Fără să-ți facem vreun reproș, regretăm însă că nu ne-ai trimis și cîteva din poeziile răposatei doamne Fallaux, care alături de nuvela ta, ar fi făcut cinste almanahului nostru. Cum de această omisiune sîntem în primul rînd vinovați noi, ne rămîne totuși speranța, ca la anul, cînd se vor împlini 25 de ani de la moartea celei care și-a dat viața, să avem prilejul a-i publica omagial o cîrticică în care să adunăm producțiile cele mai reușite”.

Der împrejurările vitrege prin care trece Macedonski în 1887, îl obligă să renunțe la traducerea și editarea proiectatului volum omagial, pierzîndu-se astfel un prilej favorabil de a se scoate din anonim, încă din acel an, o voce lirică de certă sensibilitate. Regretînd neputința de a-și onora promisiunea, Macedonski îi scrie confratelui parizian, în iulie 1887: „... sosindu-mi prea tîrziu mijloacele financiare trebuincioase și suferînd cumplit aproape toată primăvara, am pierdut ocaziunea de a da locul de onoare unei opere necunoscute în țară. Scăpînd momentul să-mi realizez o veche dorință și să-mi onorez în același timp o promisiune, nu înseamnă că am renunțat la idee.

Mă bucură că domnul Alecsandri, aflînd probabil de la tine de intențiile pe care le am, s-a oferit generos să-mi trimită cîteva pagini de amintiri ieșene, despre doamna Fallaux, arătîndi peste care valul uitării nu s-a lăsat”.

Trecînd mai întîi în revistă cele patru documente de sursă franceza care ne-au descris perspectiva identificării acestei poete, am ținut să punctăm cronologic elementele care le deținem, în scopul de a putea aprecia pînă la ce dată se întind informațiile despre Ortansa Costache-Fallaux.

În această idee ultimul izvor documentar descoperit pînă în prezent, datează din 17 august 1887, cînd Eugeniu Carada, în articolul intitulat „Nume care trebuiesc cinstite”, apărut în suplimentul literar al ziarului Românul, scria: „... numele Ortansei Costache-Fallaux chiar dacă nu este strălucitor face totuși parte din generația mare a moldovenilor născuți înainte de Unire.

Dezinteresată față de orice mobil personal, contesa moldoveancă descălătată în realizările și operele care au rămas după ea, este de natură să deștepte în sufletele noastre cea mai puternică admirațiune pentru că prezintă un exemplu rar de sensibilitate și dragoste de țară.

Ortansa Costache-Fallaux și-a început viața scriînd versuri și a sfîrșit-o cu același foc sacru.

Deci în ultimii patru ani ai vieții n-a mai scris nici versuri, nici canțonete și nu a mai tradus piese franțuzești, a rămas totuși pînă la moarte îndrăgostită de ele (...). Se cuvine deci, să dăluim în panteonul recunoștinței și numele acesta auzit din ce în ce mai rar, cinstindu-l după cum merită. Sursum corda!”.

Se observă că articolul lui Eugeniu Carada (1833—1910) aduce completări privind aria preocupărilor literare ale Ortansei Costache-Fallaux și în special în ceea ce se referă la activitatea de traducător a poetei.

Purtînd o afecțiune deosebită pentru Matei Millo, care așa după cum s-a arătat, o legau și anumite relații de rudenie, Ortansa Costache-Fallaux va fi nelipsită din anturajul actorului în perioada cînd acesta își făcea studiile în capitala Franței. Este de presupus că volumul de versuri „Cîntec de privighetoare”, apărut în 1845, după reîntoarcerea lui Millo în țară, să fie chintesența legăturilor de dragoste stabilite între acestea. Ceea ce pledează în favoarea presupunerilor noastre sînt cîteva pasaje dintr-o scrisoare trimisă lui Millo, de la Paris, în august 1845 de către prietenul său Romalo: „... fără (fîne Parisu) este trist, ca să nu mai vorbesc de anturajul cafelei „Procope” care îți duce lipsa (...) Pe micuța contesă Ortansa am întîlnit-o la operă, într-un antract, și după palourea obrazurilor părea atînsă de boală. Oricum, dacă impresia mea se confirmă, ai toate motivele să fii îngrijorat auzînd toate aceste despre „lira inimii tale”.

Desigur că cele scrise de Romalo puteau să se refere la o oarecare „contesă Ortansa” sau putea fi numele convențional al unei cunoștințe comune, însă, un indiciu prețios în acest sens ni-l dă precizarea din finalul scrisorii citate:

„... făcînd curățenie într-un cușor, am găsit o carte a cărei dedicație frumos caligrafiată, nu-mi pune problema asupra proprietarului:

— Dragostea mea pentru ține este la fel de mare și frumoasă întocmai cum era Siretul copilăriei noastre.

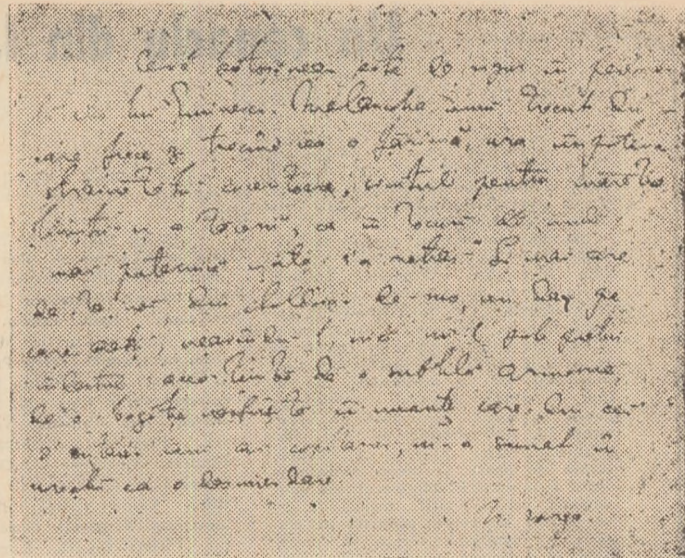
Ortansa

Pornind de la aceste considerente care fixează cîteva repere în biografia sentimentală a Ortansei Costache-Fallaux, ne explicăm în parte și preocuparea acesteia de a traduce în românește unele piese franțuzești. Astfel după însemnările lui C. Ollănescu-Ascanio, în repertoriul teatrelor românești s-au aflat, după 1850, cîteva dintre piesele traduse de Ortansa Costache-Fallaux. Făcînd o legătură cu ceea ce cunoaștem, nu pare o simplă coincidență faptul că cele trei piese traduse de ea au avut în distribuție, ca protagonist, pe actorul Matei Millo. Este vorba de vodevilul „Paris, Paris” cu Frosa Sarandî alături de Millo, „Amorul și gloria” cu marele actor în rolul lui Dig-Dig, precum și de vodevilul în cinci acte, „Bogăția miresei”.

Cele 6 volume apărute la Paris: Flori de mai (1843), Cîntec de privighetoare (1845), Daruri de paște (1846), Dor de țară (1847), Albăstrele (1851) și Amurg, (1858) cuprind un număr de 167 poezii scrise în perioada 1839—1858 și dovedesc o bună cunoaștere a limbii franceze și o mare ușurință în tehnica versificării. Natura, amorul, viața și dorul de țară, sînt principalele teme care străbat creația poetei, fiind, pentru peisajul său sufletesc traumatizat de o dragoste înăbușită, mijloace de calmare și echilibru.

Versurile ei, în acord cu mentalitatea și gustul artistic al primei jumătăți a secolului al XIX-lea, respiră delicatețe, romantism visător și discret, un loc oarecum comun pentru întreaga creație a epocii.

Emil GEORGESCU
Vasile BAȘA

Arhivele vorbesc

N. IORGA DESPRE MIHAIL EMINESCU

La Arhivele Statului din București se păstrează în colecția Mihail Eminescu (a se vedea Îndrumător în Arhivele Centrale, 1/2, București, 1974, p. 171), următorul important document original, scris de N. Iorga, referitor la Mihail Eminescu.

Dăin în continuare conținutul și facsimilul reproduc după originalul aflat la București.

„Ceva botoșăncan este de sigur în personalitatea lui Eminescu. Melancolia unui trecut din care fiece zi trecînd ieia o fărîmă, ura împotriva străinătății cuceritoare, simțul pentru măreția liniștii și a tăcerii, ca în locuri de unde o mai puternică viață s-a retras, și mai are de la noi din Moldova de sus un dar pe care alții neavîndu-l, nici nu-l pot prețui indetust: acea limbă de o subtilă armonie de o bogăție nesfîrșită în nuanțe, care din cei dintîi ani ai copilăriei ni-a sunat în urechi ca o desmierdare”.

N. Iorga

În colecția amintită documentul este disparat, ca de altfel și celelalte și regretăm faptul că în succinta prezentare a acestei colecții, ca și a altora, în Îndrumătorul citat, nu se dau date privitoare la proveniența colecțiilor, în cazul cînd au intrat în depozitele Arhivelor Statului așa cum sînt descrise sau a documentelor, în cazul cînd colecția a fost formată la Arhivele Statului din documente achiziționate disparat.

Precizarea provenienței și mai ales a drumului parcurs de la creator la depozitele legale de arhivă și a vicisitudinilor prin care au trecut fondurile de arhivă, colecțiile sau documentele, pînă să ajungă în buna păstrare și valorificare a Arhivelor Statului, este deosebit de prețioasă în cercetarea științifică a arhivaliilor.

Gh. UNGUREANU

OTIUM ELEGANS

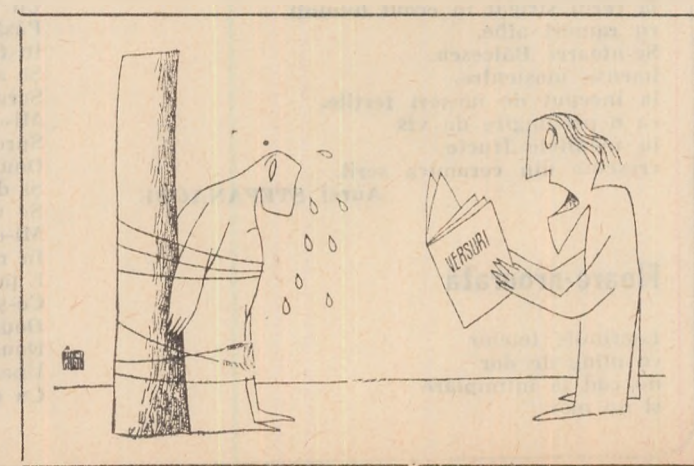
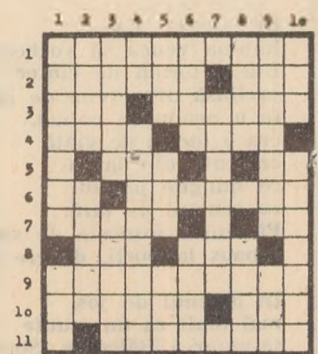
ORIZZONTAL : 1. De la el încoace „a pleca înseamnă a muri puțin”; 2. „Orice încerca să spună era vers” („Tristia”) — E întrebare!; 3. Trecut prin „fero et igni” — Exprimat prin „veni, vidi, vici”; 4. „Primus inter pares” (Primul între egali) — „Non olet”; 5. Caut! — De ce?!; 6. Întipărit! — În „De vita Constantini” a remarcat că „In hoc signo vinces” (Sub acest semn vei învinge); 7. Strada amintirilor — Terminație latină; 8. O! — Cam sucit!; 9. A scris multe dar și „non multa, sed multum”; 10. L-a citat Cicero cu „să mă urască dar să se teamă de mine” — Negrec!; 11. A sfîrșit cu „acta est fabula”.

VERTICAL : 1. A pretins că „est modus in rebus” — Apel T.F.F.; 2. „Ante mare, undae” — După el, „homo homini lupus”; 3. Îndreaptă moravurile în concepția lui

J. de Santeul — A face „non nova, sed nove”; 4. Înainte de... „calendas graecas” — Povestitorul istoriei cu „alea jacta est”; 5. Vuiet (pop.) — A înșfăca — Mocăniță (reg.); 6. „Panta rhei” în sens simplist — Un fel de Mihăiță; 7. „Rara avis” cu „mens sana in corpore sano”; 8. Se ia „eiudem farinae” — „Gaudeamus”; 9. „Errare humanum est” dar mai trebuie ceva — În corpul marului!; 10. Fin (reg.) — Doctul cu... „docta ignorantia”.

Diționar : Q.A.P., T.U.G., TIF.

Viorel VILCEANU

„Fertilitatea tozelor marxiste referitoare la geneza și determinarea social-istorică a valorilor culturale se regăsește atât în rememorările filosofice științifice a culturii, cât și în explicarea actului creator pe de o parte, și în validarea socială a creației culturale pe de altă parte”. Perspectivă din care prof. univ. dr. Alexandru Boboc operează o utilă deschidere de orizont la rubrica „Idei contemporane” (Contemporanul, nr. 25/1975) într-un domeniu încă sporadic și nu întotdeauna concludent abordat. Faptul că autorul „Capitalului” a pus în evidență „dialectica raporturilor dintre muncă și valorificare, dintre creația istorică și cea culturală, dintre libertate și necesitate, argumentând teza că omul produce și creează în limitele determinismului obiectiv, dar nu se mărginește la o simplă adaptare, ci își creează și un cadru propriu de afirmare a esenței sale, întrucât el este ființă creatoare de cultură, elucidează date fundamentale ale unei probleme a cărei dezbateri ar aduce multe și utile lumi în zone limitrofe cum ar fi etica, estetica, axiologia. A căror fundamentare științifică implică în prealabil o integrare, ca sens și finalitate, în ceea ce trebuie să fie, într-un viitor nu prea îndepărtat, o marxistă, cuprinzătoare teorie a culturii. Pentru elaborarea căreia articolul menționat pledează convingător, avansând idei interesante, caabile de a suscita fecunde controverse.

Deturnare de sens

O însemnare, publicată recent în „România literară”, a avut darul să ne nedumerească. Așadar, discuția despre critica teatrală cuprinsă de curind în cadrul tradiționalei emisiuni literar artistice a televiziunii a fost, zice-se, interesantă. Mai ales dacă luăm în seamă cele câteva pierderi pe care Paul Everac le-a aruncat, cu abilități malițiozitate, în grădinițele unor confrăți. A mai existat, firește, și un editorial, care a subliniat energic ce trebuie să fie critica teatrală, respectivele pierderi figurând probabil pe post de material didactic. Ce a lipsit totuși? Ei, da. Însemnările în cauză nu sunt lipsite de un foarte energetic reproș. Reprezentanții publicului n-au spus mai nimic din ceea ce trebuiau să spună, lăsându-și pe bieții critici și pe neajutorții dramaturgi să compenseze cu propriile lor rezerve balistice această gravă lipsă. Exemplu contagios pentru că, la urma urmei, însemnările cu pricina nu fac decât să repete gestul, aruncând de astă dată, puțin mai nedelicat, totuși, un aprecieabil pumn de pietricele în grădina publicului. Deși, nimic nu era mai firesc decât ca, atunci când pietricelele zburau zburdalnic pe varii traiectorii critice, publicul să tacă. Și să zîmbească cu subînțeles.

Era nevoie de mai mult?

Perspective urbanistice

ieșene

O plenară a Uniunii arhitecților, organizată în colaborare cu Institutul de cercetare și proiectare din Iași și secția de arhitectură a Institutului politehnic „Gh. Asachi”, dezbate în aceste zile — 27 și 28 iunie a.c. — tema „Probleme ale sistemizării municipiului Iași”. Desfășurată la Iași, sub patronajul Consiliului popular județean, dezbaterile își propune să stabilească principiile de soluționare a problemelor multiple și complexe ridicate de dezvoltarea Iașului în următorii 10-20 de ani. Vor fi prezentate referatele: „Dezvoltarea Iașului pe coordonatele urbanistice istorice constituite” (arh. N. Vericeanu), „Iașul confruntat cu exigențele urbanizării contemporane” (arh. N. Porumbescu), „Valorile arheologice și istorice de pe teritoriul municipiului Iași” (lector N. Pușcaș), „Probleme de sociologie urbană” (arh. Vladimir Munteanu), „Posibilități de folosire eficientă a capacităților portante ale teritoriului din raza municipiului Iași” (ing. Radu Cijevschi).

Alături de acad. arh. Octav Doicescu, prof. emerit arh. Ascanio Damian, conf. arh. Iura Curinschi, arh. Anton Moisescu, M. Dima, arhitect șef al municipiului București, prof. dr. doc. arh. Cezar Lăzărescu, rectorul Institutului de arhitectură „Ion Mincu” din București, printre invitați se numără și specialiști în probleme de cadru natural — prof. dr. doc. I. Șandru, prof. dr. Constantina Martiniuc, prof. dr. M. Petrescu-Dîmbovița, prof. dr. Gh. Zamfir, precum și specialiști de la Institutul

MOMENT

Farmecul unui festival

Debutînd cu „Marea hoinăreală”, festivalul de comedie cinematografică reprezintă una dintre cele mai agreabile surprize estivale, care ne puteau fi telehărăzite. Chiar dacă „Brațul nedrept al legii”, misterios introdus pe programul II, ne-a frustat pe noi, cei din provincie, de unul din filmele programate, sperăm că asemenea inexplicabile derogări să nu se mai repete, astfel încît festivalul să fie festival pentru toată lumea. Din ceea ce știm („M-am căsătorit cu o vrăjitoare” și „Comedia fără vîrstă” — antologie) și din ceea ce bănuim sau ne lasă să presupunem programul de pînă acum, avem toate motivele să ne așteptăm la o manifestare de o particulară amploare. Direcție în care am fi putut fi puși, mai amplu și mai la obiect, în temă. Nu utradidactic, ci tot la modul la care un festival trebuie să-și onoreze ținuta, înțelegîndu-se pe scurt despre ceea ce a fost, este și poate va fi comedia cinematografică. La urma urmelor, un festival nu este doar o simplă sumă de manifestări. El este fraza în care verbul a rîde cată a fi declinat la mai toate timpurile și modurile posibile, făcîndu-se să însoțim acest original exercițiu de gramatică cinematografică cu o angajată participare afectivă și reflexivă, așa cum se cuvine în cazul unui veritabil act de cultură. Acesta să fie oare cazul festivalului amintit?

TELE...game

Despre anumite schimbări

Contrar imaginii triste care a înconjurat un timp televiziunea ca fenomen (distrugerea și degradarea personalității, loviturile date teatrului și cărții) cercetările profunde întreprinse în ultimul deceniu au stabilit fără putință de tăgadă că televizorul „este la izvorul socializării personalității, constituind un mediu efectiv al propagării informației, culturii și educației”. Studiind comparativ numeroase programe ale televiziunilor din Europa, urmărind producțiile, poți observa într-adevăr o creștere a problematicei sociale. (Este fără îndoială un răspuns la interesul crescînd al telespectatorilor). La recentul festival „Filmele nordului” cu participarea unor televiziuni din nordul continentului nostru, s-a evidențiat în producțiile ultimilor ani creșterea ponderii anchetelor sociale de mare răsunset. Am avut prilejul să urmăresc, acum un an, emisiunea televiziunii din Stockholm, „Cîteva copii suedezi”. Realizatorii au urmărit timp de trei ani copiii dintr-o suburbie a capitalei suedeze. Cele patru episoade ale acestui serial social vorbesc și înfățișează speranțe, înșelări, nesigurantă, căutări; îi vezi pe o parte din oamenii maturi ai anului 2000 apropiindu-se încet de răscrucea hotărîrilor. Cu mult interes a fost primită ancheta „Muncii pentru femei, muncii pentru bărbați”, un tablou destul de sumbru al realităților existente în orînduirea capitalistă.

(În aceeași ordine de idei, este interesantă de subliniat strădania realizatorilor emisiunilor pentru femei din multe țări de a ieși din ghetoul rețetelor culinare, al problemelor mărunte de menaj și de a aborda cu mult curaj evoluția problemelor sociale).

Sigur că televizorul înseamnă și serialul artistic, și muzică ușoară, și teatru, și varietăți. Din ce în ce mai mult el înseamnă însă azi o prezență socială de mare valoare și importanță, cu perspective încă nesudiate de transformare a concepțiilor și atitudinilor omonești.

Alexandru ȘTARK

Bibliografie

Avalanșă informațională implică o mare cantitate de muncă prealabilă oricărui studiu de sinteză. Tot ce se publică astăzi la noi, în toate domeniile de activitate, dovedește amploarea pe care a căpătat-o cultura țării, spiritul emulativ, creator, pe care-l promovează orînduirea socialistă. De aceea, sînt de un real folos bibliografiile pe care, în deosebii, bibliotecile universitare le alcătuiesc spre înlesnirea cercetărilor și a cercetătorilor. Am semnalat astfel, la timp, diversele lucrări de acest fel alcătuite de Biblioteca centrală universitară „Mihai Eminescu” din Iași. Recent, primul de la Cluj-Napoca două ample lucrări de acest fel, întocmite de Serviciul de Informare și Documentare al Bibliotecii Universității. Ambele cuprind Referințe critice, prima de Istorie și critică literară pe 1972 (1 vol. 568 p. în 80); a doua — de Estetică și teorie literară (1968—1971, 2 vol., 524 p.) Cornelia Vaida, Ana Mișu și Ida Venț pentru volumul de istorie literară și același colectiv, completat cu Teodora Oprescu sînt autorele cărora avem a le aprecia munca minuțioasă și de extrem scrupul științific, pe care au desfășurat-o în elaborarea acestor bibliografii.

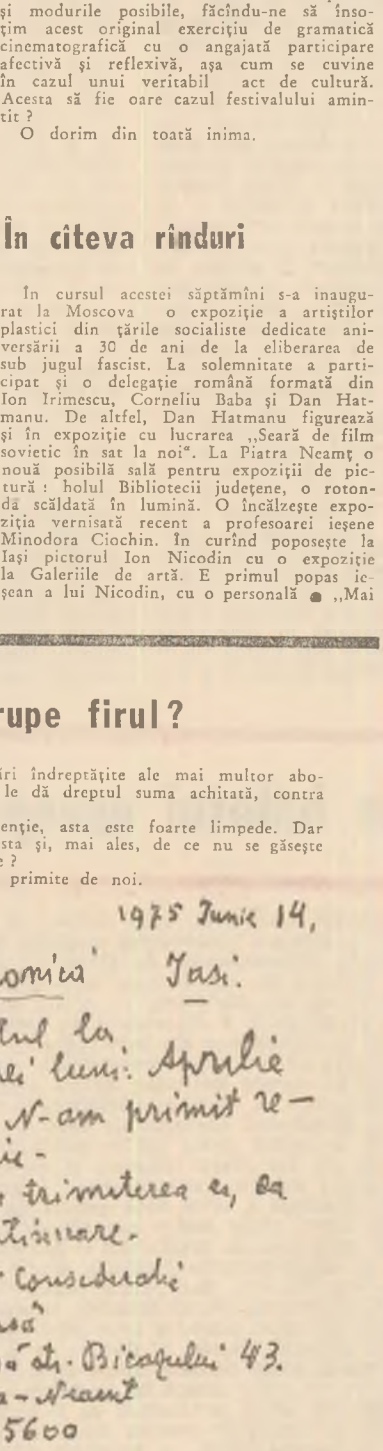
În afară de lista periodicelor prelucrate și de indicele de semnalări critice, referințele de istorie și critică literară cuprind și un indice al autorilor de referințe. Pentru volumul dedicat lucrărilor de critică și teorie literară cuprind și un index de subiecte care pun în evidență problemele tratate mai frecvent în publicațiile perioadei. Subliniind importanța acestei activități și revivita ei, avansăm totodată părerea că indicațiile asupra organizării materialului și a tehnicii de mînuire a lucrărilor s-ar conveni repetate la începutul fiecărui volum.

Unde se rupe firul?

In redacție continuă să sosească sesizări îndreptățite ale mai multor abonați care nu primesc Cronica așa cum le dă dreptul suma achitată, contra chitanță.

Că toată lumea e plină de bună intenție, asta este foarte limpede. Dar unde se rupe firul? Cine rupe firul acesta și, mai ales, de ce nu se găsește nimeni care să facă niște noduri temeinice?

Spre edificare, iată una din scrisorile primite de noi.

SPORT

Veniți!

Duminică — ultima etapă la fotbal. Cine se teme n-are ce căuta pe stadion; și stea acasă sau să plece la iarbă verde, în pădure la Poieni unde cîntă mierlele și cucii și tot felul de păsări îmbătate de miros de țevi și de lumină de lună plină; unde vin căprioare îndrăgostite și-și ling palmele și se lasă mîngiate ca miresele duioase. Noi mergem pe stadion să ascultăm cîntec de fluier. Nu de fluier ciobănesc, ci de fluier de arbitru; mergem, să fim acolo, de față, la victorie, să respirăm aerul ei fierbinte, că prea n-am avut aer tot campionatul, prea am respirat din punși cu oxigen. Acum însă gata, tot aerul Copoului e-al nostru, toți teii aiuriți de atîta floare (și jumuliți de crengi de către așa ziși iubitori de natură, care confundă parfumul de tei cu ceaiul de tei și care habar n-au de ce a scris Eminescu sintagma „teiul sfînt”) dansează valsurile în saloanele ospitaliere ale inimilor noastre. Măcondonski ar striga, dacă s-ar afla printre noi: „Veniți, privighetoarea cîntă în aerul îmbălsămit”. Orișum, în lipsa lui, îmi îngădui eu să zic „veniți!”

Veniți duminică pe stadion să-i susținem pe băieți, chiar dacă ne-au pus aproape în fiecare duminică picătura de otrăvă în paharul cu bere, chiar dacă ni i-am aruncat de-atîtea ori de la sin, blestemîndu-i. Veniți și cei care ați jurat să nu mai veniți; veniți și altă dată să nu mai jurăți!

INTERIM

Deci veniți duminică pe stadion? Veniți!

avea bunica mea o vorbă care îl câștigase pe George Călinescu. Ea obișnuia să se oprească în fața lui, să-l cuprindă cu o căutătură aprigă, ca să-i zică: „Să nu uiți, Ghiță, că noi, cei de aici sîntem daci”. Din mărturisirile doamnei Alice, Vera Călinescu (România literară). • Const. Ciosu a obținut un premiu la „Arta umorului în lume”, bienniala de caricatură de la Vercelli — Italia. Fără glumă, iată o frumoasă surpriză a caricaturistului nostru.

N. IRIMESCU

SĂPTĂMINA TV.

PROGRAMUL I

VINERI, 27 IUNIE

16,00 Telescoala. 17,00 Telex. 17,05 Emisiunea în limba germană. 18,50 Tragerea Loto. 19,00 Critici de cultură românească — Golești, o familie de cărturari patrioți. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telegenul. 20,00 O vioră pentru mai tîrziu. 20,20 Seară de baler. 20,40 Publicitate. 20,45 Festivalul comediei cinematografice la Tv. O noapte furtunoasă. 21,55 Varietăți pe peliculă. 22,10 24 de ore.

SIMBĂȚA, 28 IUNIE

10,00 Cutezători pornim în viață. 10,15 Comoara din insulă. 10,40 Ancheta I. 11,10 Flori și cîntece. 11,45 Legile țării, legile noastre. 11,55 Muzică ușoară. 12,05 Festivalul comediei cinematografice la Tv. 13,20 Telex. 13,25 Biblioteca pentru toți. 14,15 Telegama. 14,45 Spectacol muzical: cu Julie Andrews în... 100 de roluri. 15,15 Fotbal magazin. 16,30 Columne de lumină. 16,45 Muzică populară. 16,55 Vîrstele peliculei. 17,55 Caieidoscop cultural artistic. 18,15 Club T. 19,00 Lumea copiilor. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telegenul. 20,00 Telegeniclopedia. 20,45 Publicitate. 20,50 Kojak. 21,40 Telegenul. 21,50 Săptămîna sportivă. 22,00 Întîlnirea de la ora 10.

DUMENICĂ, 29 IUNIE

8,30 Deschiderea programului. 8,35 Avanpremiere zilei. 8,40 Cravatele roșii. 8,45 Daktri. 10,00 Viața satului. 11,15 Ce știm și ce nu știm despre... 11,40 Bucuriile muzicii. 12,30 De străji patriei. 13,00 Album duminical. 15,30 Primii pași în tenis. 15,55 Virtuozii ai arenei. 16,20 Dosarele secrete ale tezaurelor. 17,15 Telex. 17,20 Fotbal. Politehnica Iași — Chimia Rm. Vâlcea. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telegenul. 20,00 Dictionar Tv. 20,20 Publicitate. 20,25 Festivalul comediei Alorg după o stea. 22,00 24 de ore. 22,10 Duminica sportivă. 22,30 Închiderea programului.

LUNI, 30 IUNIE

16,00 Telescoala. 16,20 Tragerea ADAS. 16,30 Emisiune în limba maghiară. 19,00 Familia. 19,25 1001 de seri. 19,30 Telegenul. 20,00 Floarea din grădina. 20,50 Forum. 21,10 Așa s-a călît oțelul. 22,10 24 de ore. 22,30 Închiderea programului.

MARȚI, 1 IULIE

9,00 Telescoala. 10,00 Speranțe și împliniri. 10,20 Festivalul comediei. File de dicționar: Alberto Sordi. 12,15 Telex. 12,20 Închiderea programului de dimineață. 16,00 Telescoala. 16,30 Curs de limba franceză. 17,00 Telex. 17,05 Pagine din opere. 17,20 Scena. 17,45 Festival folcloric. 18,00 Lecții Tv. pentru lucrătorii din agricultură. 18,45 Melodii celebre. 19,00 Teleglob. Coordonate columbiene. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telegenul. 20,00 Muzică instrumentală. 20,10 Ancheta socială. 20,45 Seară de teatru: Marele vis, episodul II. 22,10 24 de ore. 22,30 Închiderea programului.

MIERCURI, 2 IULIE

9,00 Telescoala. 10,00 Matineu de vacanță. 10,30 Biblioteca pentru toți. 11,20 Melodii celebre. 11,35 Aveți legătura directă cu... Întreprinderea Electrotimîș Timișoara. 11,55 Telex. 12,00 Închiderea programului de dimineață. 16,00 Telescoala. 16,30 Curs de limba rusă. 17,00 Telex. 17,05 La volan. 17,15 Bucuroși de oaspeți. 18,15 Drumuri în istorie. 18,35 Dincolo de noie. 18,55 Tribuna Tv. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telegenul. 20,00 Incursiuni în sistemul informațional. 20,25 Publicitate. 20,30 Festivalul comediei: Viața la castel. 22,00 Vedete ale cîntecului. 22,10 24 de ore.

JOI, 3 IULIE

16,00 Telescoala. 16,30 Curs de limba germană. 17,00 Telex. 17,05 Publicitate. 17,10 Cabinet juridic. 17,30 Din țările socialiste. 17,40 Parada șlagărelor. 17,55 Enciclopedie pentru tineret. 18,20 Publicitate. 18,25 Muzica. 18,45 Universitatea Tv. 19,20 1001 de seri. 19,30 Telegenul. 20,00 Revista literar-artistică Tv. 20,45 Reflector. 21,00 Publicitate. 21,15 Festivalul comediei: Fără vîrstă. 22,10 24 de ore.

VINERI, 4 IULIE

16,00 Telescoala. 16,30 Flacăra. Film documentar. 16,50 Interpreti de muzică populară românească. 17,00 Emisiune în limba germană. 18,45 Imagini din S.U.A. 19,15 Tragerea Loto. 19,25 1001 de seri. 19,30 Telegenul. 20,00 Festivalul comediei. Legea e lege. 21,30 Mai aveți o întrebare? 22,10 24 de ore.

SIMBĂȚA, 5 IULIE

11,00 Ora copiilor. 12,00 Album coral. 12,10 Telematemă (re-luare). 13,40 Telex. 13,45 Muzică populară. 14,00 Drumuri pe cîinci continente. 14,55 Publicitate. 15,00 Vedete ale jazzului. 15,15 Caracas. Film documentar. 15,30 Magazin sportiv. 16,45 Vîrstele peliculei. 17,45 Caieidoscop cultural-artistic. 18,05 Clubul T pleacă în vacanță. 19,00 Cuneitra. 19,15 1001 de seri. 19,30 Telegenul. 20,00 Telegeniclopedia. 20,45 Publicitate. 20,50 Kojak. 21,40 24 de ore. 21,50 Săptămîna sportivă. 22,00 Întîlnirea de la ora 10.

Top Cronica R. Tv. nr. 26

- secția română —
1. Adăpost în calea furtunii — Transfer ;
 2. Nu sînt singur — Flacăra Folk ;
 3. Chemarea — Excelsior ;
 4. Hei, pădure — Azur ;
 5. Piatra lunii — Modal Quintet ;
 6. La izvor — Estudiantina ;
 7. Fii lacrimilor tale — Marcela Săfruc ;
 8. Doar o secundă — Olimpia Păncu ;
 9. Populară — F.F.N. ;
 10. Intr-un amurg de vară — Margareta Pîslaru.

— secția străină —

1. Tema muzicală a filmului „Papillon” — Nicoletta ;
2. Sweet Rhode Island Red — Ike & Tina Turner ;
3. Tanto tempo — Gilda Giuliani ;
4. If You Can't Dance Rock with Me — Rolling Stones ;
5. Iubita mea mult așteptată — Omega ;
6. Tu che sei — I DIK-DIK ;
7. I want to know — Jimmy Cliff ;
8. Diana Express — Diana Express 9. Movin' On — Bad Company ;
10. Ajută-mă să fac să treacă noaptea — Joan Baez.

Spectacole — concerte

TEATRUL NAȚIONAL „VASILE ALECSANDRI”. Duminică 29 iunie, ora 10,30: Simbăta la Veritas de M.R. Iacoban. Luni, 30 iunie, ora 19,30: Don Juan de Max Frisch.

OPERA ROMÂNĂ. Simbăta, 28 iunie, ora 19,30: Bărbierul din Sevilla cu Nicolae Herlea, artist al popoului; dirijează Constantin Petrovici de la Opera Română din București. Duminică, 29 iunie, ora 11,00 în sala de concerte a Filarmonicii, recital de canto cu participarea lui Nicolae Herlea artist al popoului; dirijează Radu Botez și Cornel Calistru: Arie din opere. Duminică, 29 iunie, ora 19,30: Traviata cu participarea lui Nicolae Herlea, artist al popoului; dirijează Radu Botez.

TEATRUL PENTRU COPII ȘI TINERET. Simbăta, 28 iunie, ora 10,00: Ursul păcălit de vulpe. Duminică, 29 iunie, ora 11,00: Albă ca zăpada (sala Copou). Marți, 1 iulie, ora 10,00: Ursul păcălit de vulpe (la sediu).

EXPOZIȚII. Galeria Cronica: Eugen Ștefan Bocuș (desene), Sala Victoria: Petre Buzatov (pictură); M. Wolf (sculptură).

FILME. Victoria: Comedie fantastică R.S.R.). Republica: Trandafirul negru (S.U.A.). Tineretului: Cei 7 magnifici (S.U.A.). Ulzana, căptenia apăsător (R.D.G.); Program de desene animate nr. 9. Tărașii: Nu trișă, dragă (R.D.G.); Joe Limonadă (R.S.C.); Program de desene animate nr. 19. Nicolina: Florentinier '73 (R.D.G.); Floarea de piatră (U.R.S.S.); Necrîncatul Ataman (U.R.S.S.).

Un cadru fertil pentru afirmarea personalității popoarelor

S-au împlinit, la 26 iunie, trei decenii de când, la San Francisco, reprezentanții a cincizeci de state au semnat Carta Națiunilor Unite. Iși găseau, astfel, în comun, două luni de negocieri la Conferința de la San Francisco, o stăruitoare muncă pregătitoare dusă timp de mai mulți ani. Intrată în vigoare la 24 octombrie 1945, Carta constituie un puternic îndemn spre a medita asupra concepției acestui document al epocii noastre, spre evaluarea rosturilor și semnificației organizației inițiate pe baza lui.

Carta Națiunilor Unite exprimă, prin principiile și scopurile ei, aspirația de a ridica raporturile dintre state pe treapta de raționalitate cerută de salvagardarea valorilor celor mai însemnate ale civilizației omenirii, pentru apărarea ei de pericolele unei conflagrații, care ar pune sub semnul întrebării însuși viitorul omului. În esență Carta este încorporat efortul rațiunii umane de a făuri un model pentru scoaterea relațiilor dintre state de sub imperiul forței și arbitrarului, pentru așezarea lor pe postulatele dreptului și moralei, ale respectului existenței, egalității și libertății fiecărei națiuni.

Preambulul Cartei — unde se expun condițiile istorice în care a fost adoptată Carta, intențiile care au prezidat la alcătuirea ei — începe semnificativ cu cuvintele „Noi popoarele...” subliniind prin aceasta că noua Organizație pornește de la luarea în considerare a drepturilor și a năzuințelor popoarelor, făuri-toarele istoriei, destinatele bunurilor comune supreme — pacea și securitatea în relațiile internaționale. Proclamând egalitatea în drepturi a națiunilor mari și mici, preambulul Cartei exprimă voința popoarelor de a accepta principiul și a institui metode care să garanteze că nu se va mai face uz de forța armelor (deci în vederea apărării împotriva unui agresor), de a favoriza prin instituții internaționale progresul economic și social al tuturor popoarelor. În preambulul Cartei sint enunțate marile principii democratice ale eticii și legalității internaționale, începând de la repudierea forței și pînă la cooperarea în condițiile bune și vecinătăți în vederea progresului tuturor națiunilor, mari și mici.

Articolul 1 al Cartei definește scopurile Națiunilor Unite: menținerea păcii și securității internaționale, înlăturarea și prevenirea oricărui act de agresiune, reglementarea prin mijloace pașnice a diferendelor sau situațiilor internaționale susceptibile de a crea o primejdie pentru pace, dezvoltarea între națiuni a unor relații amicale întemeiate pe respectul principiului egalității în drepturi a popoarelor și a dreptului lor de a-și hotărî singure destinele; realizarea cooperării internaționale în rezolvarea problemelor internaționale de natură economică, socială, intelectuală sau umanitară; încurajarea afirmării și respectării drepturilor omului, fără discriminare de rasă, sex, limbă sau religie; armonizarea eforturilor națiunilor îndreptate spre aceste țeluri comune.

În contextul acestor idei își capătă întreaga semnificație prevederile articolului 2 din Cartă, care enumeră stricto sensu „principiile Cartei”. Se menționează în primul rînd principiul egalității suverane a tuturor membrilor ei, obligația statelor membre de a executa cu bună credință obligațiile lor asumate în temeiul documentului semnat. De o importanță esențială este formularea privind reglementarea pe cale pașnică a diferendelor internaționale cit și obligația statelor de a se abține în relațiile lor internaționale de a recurge la amenințarea cu forța sau la folosirea forței, fie împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat, fie în orice alt fel incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite. La loc de cinste se înscrie și ideea cooperării internaționale în vederea asigurării păcii și securității în relațiile dintre state ca și principiul potrivit căruia Organizația procedează în așa fel încît statele care nu sînt membre ale Națiunilor Unite să acționeze în conformitate cu principiile Cartei pentru menținerea păcii și securității internaționale.

Fără îndoială că, în cei aproape 30 de ani de activitate, Organizația Națiunilor Unite și-a adus o contribuție importantă la promovarea legalității internaționale, la crearea unui climat propice înțelegerii și cooperării. Favorizînd un amplu și continuu dialog, constituindu-se ca un cadru fertil pentru afirmarea personalității popoarelor și statelor, pentru cunoașterea reciprocă și pentru armonizarea pozițiilor, nu de puține ori divergente, Organizația Națiunilor Unite a realizat o operă utilă păcii, securității și cooperării. Apare însă clar că Organizația Națiunilor Unite va putea să corespundă pe deplin mărețelor sarcini trasate prin Cartă în măsura în care ea își va conforma în totalitate acțiunile principiilor sale. Organizația s-a angajat pe calea opririi cursei înarmărilor, și în primul rînd a celor nucleare, a rezolvării unor conflicte majore, a înlăturării treptate a subdezvoltării, a desființării ultimelor bastioane ale colonialismului și a eradicării practicilor neocolonialismului. Totuși, în pofida unor progrese, multe din rezoluțiile ei rămîn literă moartă, regulile de conduită ce le formulează pe baza Cartei nefiind îndeplinite în măsura cuvenită în relațiile internaționale.

Tara noastră apreciază că în rezolvarea marilor probleme ale contemporaneității rolul O.N.U., a principiilor Cartei, trebuie să crească. „Considerăm, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat Congresului al XI-lea al partidului, că în împlinirea acestor măsuri un rol important revine Organizației Națiunilor Unite, altor organisme internaționale”.

Împlinirea a 30 de ani de la semnarea Cartei Organizației Națiunilor Unite — moment important în viața umanității — invită la reflecții obligind — prin înseși învățămintele perioadei ce s-a scurs — la eforturi sporite pentru a traduce în fapt ceea ce reprezentanții popoarelor, după cel de-al doilea război mondial, înscriau în Cartă ca deziderate esențiale ale propășirii lor.

Radu SIMIONESCU

Împlinirea, anul acesta, a două sute de ani de la nașterea lui J. W. M. Turner (1775—1851) prilejuiește nu numai comemorarea unuia din marii reprezentanți ai artei engleze și universale, reluarea contactului cu una dintre operele cele mai puțin vulnerabile în perspectiva timpului trecut, a cărei reconsiderare se face fără efortul și concesiiile obișnuite în asemenea cazuri, ci și certitudinea sentimentului de permanență și actualitate; regăsim în opera sa citeva din principalele frământări ale artei europene din ultimul secol, un dinamism (însolit la vremea creării acesteia) și o uluitoare deschidere. Operă inepuizabilă, îndatorată pentru scurt timp, la începutul întinsei sale cariere artistice, „marii maniere” peisagistice olandeze și italo-franceze operă însă mai presus de toate romantică, de un romantism care nu se limita la tematică, ci era pătrunsă de cele mai profunde resorturi ale acesteia, ea desemnează un climat artistic în care se vor regăsi cu surprindere (a fost înțeles tîrziu și răspîndit și mai tîrziu) impresiionistii, dar și reprezentanții altor curente de la sfîrșitul veacului trecut. Plurivalent, revendicabil celor mai variate tendințe artistice, Turner „artistul total”, este în același timp deasupra acestora, unic și fără urmași.

Călător pasionat, cu carnetul de schițe în mînă (va lăsa la moarte sa statului în afară de prețioasa sa galerie de tablouri proprii, nu mai puțin de 19.000 de schițe și acuarele), Turner a fost atras în numeroasele sale deplasări de pitoreasca vale a Rinului sau a Loirei, de peisajul italic, saturat de lumină și culoare; cu deosebire a fost fascinat de întinsele spații acvatice urmărite cu voluptate în momentele lor de supremă conturare atmosferică și de peisaj stîncos, de o dramatică geologie al Țării Galilor și Scoției sau al Alpilor elvețieni — și într-un caz și în altul peisaje în care frământatul pictor își regăsea ceva din intensul său tumult interior. Îl ghicim în verticalitatea amenințătoare a stîncilor (Trecătoarea Sf. Gothard — 1804), ne înfiorăm în Armata lui Hanibal traversind Alpii (1812). În ultima lucrare, întregul peisaj este antrenat într-un adevărat vîrtej care, dacă nu se esențializează nevrotic ca în „roțile” lui Van Gogh (cu care are afinități structurale) sugerează a-celălăși cumplita tensiuni cosmice angajînd ființa umană în haloul concentric al dezlănțuirilor stihiale. Este cazul operei Furtună de zăpadă la trecătoarea Mont Canis (1820) în care compoziția se realizează ad-hoc, dar mai cu seamă cu peisajului Furtună de zăpadă, avalanșă și inundație (1837) în care toate elementele concurează în realizarea acestei impresii. Linia curbă a avalanșei, extinsă de orizontală acvatică a apelor ieșite din matcă va fi elansată cosmic în uriașa buclă care an-

TURNER

— un contemporan

trenează violent straturile atmosferice. Exaltarea reciprocă a culorilor (gamele albastru-galben și roșu-verde admirabil orchestrate în multiplele lor degradeuri) potențează, cu un admirabil dramatism, sublimul fenomenului unic.

Similare metamorfoze, de astă dată mai radicale, le vom înfîlți în procesul reflecției unui alt motiv fundamental al operei marelui pictor — cel al apei. Proteica ei diversitate permite celei mai fantastice stihii (dintre elementele primare) să satisfacă în transfigurarea ei artistică exigențele celei mai complexe, mai bogate și mai stranii imaginații. Turner a fost un adevărat pictor al apei, înțelegând în sine, în singularitatea fenomenului înr-ăuțit încă John Ruskin, curajosul analist al operei sale, desprindea o adevărată „fiziologie” a valului marin, urmărit în spectaculoasele lui elansări și prăbușiri. Surprinsă în înfiorătoarele ei convulsii, apa, ca forță stihială primordială devine astfel un element central al creației lui Turner. Marinele — numeroase și din cele mai reprezentative pentru creația sa — îl includ într-un proces care marchează, de la an la an, însăși evoluția operei talentatului peisajist. Turner este celebru (și unic) autor de „marine”, dar precizăm nu în sensul în care s-au înstrat în acest gen olandezii sec. al XI-lea, sau, mai tîrziu, Venețianov. Pe măsură ce înaintăm în timp, după prima vizită pe care Turner o face în Italia (1819) elementul anecdotic al peisajelor este mult diminuat pînă cînd elementele exterioare ale acestora devin simple pretexte. Este calea eliberării treptate a picturii sale de servituțiile academismului, de la concretitudinea greoaie a materiei, la spiritualitatea luminii, adevărată lumină care îi deschide drumul spre „inima creației”. Este un drum îndelung, angajînd întreaga personalitate a artistului într-o necontentată efervescență creatoare, circumscriind evolutiv o adevărată gamă, în care tablourii ca Răsărit de soare în aburul dimineții (1807), Lucafarul (1830), Staffa, peștera lui Fingal (1832), Peisaj cu apă (1835—1840) devin trepte ascendente.

Un rol deosebit îl va avea în acest proces lumina, miraculoasă și definitorie pentru creația turneriană. Elocvent de

la prima vedere, aspectul a fost mult discutat, etichetarea lui Turner ca „pictor al luminii” a fost însoțită adesea de demonstrații care relevau cel mult impresiionismul picturii sale. Un reputat om de artă ca M. Brion, exeget al lui Turner în monografia cu același nume (Paris, 1929), se menține, inexplicabil, pe același plan; este o eroare parțial remediată în ultimele studii de specialitate străine (pe plan autohton, o interesantă reevaluare a problemei, o găsim în prefața lui V. Nicolescu la Turner, Ed. Meridiane, 1974). În realitate, în majoritatea creațiilor sale de după 1830 pictorul depășește, prin unele elemente, impresiionismul. Admiratorii tîrzii ai lui Turner nu aveau să încerce, în fața tablourilor sale impasul resimțit de generația imediat următoare primelor nume mari ale impresiionistilor, generație artistică pe care jocul luminii, un joc strălucitor dar lipsit deseori de adîncime și consistență n-o mai satisfăcea.

Evident, găsim la Turner, gradat eșalonată, o adevărată scară a luminii, de la lumina suavă din primele sale marine, la cea implicată, integrată tuturor elementelor peisajului, de o potolită măreție din Canalul Chichester (1830—1831); de la roșul ei sfîșietor, tragic din Corabia sclavilor (1840), la aurul estompat al figurilor de vis din imaginile mirifice ale cetății Veneției. La un înalt nivel al febrului creatoare înțelmin lumina investită cu neobișnuite puteri spiritualizante, în care asistăm la o purificare dantescă a materiei pînă la ultimele ei esențe — lumini de diferite intensități (Răsărit de soare la Castelul Norham, între 1840 și 1845). Mai presus de toate se impune lumina tragică a hăurilor ametoare (Furtună de zăpadă — 1842, Lumină și culoare — 1843), exorcizînd puternice tensiuni interioare, relevînd vertijul unui dinamism universal. Lăsînd în urmă vechi funcții simplist-decorative sau, prin contrast, cateterologice, lumina îmbracă mesajul unui cosmic fior existențial.

Anunțînd viitoarele cuceriri ale impresiionismului francez, pe care de altfel le va depăși (o simplă alăturare comparativă a lucrării Gara Saint Lazare — 1877 de Monet și Ploaie, aburi, viteză — 1844! de Turner este edificatoare) marele artist englez, acest „Shakespeare al artei peisagiste”, sugerează magistral răzvrătirea colosală a tensiunilor, îndelung zăgăzuite ale cosmosului geografico-uman. Expresia mult augmentată a formelor intuieste trăsăturile impresiionismului de mai tîrziu, după cum caracterul tumultuos-exploziv, prin excelență deschis al operei sale se integrează înțelegerii și receptivității secolului de uriașe transformări căruia îi sintem astăzi părtași.

Gh. MACARIE

Repere în baletul european

În Republica Federală Germania, anul acesta, ca de altfel și în anii trecuți, se așteaptă deschiderea stagiunii de învățămînt de la Academia Internațională de Dans din Köln — instituție care și-a cîștigat un binemeritat prestigiu printre instituțiile cu profil coregrafic din lume. Un bilanț al acestui forum internațional al dansului a determinat pe organizatori să modifice condițiile de participare ale balerinilor de pe toate meridianele, în sensul de a înăspri preselecțiile celor care urmează să fie admiși în această instituție. Astfel, anul trecut, cei peste 1000 de dansatori au fluctuat participările la orele de studii coregrafice, aglomerînd cursurile de dans de jazz ale lui Matt Mattox și Jo Jo Smith (peste 100 de participanți) sau cele de dans modern ale lui Mary Hinkson și Betty Jones. Această stare de lucruri nu pare simptomatică întrucît este cunoscută abordarea constantă a celor două genuri de dans în numeroase show-uri, filme, chiar teatre sau turnee de trupe mici de balet. Totuși, programa de învățămînt a Academiei din Köln care prevede, pe lîngă genurile amintite, studii de dans compozițional (Hans von Manen), dans clasic (Edite Frandsen și Marian Sarstädtt), pantomimă (Samy Molcho), precum și un nou curs de pedagogie de balet, introdus anul trecut prin participarea profesorului sovietic Anatoli A. Borsov de la Teatrul Mare din Moscova, nu-și poate permite acceptarea în Academie a unor balerini cu un nivel scăzut de pregătire (cum s-a întîmplat anul trecut). De aceea programul va fi mult îmbunătățit, urmărindu-se în principal crearea unui loc ideal de înțelmin, chiar în spectacole-scoală, a baletului clasic și a dansului modern cu dansul de jazz, cu pantomima și cu dansul istoric. Deja de anul trecut acestei fuziuni i s-a oferit un cadru propice, cu toate dificultățile inerente unui stadiu de căutări. Totuși, drumul deschis se cere a fi continuat, cu atît mai mult cu cît aprecierile cursurilor din 1974 au demonstrat că „în Köln s-a văzut clar”, scria Jochen Schmidt, de la Frankfurter Allgemeinen Zeitung, „că baletul a pășit în fine în epoca unei sinteze care lasă să se unească cele mai diferite faze istorice și școli de stiluri într-o nouă estetică”.

Și, dacă anul trecut Academia din Köln a reluat baletetele clasice pentru această instituție, ale lui Ailey (Revelations), Tetley (Embrace Tiger and Return to Mountain) și van Manen, (Twilight) odată cu noua montare a lui Murray Louis Dialoguri de Porțelan, anul acesta programul de manifestări se pare că va fi mult mai bogat.

În timp ce la Köln se așteaptă deschiderea porților Academiei Internaționale de Dans, eveniment cu rezonanță europeană în lumea baletului și a fan-ilor săi, la Stuttgart, Glen Tetley, unul din promotorii baletului modern structurat pe elemente de coregrafie clasică, aduce pentru prima oară pe o scenă germană, baletul său Laborintus și Tristan (cea dintii cu premiera în 1972 la Londra și cea de a doua cu premiera în noiembrie, anul trecut, la Paris). Dacă Tristan este o reluare a binecunoscutului motiv, transpus coregrafic de Henze, Laborintus a fost caracterizat de H. Kogler de la Stuttgarter Zeitung, ca „cea mai importantă premieră din ultimii 10 ani”.

Ceea ce nu este puțin. Dar despre ce este vorba în acest balet cu un titlu atît de enigmatic? În 1965, Luciano Berio a scris muzica Laborintus-2 pentru a celebra 700 de ani de la nașterea marelui Dante Alighieri. Pentru scenariile baletului, poetul italian Edoardo Sanguineti a selectat versuri din operele lui Dante, T.S. Eliot, Ezra Pound și creațiile proprii pe care le-a transcris în diferite limbi pe intercalăr de muzică electronică, combinată pe teme din Laborintus-2. Coregrafia este montată într-o sală de oglinzi (scenografia aparține lui R. Aruntian și reprezintă „Infernul” lui Dante). Iată ce spune Tetley însuși despre ideea montării sale: „sase dansatori stau pe fondul întunecat, „selva oscura”, din Dante. Infernul în care ei intră este în ei înșiși. Vocile actorilor dau expresie sentimentelor lor conflictuale”. 30 de minute trei perechi compun constelații de expresie (gelozie, violență, speranță, teroare) și de arabescuri. Dansul este un amestec de mișcări clasice și moderne, în perfect consens cu muzica. Se pare că Laborintus s-a bucurat de un succes deosebit întrucît Tages Spiegel din Berlin notează: Coregrafia lui Tetley se interzice unei înțelegeri repezi și superficiale. Ea este așa de complexă, atît de multiplă în toată vitalitatea și virtuozitatea ei, încît abia după mai multe vizionări muzicalitatea și consecința coregrafică pot fi pe deplin înțelese”.

Iată deci că, în ciuda manifestărilor decadente în peisajul dansului din occident — elemente specifice unei societăți de consum care au determinat păreri pesimiste din partea specialiștilor cu privire la destinul spectacolelor coregrafice — această artă cîștigă un prețios teren, datorită străduinței unor adevărați maeștri ai dansului contemporan între care un loc însemnat ocupă Glen Tetley.

AI, PASCU

CRONICA

Săptămînal politic-social-cultural

Colegiul de redacție: LIVIU LEONTE, redactor șef, ANDI ANDRIEȘ, redactor șef-adjunct, ȘTEFAN OPREA, secretar general de redacție, N. BARBU, VASILE CONSTANTINESCU

BICAZ ÎNSEAMNĂ CIMENT, AZBOCIMENT, VAR ȘI TOT CE DESCINDE DIN CALCAR

În mod obișnuit, cimentul își anunță prezența de departe, mai întâi în cer, apoi prin cadrul corespunzător. La Bicz, el își se ascunde pînă în ultima clipă. Calea ferată înaintează prudentă, șoseaua o ține de braț. Amîndouă escaladează ape și viroage de fapt aceeași apă, Bistrița, pe care o săgetează de cîteva ori pînă ca să răzbată în orașelul alb dintre mîguri cu brădet. Gara e jos, centrul orașelului ceva mai sus. Un centru tăiat de diagonale: spre Lacul Roșu, spre Poiana Teiului, spre Piatra Neamț. Trifurcația e acaparată de placarde și anunțuri: hotel, camping, cabană, locuri de agrement de jur-împrejur. Există însă și indicația: spre Fabrică.

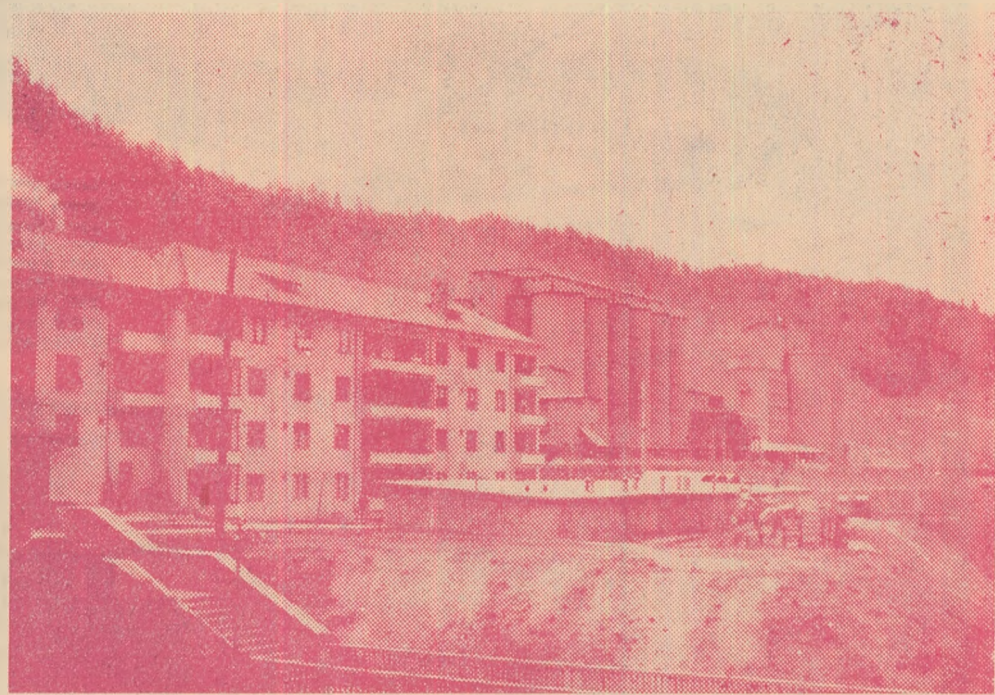
Drumul cimentului e în nuanțe de griuri, ca o schiță de Pallady. Urcă pe lîngă furnale cu clăbuci albi, silozuri și hale, pe lîngă vagoane cu zecveuri, acele pere răsturnate ce urcă goale și coboară pline, pe lîngă blocuri administrative pudrate ca niște doamne ce-și apără tinerețe. Cu cît pătrunzi în incinta lianților și azbocimentului, te cucerește ritmul muncii de aici și precizia mișcărilor. Îți dai seama că cei peste 1.800 de oameni din cetatea cu plete cărunte desfășoară o muncă aspră, bărbătească, o muncă de flux continuu, fără oprire ca și apele ce vin din munte, o muncă îndrjlită ce modelează caractere decise. Austeritatea activității de sus se transmite întregului orașel, edificat în preajma fabricii și pendinte de ea. Biczul e o așezare gravă, în cadrul verde-vinețiu încălzit încă de luminozitatea clădirilor, de cîntecul apelor și — mai ales — de firea oamenilor. La Bicz au venit și vin încă oameni din toată țara. Interesant e faptul că în foarte scurt timp se aclimatizează și nici nu concep că ar putea trăi și munci în altă parte, uitînd aproape de unde și cînd au venit. Se pare că și numitorul comun de la care pleacă toată lumea contribuie la cimentarea legăturilor, fără altă ierarhizare decît munca fiecăruia.

Cei 8 frați de la Bicz

Combinatul de la Bicz a început prin a produce ciment.

Proiectată, construită și dotată cu mașini, utilaje și aparatură purtînd mențiunea „Fabricat în R.S.R.“, întreprinderea din Bicz întrunește cele mai noi și perfecționate corințe ale tehnicii mondiale. Indicii tehnici-economici și de consum obținuți de fabrică se situează la nivelul celor mai bune realizări pe scară mondială pentru procedeul umed de fabricare a cimentului. Calitatea cimentului de Bicz și-a cucerit o binemerită faimă în țară și peste hotare.

E vorba de 8 sortimente de ciment, urcînd spre calitățile superioare, folosite în industria prefabricatelor din beton, cimentul hidrotehnic pentru baraje, cimentul E.S.S. pentru export, cimentul cu adaos hidrolic pentru construcții, cimentul pentru producerea azbocimentului etc. Să

cercetăm fișele citorva din cei 8 frați născuți la Bicz:

— **Ciment alitic** (cu căldură de hidratare scăzută). Construcții speciale hidrotehnice, baraje, drumuri și poduri, injecții pentru consolidarea solului, fundații speciale, tunele, conducte de aducțiune, castele de echilibru etc. Cimentul alitic de la Bicz a fost folosit la construirea tunelului și la parapeții Hidrocentralei „V. I. Lenin” — Bicz, ca și la construirea barajului de la Sadu.

— **Ciment belitic** (cu căldură de hidratare scăzută). Barajele de greutate, fundații masive, lucrări speciale hidrotehnice, diguri, lucrări marine etc. Cimentul belitic de la Bicz s-a folosit la turnarea corpului barajului Hidrocentralei de la Bicz și la fundațiile mari ale Combinatului chimic de la Roznov.

— **Ciment portland P-400, P-500, P-600 și B.S.S.** Construcții civile și industriale de tot felul, prefabricate de beton și beton armat, blocuri de zidărie, fundații, produse din azbociment etc. Cimentul P-400 s-a folosit la construcția Combinatului chimic de la Roznov, Borzești, Hidrocentrale de la Bicz, construcțiile de la Onești, Săvinești, Fabrica de zahăr Bucecea și altele.

— **Ciment metalurgic M-400.** Prefabricate din beton și beton armat aburite și autoclavizate, lucrări de construcții civile și industriale, fundații, blocuri de zidărie.

— **Ciment R.I.M.** (rezistențe inițiale mari).

Prefabricate, construcții civile și industriale, decofrări la 24 ore.

Azbociment

Fabrica de produse din azbociment avînd două linii tehnologice complet mecanizate și parțial automatizate este dotată cu instalații de cea mai modernă concepție. Produsele ei (plăci, tuburi etc.) se bucură de o căutare din ce în ce mai mare datorită proprietăților lor superioare în comparație cu materialele tradiționale de construcție.

Tuburile de presiune din azbociment cu diametrul

de la 80 la 300 mm înlocuiesc cu succes tuburile mecanice la:

— alimentare cu apă potabilă;
— alimentare cu apă industrială;
— scurgeri și canalizare;
— alimentare cu ape minerale;
— transportul gazelor de medie și joasă presiune;
— transportul produselor petroliere;
— transportul ulciurilor;
— transportul soluțiilor alcaline;
— transportul soluțiilor de săruri;
— transportul diferitelor produse lichide ale industriei alimentare;

— transportul de ape termale etc.

— AVANTAJELE obținute la folosirea tuburilor din azbociment sînt:

— preț de cost mai redus cu 30 la sută față de tuburile din fontă;

— greutate mai mică cu 40 la sută față de tuburile din fontă la același diametru;

— conductibilitate termică redusă;

— rezistență bună la îngheț și dezgheț;

— comportare bună la transportul soluțiilor alcaline;

— comportare bună la transportul soluțiilor de săruri; (nu prezintă fenomenul de coroziune catodică);

— impermeabilitate sporită la apă;

— sînt excluse fenomenele de ruginire;

— viteză de montaj sporită față de tuburile metalice.

În construcții, plăcile de azbociment ondulate și drepte colorate și necolorate oferă arhitecților o largă posibilitate de afirmare prin calitățile deosebite și aspectul acestui material. Se pot realiza învelitori la construcții civile și industriale, placări interioare și exterioare ale pereților în culori diferite, izolații în construcții electrice. Se pot realiza pereți prefabricați cu umplutură de diferite materiale izolante (vată minerală, beton celular, beton cu rumeguș de lemn etc.).

Folosind plăcile de azbociment se realizează:

— La plăcile ondulate:

— suprafață mare de acoperire;

— consum redus de material pentru șarpante;

— scurtarea timpului de executare a acoperișului cu 50 la sută;

— greutate redusă pe metrul pătrat de acoperiș;

— La plăcile colorate:

— colorit plăcut și variat;

— întreținere ușoară a pereților placați;

— cost redus pe metrul pătrat de suprafață față de alte materiale folosite în același scop;

— ușurință la montaj.

Ele pot fi montate pe șarpante de lemn, metalice, la pereți verticali etc. Sînt rezistente la apă, îngheț, rupere, incovoiere.

*

Azbocimentul se livrează atît unităților industriale, cooperativelor agricole, cît și la fondul pieții. Întreprinderea din Bicz e singura din țară care produce tuburi de dimensiuni mici.

Tot ce înseamnă calcar

În plus, Biczul produce var pentru construcții și var industrial, agrocalciu pentru amendarea unor anumite terenuri agricole și piatră măcinată-filer necesară la amenajări.

Biczul furnizează var combinat foarte necesar Combinatului siderurgic din Galați; var măcinat solicitat în prefabricarea betonului celular autoclavizat.

La rîndul său, în afara construcției de drumuri, filerul intră în componența unor prefabricate și merge la Bereeni pe adresa Industriei de materiale izolatoare.

De asemenea, calcarul e invitat să colaboreze cu industria chimică, de pildă la fabricile de zahăr.

În curs de experimentare la Bicz:

— un sortiment de ciment cu adaos de zgură.

*

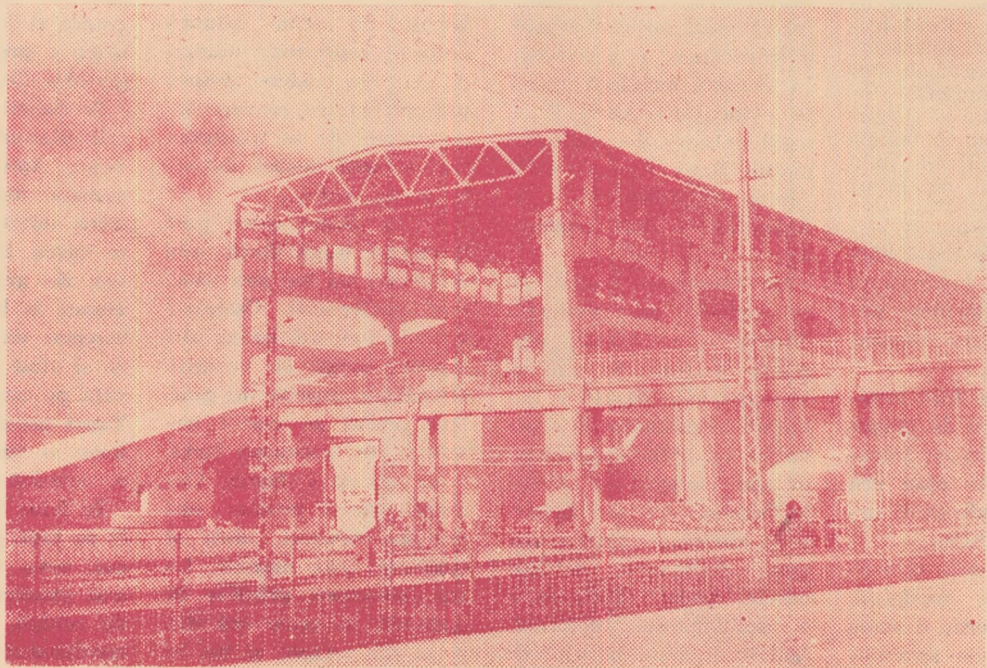
Pînă la 23 mai 1975 secțiile mori ciment, var și tuburi au dat peste plan:

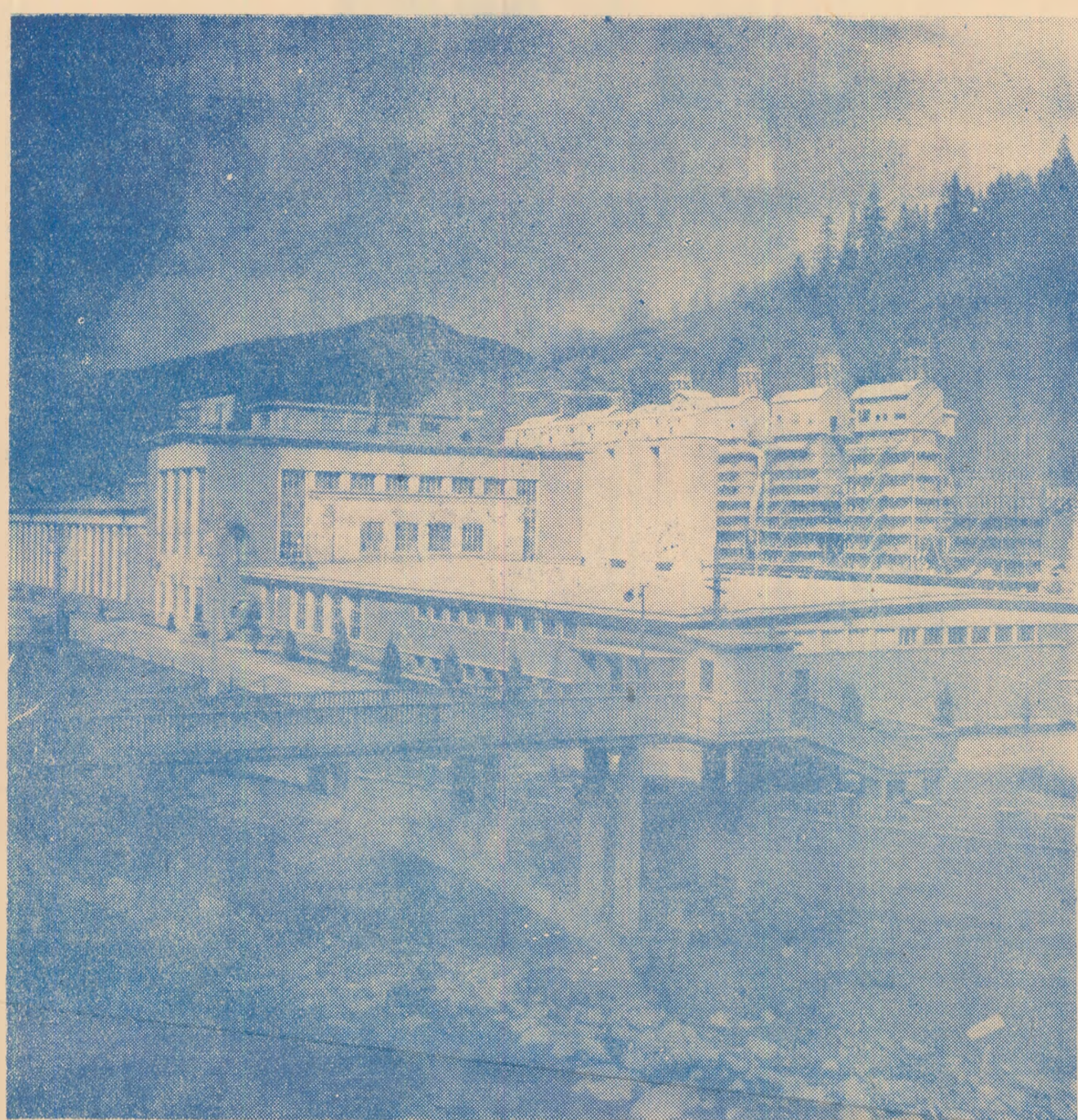
Ciment	8.800 tone
Var	6.178 tone
Tuburi	3.000 m

Rampa de fabricație a livrat peste plan 11.000 tone ciment.

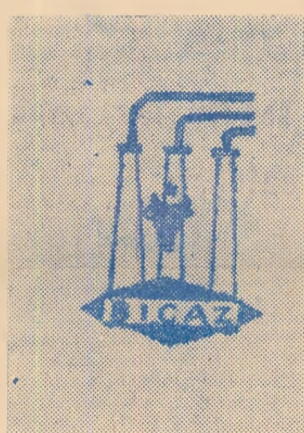
Cifre care confirmă că cei 1.800 de oameni aflați în slujba cimentului, deci în cariere, transport — fabricație, formează o mare familie, unită prin muncă și pricepere.

REP.

BICAZ ÎNSEAMNĂ SOLIDARITATE, PUTERE ȘI TOATE ÎNSUȘIRILE BETONULUI ARMAT

Dar mai presus de această producție, Combinatul de lianți și azbociment Bicăz a conferit Moldovei și țării, mândria de a produce întreaga gamă de lianți ce înfrățesc elementele chemate să se intituleze hidrocentrale, uzine, instituții, locuințe, drenaje... tot ce viața reclamă pentru edificarea României socialiste. Acest orgoliu îi însoțește pe cimentisti în truda lor de zi și noapte, căci dacă orașul își are programul legat de ziua-lumină ca oricare alt centru urban, fabricile nu dorm niciodată. Materia primă vine gălăgioasă pe bandă rulantă, concasoarele se ceartă un timp cu ea, apoi totul se calmează, geamățul pubelei e din ce în ce mai slab pînă ce pleacă lacomă de apă închisă ermetic în saci, în zecveuri, în recipiente. Coboară în josul apelor spre a urca undeva, în cine știe ce colț de țară, altă uzină, alte blocuri albe, alte silozuri...

*

Bicăzul nu numai că reține ceea ce primește, dar furnizează cadre pentru fabricile noi din țară. Ultimul beneficiar: Combinatul Alești-Bihor. Bicăzul nu mai e un adolescent al cimentului, e orașul în care combinatul de lianți și azbociment se confundă în totul cu ritmul de viață al așezării. Mai bine zis, orașul respiră în ritmul secțiilor ce se străduiesc să facă zgomot și praf cât mai puțin, spre a nu ofili florile. Orașul luptă să asigure locuri de muncă femeilor, pentru ca florile sale să fie îngrijite de mîini delicate.

Combinatul este și rămîne un ring de luptă bărbătească așezat între stînci fierbinți ce-ți dăruiesc puterea de edificare minerală întregii țări.

La început a fost muntele și un cadru de singurătate ca în Illogaș. Intrarea în vestitele chei era păzită de legende ca și urcușul spre Ceahlău.

Astăzi e muntele și o așezare cochetă, modernă. Tineretul din oraș e atras tot mai mult de speciali-

tatea părinților, pleacă la Roman pentru școlarizare și revine în fabrică. Termină liceul la Bicăz și ia drumul facultăților cu gândul de a nu trăda cimentul. Astfel, an de an fabrica devine tot mai mult a orașului, are devotați cu indicația pe buletin: născut în Bicăz-Neamț. Din cei 1800 de lucrători, 600 sînt tineri uteciști. Pudra albă face ca oamenii să pară fără vîrstă, asemeni unul cu altul. Cei 17 ingineri au căști de protecție albe cu dungă albastră, ei sînt generalii cimentului. Restul le au în nuanțe de maro. Dar pudra le unifică.

Unitate în toate

împrejurările

Cimentul e primul care dă pieptul cu apa atunci cînd se înalță stăvilarul. Despre această dîrzenie a liantului mi-am amintit ascultînd relatarea tovarășului inginer Vasile Manolache, directorul Combinatului:

Ultimele ploii care au chemat oamenii la luptă împotriva puhoaielor ne-a dat și nouă de furcă. Rîurile de munte își ca niște berbeci, lovesc pe neașteptate. Muncitorii din satele respective n-au putut veni pentru a intra în tură. Și atunci schimbul care trebuia să plece a rămas mai departe la lucru. Către ziua, înfruntînd pericole, oamenii noștri au reușit să ajungă totuși, în fabrică, și la observația că au riscat răspunsul lor a fost: mai întii fabrica, aici e pîinea și existența noastră, apoi casa. Tot în acea perioadă, echipele de la întreținerea liniei au dovedit un spirit de abnogație deosebit, muncind zi și noapte, astfel că n-au înregistrat nici o întrerupere a activității. În această privință merită evidențiați Aurel Zoia, șeful echipei de transport mobil, Batiș Andrei, șeful echipei de linie și — bineînțeles — toți oamenii lor.

La asemenea gesturi de solidaritate cu producția desigur că și fabrica răspunde prompt. Se știe că întreaga vale de aici e tributară combinatului. Cînd vreun sat a fost amenințat de ape, oamenii au alergat la fabrică. Am dat buldozere, am cărat stînci și am oprit puhoaietele, salvînd casele. Vedeți, deci, că e o solidaritate reciprocă. Mai mult, cînd barajul de

la Podu-Iloaiei Iași era amenințat, oamenii noștri au rămas peste schimb și au încărcat una după alta 220 de camioane cu stînci, grăbindu-le să ajungă la timp spre a consolida barajul. Se pare că a ieșit treabă bună. Deși, unde e Bicăzul și unde-i Podu-Iloaiei; oamenii urmăresc ce se întimplă în țară și în fața calamităților sîntem toți ca unul, își încheie tovarășul inginer Vasile Manolache mărturisirea.

*

Colectivul de conducere al combinatului e format din 4 oameni, toți căliți în lupte de fiecare zi și noapte cu asprimea stîncilor. Alături de director se află tov. Constantin Simion, director comercial, inginer șef V. Deac și contabil șef Simion Lucian. E firesc ca fiecare dintre ei să aibă preferințe privind mersul secțiilor și meritele oamenilor. Toți însă sînt de acord că la Bicăz problema transporturilor ocupă locul nr. 1. Fără aceste artere împinse spre cariere și fără legături cu rețeaua națională, Bicăzul n-ar avea aer, s-ar sufoca.

În adevăr, să nu uităm că acest combinat dispune de cale ferată proprie, cu locomotive, vagoane, gări și celelalte, bineînțeles în afara rețelei de transporturi auto. Pentru a fabrica ciment, deci, nu e destul să ai instalații. Trebuie să ai mai întii exploatare minieră, cu specificul respectiv, să transporți calcare în fabrică și apoi să te gîndești la producție. Tov. Gh. Lungu e de specialitate podar, manevrează un uriaș pod rulant, cu care seamnă cu un cer pe roțile. Podul face parte din măruntaiele fabricii și execută tot un fel de transport. Poate de aceea, Gh. Lungu, investit și cu răspundere pe linie de partid, ne-a vorbit cu atîta căldură despre asprimea muncii de sus, din coxiere, despre promptitudinea cu care lucrează cei de la transporturi și apoi despre activitatea din secții.

— La Bicăz orice post înseamnă luptă dirză, aici nu e nici un loc mai ușor, mai confortabil. Oamenii vorbesc tare din cauza utilajelor, strigă în vacarm, au mîinile asprite de praf. Dar praful pe care-l trimitem jos înseamnă forță, e ciment și e beton. Oamenii care-l produc sînt tari ca betonul, uniți și egali în fața muncii. La noi, directorii primesc în audiență în orice oră din zi și din noapte și în

birouri. Pe acolo nu-i prea afli. De pildă, la ora asta tovarășul Manolache îi sus la carieră, tovarășul Deac e la Tașca unde se proiectează fabrica nouă, tovarășul Simion e cu o delegație străină la azbociment și tovarășul contabil șef e peste drum la rampa de livrare. Ai treabă cu vreunul, îl oprești și discuți fără nici un protocol. La fel și cu oricare inginer sau maestru. Nu există zi să nu treacă pe lângă tine directorii, inginerul șef, venind ei în audiență la tine și cercetîndu-te. Cînd se toarnă pilonii de beton, armătura care hotărăște profilul construcției se face masă cu cimentul.

Noua fabrică de la Tașca

Bicăzul urecă în volum al producției proiectînd o fabrică nouă amplasată la Tașca. Va avea o capacitate dublă față de cea veche. Construcția a început, utilajele planificate vor reprezenta ultima treaptă în tehnica mondială. Cadrele sînt în curs de pregătire, desigur la sora mai vîrstnică. Oamenilor de la Bicăz li se pare ceva firesc ca valea aceasta să capete ceea ce merită: o fabrică și mai modernă, și mai mare. Doar și ei au crescut. Din țapinari au devenit muncitori calificați, apoi maștrii, unii chiar ingineri. Copiii lor pornesc însă de la altă treaptă.

În holul pavilionului administrativ se află macheta combinatului. În jurul ei au visat cîndva toți cei care au cunoscut fiecare agregat și li se pare că fabrica e prea mică față de semeția Ceahlăului.

În biroul directorului se află planurile viitoarei fabrici. Aplecați peste ele, visează oamenii care vor intra mîine pe porțile de la Tașca. Desigur nu va fi așa de greu cum a fost atunci la Bicăz cînd totul începea de la nivelul zero și cînd agregatul îl învăța pe om. Acum, trec la Tașca oameni căliți în meserie și tineri cu pregătire tehnică deosebită.

În felul acest a, Tașca va fi de fapt un al doilea Bicăz, ceva mai mare, ceva mai modern dar, ca spirit de echipă, o prelungire a combinatului de sus.